



Dlouhodobý záměr vzdělávání

a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje
na období 2024–2028

Projednáno: Zastupitelstvem Libereckého kraje, usnesení č. 377/24/ZK ze dne 25. 6. 2024

Zpracoval: Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Krajského úřadu Libereckého kraje

ISBN: 978-80-909157-1-8

Obsah

ÚVOD	5
1 ROZVOJ SPOLEČNOSTI A VZDĚLÁVÁNÍ V LIBERECKÉM KRAJI	6
1.1 Obecná charakteristika kraje a demografický vývoj.....	6
1.2 Vzdělanostní struktura a trh práce.....	10
1.3 Zohledněné relevantní strategické dokumenty	15
2 PRIORITY KRAJE	17
3 STRATEGIE ROZVOJE – PRŮŘEZOVÁ OPATŘENÍ	18
3.1 Vzdělávání pro udržitelnost.....	18
3.2 Digitální vzdělávání.....	18
3.3 Vzdělávání dětí a žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka	19
3.4 Well-being, duševní zdraví a podpora pohybových aktivit	20
3.5 Rovnost příležitostí ve vzdělávání	20
3.6 Zajištění potřebných kapacit středních škol a jejich oborové struktury	21
4 STRATEGIE ROZVOJE NA OBDOBÍ 2024–2028	22
A. Předškolní vzdělávání	22
B. Základní vzdělávání.....	25
C. Všeobecné a odborné vzdělávání.....	28
D. Podpora a rozvoj pedagogů a lídrů škol	31
E. Rovný přístup a podpora pro všechny žáky bez rozdílu	33
F. Prevence rizikového chování a náhradní výchovná péče	36
G. Systémová podpora a řízení škol.....	39
H. Vzdělávání v celoživotní perspektivě.....	41
5 SOUHRNNÝ PŘEHLED OPATŘENÍ NA OBDOBÍ 2024–2028	44
6 KRITÉRIA ROZVOJE	50
7 ANALÝZY	57
7.1 Analýza vzdělávací soustavy v kraji	57
7.2 Analýza potřeb škol v kraji.....	73
8 VYHODNOCENÍ DLOUHODOBÉHO ZÁMĚRU NA OBDOBÍ 2020–2024	82
9 VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍCH ZŘIZOVANÝCH KRAJEM	94
10 PŘÍLOHY	102
10.1 Seznam použitých zkratk	102
10.2 Tabulky a grafy.....	104

ÚVOD

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje na období 2024–2028 (dále jen „DZ LK 2024–2028“) navazuje na Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2023–2027 (dále jen „DZ ČR 2023–2027“). Představuje významný koncepční dokument pro oblast vzdělávání na území Libereckého kraje a vymezuje základní strategický rámec pro rozvoj školství. Je zpracován v souladu se školským zákonem a prováděcí vyhláškou č. 15/2005 Sb.

Východiskem pro DZ LK 2024–2028 je návaznost na priority obsažené v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje pro období 2020–2024 a další koncepční a strategické dokumenty Libereckého kraje týkající se vzdělávání a lidských zdrojů obecně. Současně je žádoucí obsahové propojení na následný implementační projekt dlouhodobého záměru financovaný z fondů EU v rámci Operačního programu Jan Amos Komenský OP JAK.

V návaznosti na schválení DZ ČR 2023–2027 přistoupil odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Krajského úřadu Libereckého kraje k přípravě DZ LK 2024–2028. Jeho znění bylo veřejně konzultováno a upraveno s přihlédnutím k výsledkům této konzultace.

DZ LK 2024–2028 na podkladu statistických dat, socioekonomických východisek kraje, demografického vývoje, a především současného stavu sítě škol a školských zařízení směřuje školství v Libereckém kraji k jeho optimálnímu rozvoji.

Zastupitelstvo Libereckého kraje schválilo část Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje na období 2024–2028, a to kapitolu 9. Vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných krajem usnesením č. 377/24/ZK ze dne 25. 06. 2024.

1 ROZVOJ SPOLEČNOSTI A VZDĚLÁVÁNÍ V LIBERECKÉM KRAJI

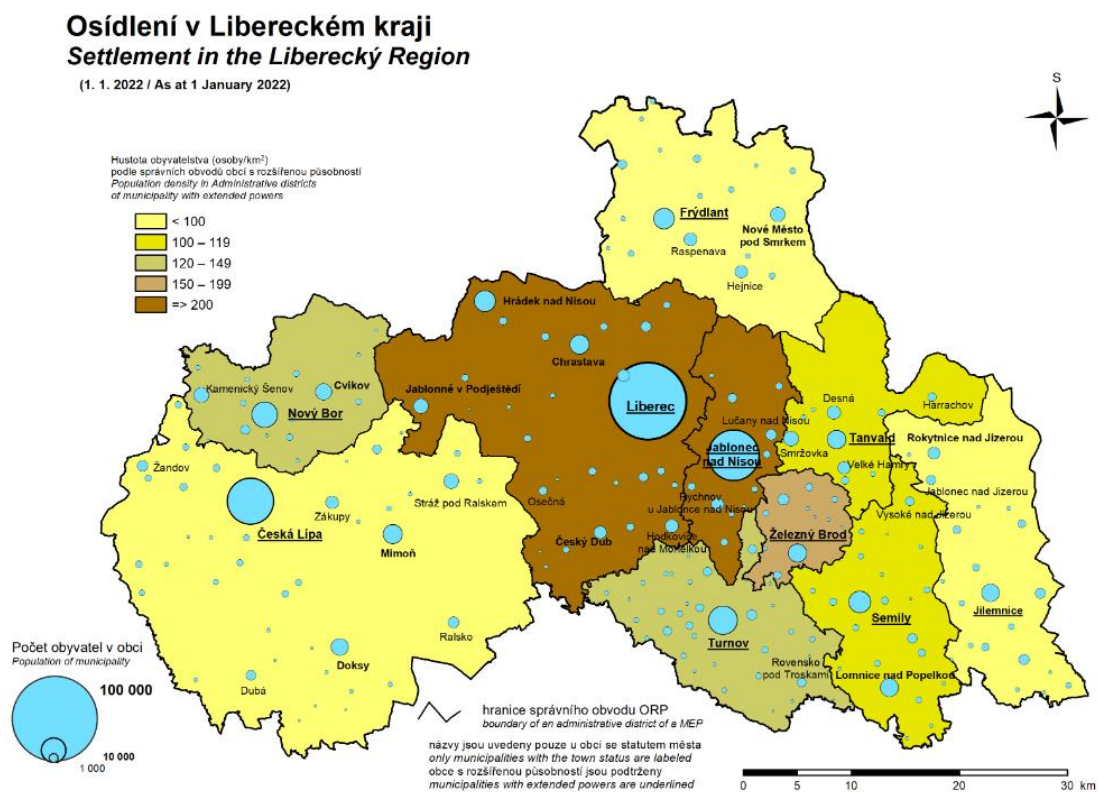
1.1 Obecná charakteristika kraje a demografický vývoj

Liberecký kraj je druhým nejmenším v České republice. Svou rozlohou 3 163 km² zabírá pouze 4 % jejího území.

Sídelní strukturu tvoří 215 obcí včleněných do čtyř okresů (Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily). Na území kraje se nachází 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (obce III. stupně) a v rámci nich 21 územních obvodů pověřených obcí (obce II. stupně).

Více než tři čtvrtiny obyvatel žijí ve městech (76,8 %). Od roku 2018 se tento podíl nepatrně snižuje v důsledku stěhování části obyvatel z větších měst do okolních vesnic, stále však zůstává nad celorepublikovým průměrem. Méně urbanizován je pouze okres Semily. Hlavní centrum kraje představuje Liberec (102 951 obyvatel), druhým největším městem regionu je Jablonec nad Nisou (44 588 obyvatel).

Mapa 1 Hustota osídlení v Libereckém kraji (k 1.1.2022)

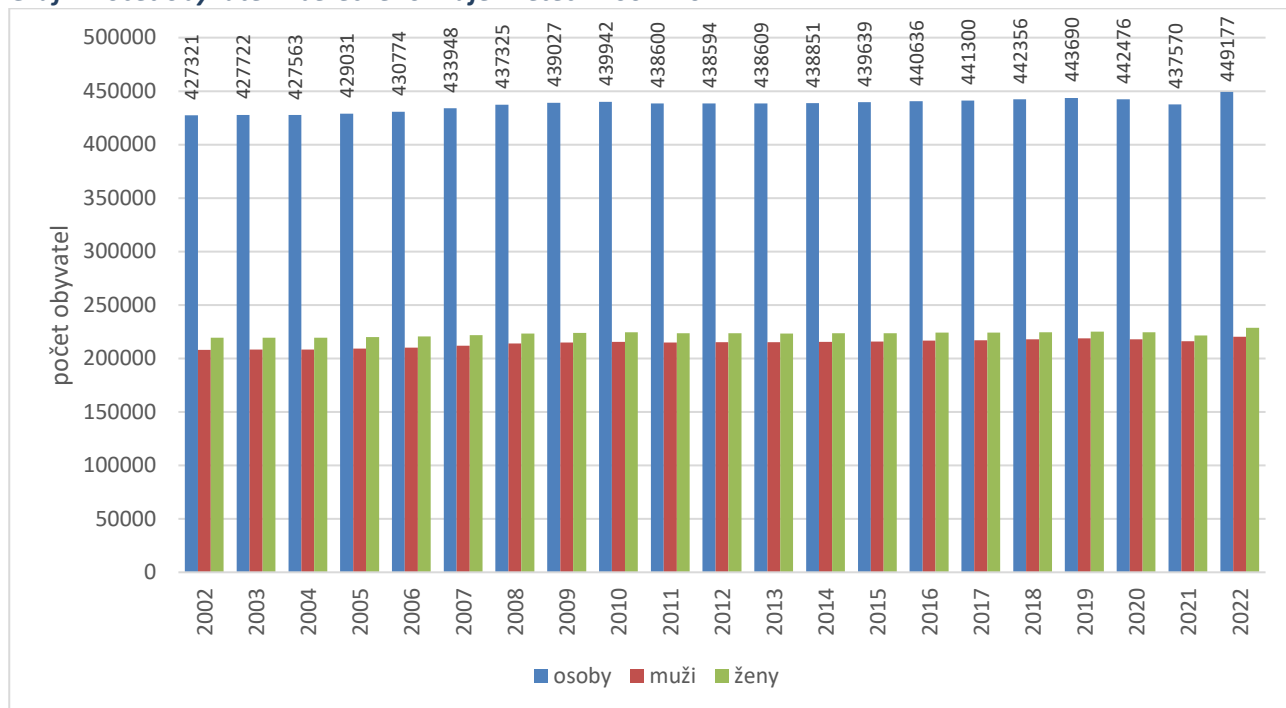


Zdroj: ČSÚ – Osídlení v Libereckém kraji

Počet obyvatel kraje a vývoj počtu obyvatel v ORP

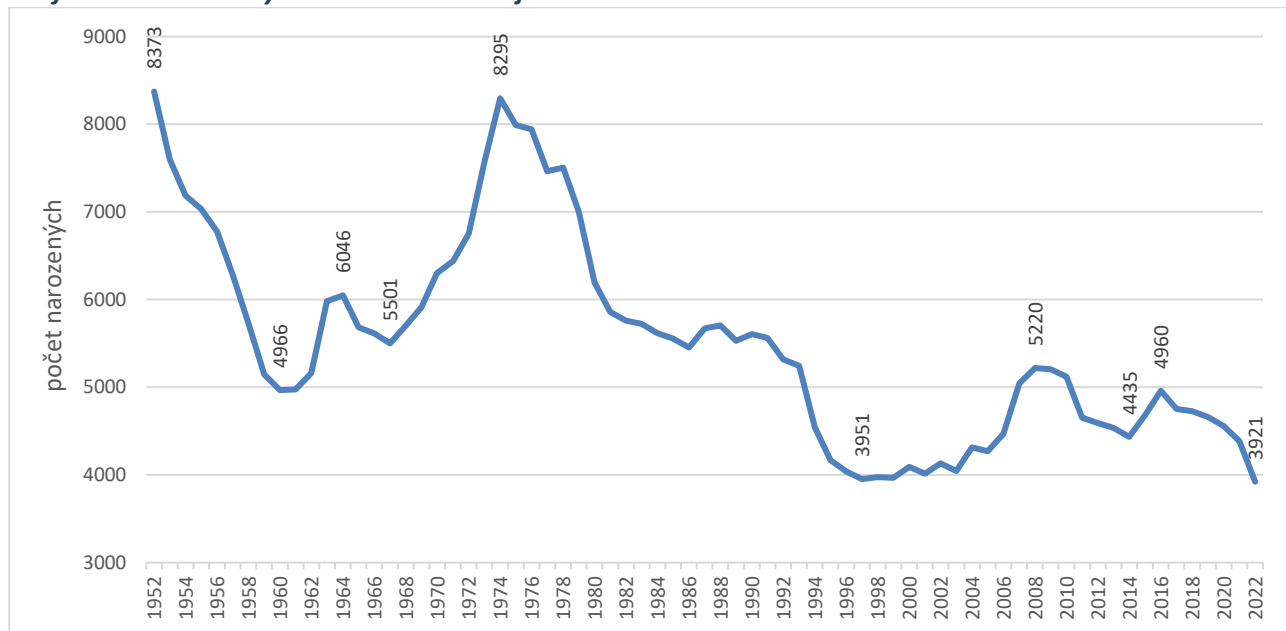
Ke konci roku 2022 měl Liberecký kraj celkem 449 177 obyvatel (4,1 % České republiky), zůstává tak druhým nejmenším v ČR. Hustotou zalidnění mírně převyšuje celorepublikový průměr. Nejvíce obyvatel se soustředí v okresech Jablonec nad Nisou a Liberec, naopak výrazně méně jich žije v okresech Semily a Česká Lípa.

Graf 1 Počet obyvatel Libereckého kraje v letech 2002–2022



Zdroj: ČSÚ, stav obyvatelstva Libereckého kraje k 31.12. daného roku.

Graf 2 Počet narozených v Libereckém kraji v letech 1952–2022

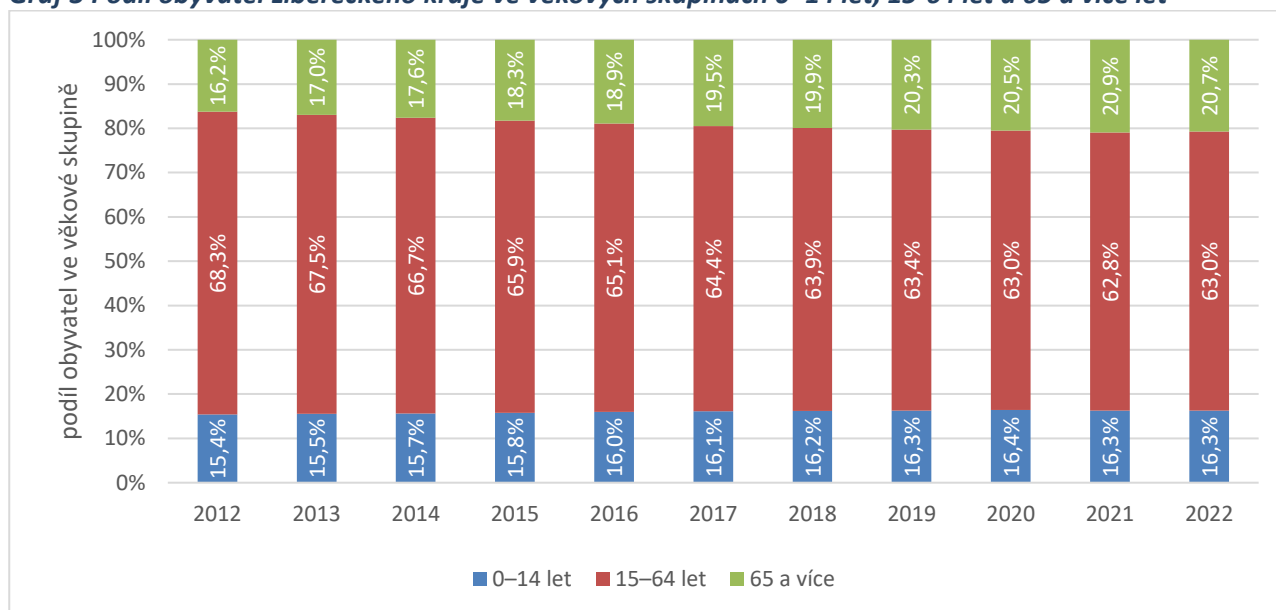


Zdroj: ČSÚ, stav obyvatelstva Libereckého kraje k 31.12. daného roku.

Obyvatelé Libereckého kraje měli v uplynulém desetiletí oproti republikovému průměru nepatrně mladší věkovou strukturu. Ke konci roku 2022 ale dosáhli stejného průměrného věku jako v celé ČR, a to 42,6 let. Zatímco na Českolipsku a Liberecku patří populace k nejmladším v republice, na Tanvaldsku, Jilemnicku a Novoborsku je naopak jednou z nejstarších.

Od roku 2012 obyvatelé Libereckého kraje zestárlí v průměru o 1,7 roku.

Graf 3 Podíl obyvatel Libereckého kraje ve věkových skupinách 0–14 let, 15–64 let a 65 a více let



Zdroj dat: ČSÚ, věkové složení obyvatelstva Libereckého kraje k 31. 12.

V posledním desetiletí lze pozorovat odliv obyvatel z okrajových či méně rozvinutých částí Libereckého kraje do centrálních a lépe ekonomicky prosperujících. Největší podíl úbytku obyvatel ve srovnání mezi lety 2011 a 2021 se projevil v ORP Tanvald, Jilemnice a Semily, naopak mírný nárůst počtu obyvatel zaznamenaly ORP Liberec, Jablonec nad Nisou a Turnov.

Tabulka 1 Srovnání počtu obyvatel v jednotlivých správních obvodech ORP v LK v letech 2011–2021

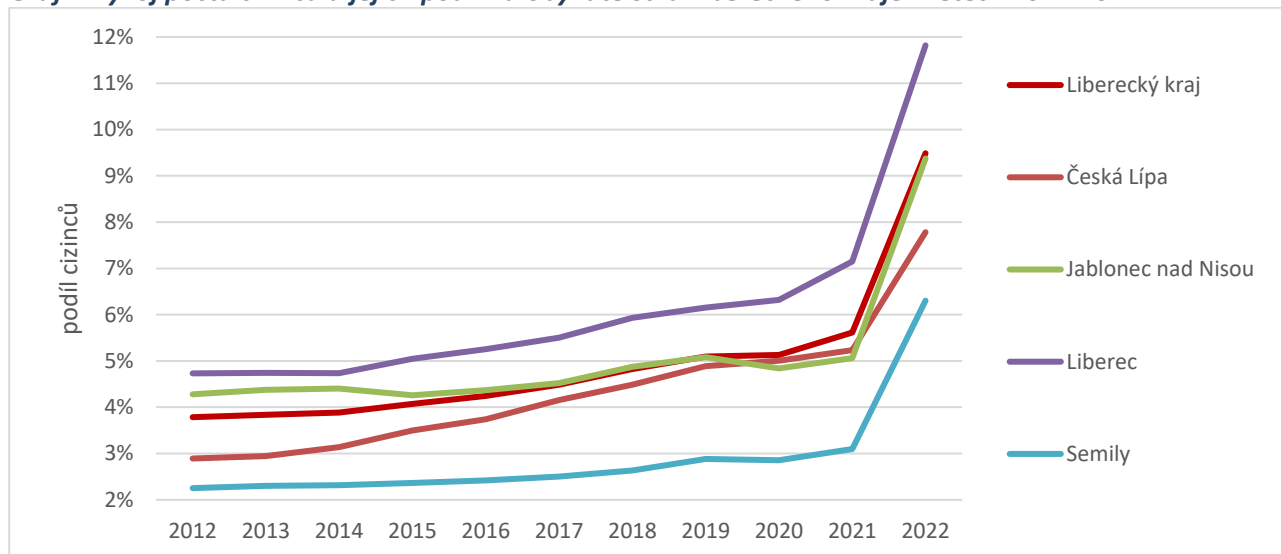
ORP	2011	2021	Rozdíl (2011-2021)	Rozdíl v % (2011-2021)
Liberec	140 749	144 062	3313	2,35 %
Jablonec nad Nisou	54 710	55 814	1104	2,02 %
Turnov	32 544	32 632	88	0,27 %
Liberecký kraj	438 600	437 570	-1030	-0,23 %
Česká Lípa	76 623	75 831	-792	-1,03 %
Nový Bor	26 529	26 131	-398	-1,50 %
Frýdlant	24 865	24 268	-603	-2,43 %
Železný Brod	12 324	12 008	-316	-2,56 %
Semily	26 241	25 300	-941	-3,59 %
Jilemnice	22 560	21 605	-955	-4,23 %
Tanvald	21 455	19 919	-1536	-7,16 %

Zdroj: ČSÚ – Veřejná databáze, data k 31.12. daného roku, dle SLDB

Vývoj počtu cizinců a jejich původ

V Libereckém kraji stále přibývá cizinců obdobně jako v celé České republice. Dlouhodobý trend na jaře a v létě 2022 výrazněji zesílil v důsledku vojenského konfliktu na Ukrajině. Na území kraje přišli uprchlíci z Ukrajiny a tato situace ovlivnila chod mnoha oblastí, nejen bydlení, ale také zdravotnický systém, pracovní trh a částečně i vzdělávací soustavu. Od roku 2012 se podíl cizinců v Libereckém kraji zvýšil z 3,8 % na 9,5 % v roce 2022. Nejvíce jich setrvává v okrese Liberec, a to 11,8 %.

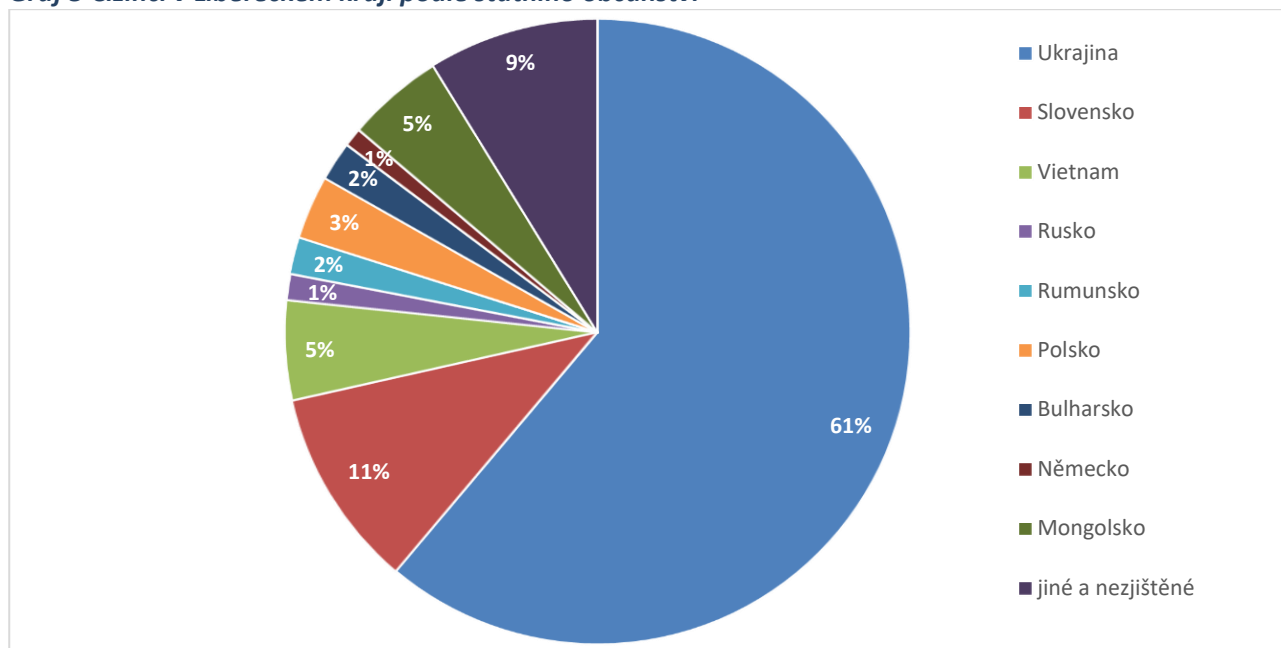
Graf 4 Vývoj počtu cizinců a jejich podíl na obyvatelstvu Libereckého kraje v letech 2012-2022



Zdroj dat: ČSÚ, vlastní úprava, stav k 31. 12. (údaje nezahrnují cizince s platným azylem na území ČR)

Nejvíce jsou v Libereckém kraji zastoupeni Ukrajinci a Slováci, významnější podíl zaujímají dále Vietnamci a specificky také Mongolové. Počet Ukrajinců se v našem regionu v důsledku vojenského konfliktu více než ztrojnásobil. Zatímco v roce 2021 jich v kraji žilo necelých 8 300, v roce 2022 to bylo mírně přes 26 000.

Graf 5 Cizinci v Libereckém kraji podle státního občanství



Zdroj: ČSÚ, Cizinci podle kraje, okresu a státního občanství k 31. 12. 2022 (údaje nezahrnují cizince s platným azylem na území ČR)

1.2 Vzdělanostní struktura a trh práce

Vzdělanostní struktura Libereckého kraje

V Libereckém kraji je ve srovnání s celorepublikovým průměrem více obyvatel bez vzdělání, se základním vzděláním, nebo se středním vzděláním bez maturity. Naopak obyvatel se středním vzděláním ukončeným maturitou je v průměru méně, než představuje republikový průměr, a obyvatel s vysokoškolským a vyšším odborným vzděláním dokonce výrazně méně oproti průměru v ČR.

Nejvýraznější rozdíl je v kategorii středního vzdělání bez maturity, kde podíl obyvatel s tímto vzděláním převyšuje celorepublikový průměr o více než tři procentní body, a vysokoškolského nebo vyššího odborného vzdělání, kdy naopak se hodnota podílu nachází téměř pět procentních bodů pod republikovým průměrem. Počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel lze v budoucnu zvýšit jak motivací k vysokoškolskému vzdělávání nejen v Libereckém kraji, tak přilákáním vysokoškolsky vzdělaných obyvatel z jiných regionů atraktivními pracovními nabídkami.

Tabulka 2 Vzdělanostní struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let v Libereckém kraji a v ČR

Dokončené vzdělání	Liberecký kraj			ČR		
	Celkem %	Muži	Ženy	Celkem %	Muži	Ženy
Bez vzdělání	0,8	0,8	0,7	0,6	0,7	0,6
Základní vč. neukončeného	13,7	11,5	15,8	12,5	10,3	14,7
Střední bez maturity	34,1	39,1	29,3	30,9	36	26,2
Střední s maturitou	29,9	26,8	32,9	30,9	28,2	33,5
Vysokoškolské a Vyšší odborné	14,5	13,5	15,6	19,1	18	20,2
Nezjištěno	6,9	8,3	5,6	5,8	6,9	4,7

Zdroj: [ČSÚ – Sčítání lidu, domů a bytů 2021 \(Výsledky – vzdělání\), průměr za rok 2021](#)

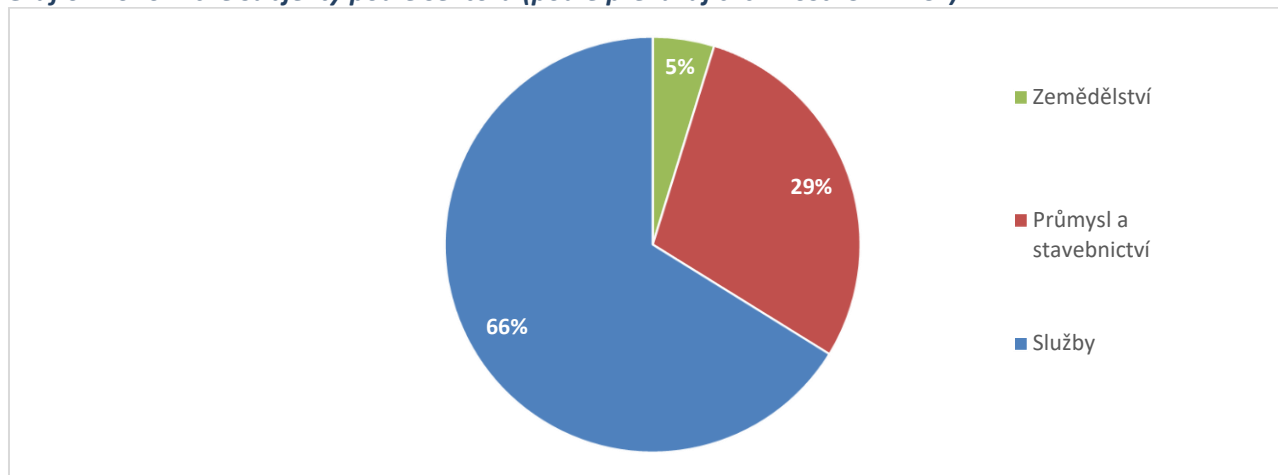
Vzhledem k trendům ve společnosti stávající vzdělanostní struktura Libereckého kraje neodpovídá potřebám rozvoje znalostní ekonomiky. Tomu lze do budoucna předcházet systematickým usilováním o zkvalitnění vzdělávacího systému, zatraktivněním a popularizací vzdělávání mezi širší veřejností a zvýšením podílu obyvatel s ukončeným terciálním vzděláním, zejména ve výhledově perspektivních oborech.

Odvětvová struktura hospodářství Libereckého kraje

Liberecký kraj si v oblasti ekonomiky udržuje průmyslový charakter. Po hospodářské recesi z roku 2008, která oslabil průmysl skla a bižuterie, došlo k masivnímu rozvoji zpracovatelského průmyslu zaměřeného na výrobu automobilů a výrobu pryžových a plastových výrobků. Zemědělství je pouze doplňkovým odvětvím. Nezanedbatelnou součástí ekonomiky Libereckého kraje je cestovní ruch. Na konci roku 2022 bylo v Libereckém kraji registrováno 115 776 ekonomických subjektů. Z tohoto počtu bylo více než 58 000 ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou. Více jak 77 % těchto subjektů je registrováno jako fyzické osoby, 23 % jsou právnické osoby. Dvě třetiny ekonomických subjektů se sídlem v Libereckém kraji jsou ekonomicky aktivní v oblasti služeb a necelá jedna třetina z nich se zabývá průmyslovou činností a aktivitami ve stavebnictví. Jen nepatrnou část tvoří subjekty podnikající v zemědělství (viz Graf 6 níže).

Nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím je zpracovatelský průmysl zaměřený zejména na strojírenství, výrobu komponentů pro automobily a výrobu pryžových a plastových výrobků. Liberecký kraj disponuje dobrými předpoklady pro další rozvoj průmyslu. Existuje zde několik kvalitních průmyslových zón jako např. zóna Liberec-Jih, Liberec-Sever, Česká Lípa, Hrádek nad Nisou a Turnov.

Graf 6 Ekonomické subjekty podle sektorů (podle převažující činnosti CZ-NACE)



Zdroj: ČSÚ, *Statistiky ekonomických subjektů, Veřejná databáze, stav k 31.12.2022*

Pro ekonomiku kraje a k zajištění dlouhodobého růstu a konkurenceschopnosti je klíčová oblast výzkumu, vývoje a inovací, ve které region v některých segmentech zaujímá v mezikrajském srovnání přední příčky. Inovační infrastruktura je v současné době tvořena Technickou univerzitou v Liberci, výzkumnými organizacemi, podnikovými výzkumnými centry, technologickými platformami, klastrovými iniciativami a dalšími zastřešujícími subjekty.

V regionu působí devět výzkumných organizací. Zvyšuje se podíl firem s vlastním výzkumem a vývojem (VaV), celkové výdaje na VaV na obyvatele jsou 4. nejvyšší. V porovnání s ČR je v kraji podíl VaV pracovišť v podnikatelském sektoru nadprůměrný.

Tabulka 3 VaV v Libereckém kraji – základní přehled

	2019	2020	2021
VaV pracoviště (počet)	133	130	136
Výdaje na VaV (mil. Kč)	3 681	3 565	3 480
Pracovníci ve VaV (počet)	3 531	3 577	3 718

Zdroj: ČSÚ - *Ukazatele výzkumu a vývoje za kraje České republiky v letech 2005–2021*

Z tabulky je patrný nárůst počtu VaV pracovišť, který je nejvyšší od roku 2005, stejně jako počet pracovníků. Přestože úroveň výdajů na VaV mezi lety 2019 a 2021 mírně klesla, nikdy v předcházejících letech nebyla vyšší. VaV pracoviště v kraji jsou především menší firmy a jsou přibližně ze tří čtvrtin zaměřena na oblast technických věd. Pracoviště zaměřená na přírodní vědy představují málo přes 10 % celkového počtu.

Výzkumné organizace v kraji jsou zaměřené na vědní oblasti nanotechnologií, pokročilého strojírenství, superpřesné optiky, materiálového výzkumu, pokročilých technologií, membránových technologií, sanačních technologií. V kraji dále působí 5 klastrových iniciativ a technologických platforem zaměřených na textil, nanotechnologie a membránové technologie.

Trh práce a ekonomicky aktivní obyvatelstvo

Míra ekonomické aktivity (podíl ekonomicky aktivních na počtu osob 15letých a starších) se v Libereckém kraji od roku 2005 trvale pohybuje pod šedesátiprocentní hranicí. Ve 4. čtvrtletí roku 2022 činila 58,1 %, což je o 2 % méně než republikový průměr. Mezi ostatními kraji byla druhá nejnížší (po kraji Ústeckém). Pracovní sílu představovalo 208,3 tis. zaměstnaných a 4,8 tis. nezaměstnaných osob. Zbývajících 41,3 % obyvatelstva staršího 15 let připadlo na ekonomicky neaktivní obyvatelstvo (např.: důchodce, žáky, studenty a osoby pečující o rodinu).

Zaměstnanost

Pro popis struktury zaměstnanosti v Libereckém kraji a její srovnání se strukturou v ČR lze využít dvě národní klasifikace CZ-NACE a CZ-ISCO, které vycházejí z klasifikací mezinárodních.

Pokud jde o zaměstnanost v odvětvích podle klasifikace NACE, je rozložení v Libereckém kraji a v rámci celé České republiky podobné. V obou případech je nejvíc zastoupeno odvětví C – Zpracovatelský průmysl. Nicméně v Libereckém kraji činí zastoupení v odvětví C – zpracovatelský průmysl téměř dvě pětiny z celkové zaměstnanosti (38 %) a v rámci ČR jen více než čtvrtinu (26,1 %).

Tabulka 4 Zaměstnanost v odvětvích v Libereckém kraji podle CZ-NACE

Odvětví	Liberecký kraj			Česká republika		
	Celkem	muži	ženy	Celkem	muži	ženy
A zemědělství, lesnictví, rybářství	1,4 %	2,1 %	0,6 %	2,5 %	3,4 %	1,5 %
B těžba a dobývání	0,9 %	1,4 %	-	0,6 %	0,9 %	0,2 %
C zpracovatelský průmysl	38,0 %	42,4 %	32,7 %	26,1 %	31,1 %	19,6 %
D výroba a rozvod elektřiny, tepla, plynu	0,4 %	0,5 %	-	1,1 %	1,4 %	0,7 %
E zásob. vodou, činnost související s odpady	2,0 %	2,6 %	1,3 %	1,2 %	1,7 %	0,6 %
F stavebnictví	7,8 %	13,2 %	1,3 %	7,9 %	12,8 %	1,7 %
G velko a maloobchod, oprava motorových vozidel	8,3 %	5,3 %	11,9 %	11,1 %	9,0 %	13,7 %
H doprava a skladování	4,2 %	6,5 %	1,5 %	6,0 %	8,0 %	3,5 %
I ubytování, stravování, pohostinství	2,9 %	2,8 %	3,0 %	2,9 %	2,3 %	3,7 %
J informační a komunikační činnosti	1,9 %	2,3 %	1,4 %	4,0 %	5,6 %	2,1 %
K peněžnictví a pojišťovnictví	0,9 %	0,6 %	1,2 %	2,4 %	1,9 %	3,0 %
L činnosti v oblasti nemovitostí	0,5 %	0,5 %	-	0,9 %	0,9 %	0,8 %
M profesní, vědecké a technické činnosti	4,0 %	3,6 %	4,5 %	5,1 %	4,5 %	5,7 %
N administrativní a podpůrné činnosti	2,3 %	2,1 %	2,5 %	2,3 %	2,2 %	2,5 %
O veřejná správa a obrana, pov. soc. zabezpečení	6,2 %	4,5 %	8,3 %	6,6 %	5,8 %	7,5 %
P vzdělávání	7,4 %	3,8 %	11,7 %	7,4 %	3,0 %	13,0 %
Q zdravotní a sociální péče	6,7 %	2,1 %	12,2 %	7,7 %	2,7 %	14,1 %
R kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1,8 %	2,2 %	1,3 %	1,7 %	1,6 %	1,8 %
S ostatní činnosti	1,9 %	1,4 %	2,5 %	1,8 %	0,9 %	3,0 %

Zdroj: ČSÚ, VŠPS 2021, Pozn.: Tučně jsou zvýrazněna odvětví s nejvyšším rozdílem naplněnosti mezi LK a ČR

Specifikem regionu ve srovnání se situací v celé republice je také skutečnost, že v Libereckém kraji jsou ekonomicky aktivní osoby relativně častěji zaměstnány v průmyslu (43,8 %) než ve službách (39,8 %). Naproti tomu v celé ČR pracuje poměrně více zaměstnanců ve službách (50 %) než v průmyslu (32,2 %).

S ohledem na klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO se rozložení zaměstnaných obyvatel podle hlavních tříd profesí v Libereckém kraji a v celé České republice příliš neliší. V Libereckém kraji je relativně větší zastoupení ve třídě 8 Obsluha stojů a zařízení, montéři (o 5,9 p. b.), zatímco v rámci celé ČR je mírně naplněnější třída 2 Specialisté (o 4,0 p. b.).

Tabulka 5 Zastoupení profesních tříd v Libereckém kraji podle CZ-ISCO

Odvětví		Liberecký kraj			Česká republika		
		Celkem	muži	ženy	Celkem	muži	ženy
1	Zákonodárci a řídicí pracovníci	4,6 %	6,2 %	2,6 %	5,1 %	6,5 %	3,3 %
2	Specialisté	14,6 %	12,1 %	17,7 %	18,7 %	15,9 %	22,2 %
3	Techničtí a odborní pracovníci	14,9 %	14,8 %	14,9 %	16,8 %	17,2 %	16,4 %
4	Úředníci	9,0 %	4,3 %	14,7 %	9,2 %	3,5 %	16,5 %
5	Pracovníci ve službách a prodeji	12,9 %	7,3 %	19,8 %	14,5 %	8,7 %	21,9 %
6	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví	0,9 %	1,4 %	-	1,1 %	1,4 %	0,8 %
7	Řemeslníci a opraváři	16,7 %	26,3 %	5,0 %	15,3 %	24,7 %	3,4 %
8	Obsluha strojů a zařízení	19,2 %	22,8 %	14,8 %	13,3 %	17,5 %	7,9 %
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	7,1 %	4,9 %	9,9 %	5,6 %	4,1 %	7,6 %

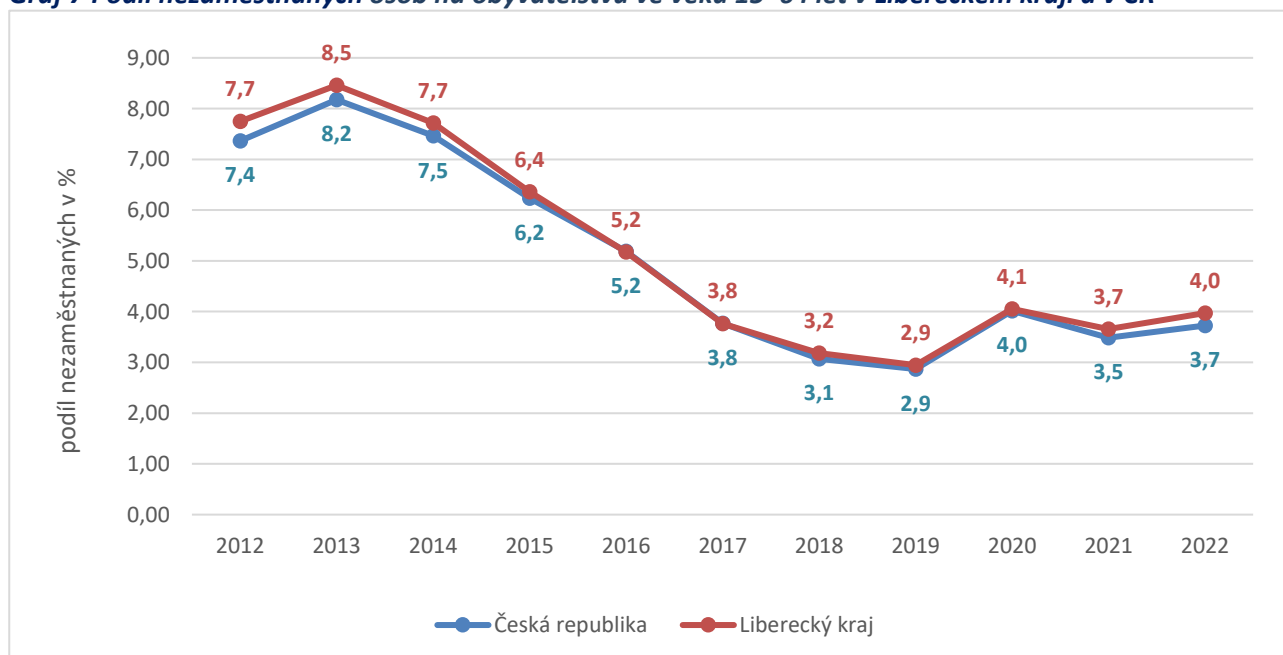
Zdroj: ČSÚ, VŠPS 2021, Pozn.: Tučně jsou zvýrazněna odvětví s nejvyšším rozdílem naplněnosti mezi LK a ČR

Nezaměstnanost

V Libereckém kraji se od roku 2012 vývoj podílu nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15–64 let výrazněji neodchyloval od vývoje v celé České republice. Podíl nezaměstnaných v kraji činil k 31.12.2022 necelá 4 % (viz Graf 7 níže).

Podle nejvyššího dosaženého vzdělání tvořily největší skupinu mezi nezaměstnanými v Libereckém kraji osoby se středním vzděláním bez maturity a stejně tak se středním vzděláním s maturitou (obě po 1,7 tis. osob). Z hlediska věku byla nejpočetněji zastoupena skupina ve věku 35 až 44 let (1,5 tis. osob). Následovaly ji dvě skupiny osob, a to ve věku 15 až 24 let a 55 let a více. Obě čítaly okolo tisícovky nezaměstnaných.

Graf 7 Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15–64 let v Libereckém kraji a v ČR

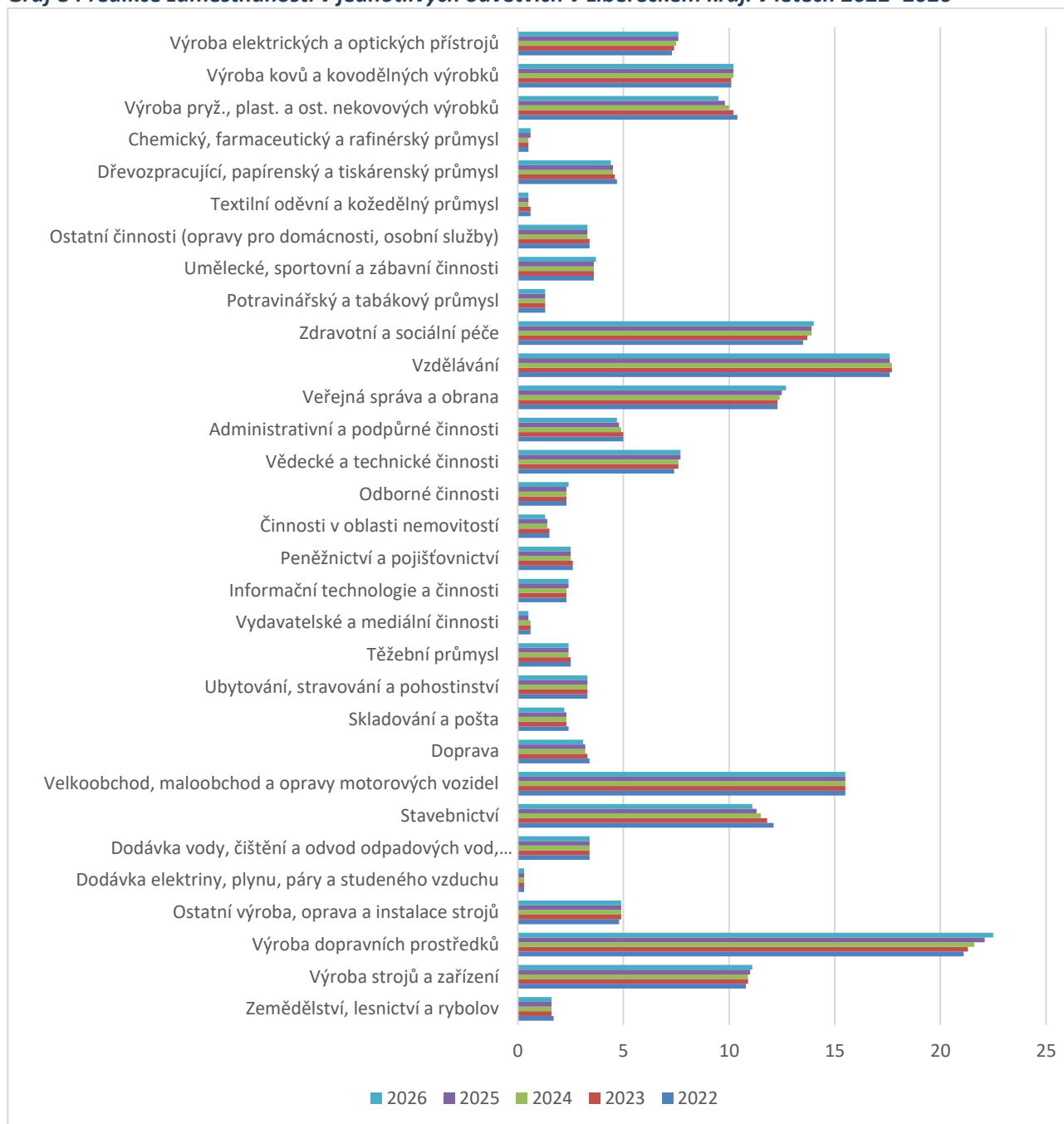


Zdroj: MPSV, podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15–64 let, roční průměry.

Predikce trhu práce v kraji

Detailní pohled na předpokládaný vývoj zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích ekonomiky Libereckého kraje poskytuje následující graf. Největší rozvoj zaměstnanosti je predikován výrobě dopravních prostředků, útlum naopak překvapivě stavebnictví nebo výrobě pryžových, plastových a ostatních nekovových výrobků.

Graf 8 Predikce zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích v Libereckém kraji v letech 2022–2026



Zdroj: [Porovnání odvětví – Kompas \(predikcetrhuprace.cz\)](http://Porovnání odvětví – Kompas (predikcetrhuprace.cz)),

Pozn.: Hodnoty představují predikovaný počet zaměstnaných v daném odvětví (v tisících).

1.3 Zohledněné relevantní strategické dokumenty

Při přípravě Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Libereckém kraji na období 2024–2028 bylo nutné přihlídnout k několika již existujícím a realizovaným koncepčním dokumentům.

Především bylo nutné zachovat soulad s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2023–2027, který tomuto dokumentu poskytl základní rámec. Zakotvil jeho hlavní směry a opatření, jež vycházejí ze Strategie 2030+. Zároveň tento dokument navazuje na předchozí Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2019–2023. Poprvé do sebe také zahrnuje prvky akčního plánování v území a vychází proto v některých svých opatřeních a formách zpracování z Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Libereckého kraje III. Zachovává přitom i soulad se Strategii rozvoje Libereckého kraje 2021–2027.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2023–2027 (dále jen [DZ ČR 2023–2027](#)) je stěžejním dokumentem udávajícím základní tendence a cíle vzdělávací politiky České republiky. Stanovuje opatření a klíčové aktivity na úrovni státu, ale vymezuje také prostor pro konkrétní řešení na úrovni krajů. Pro regionální školství vytyčuje čtyři priority: 1. Děti a mládež: Osobnostní rozvoj a motivace pro celoživotní učení, 2. Školy a pedagogové, 3. Efektivní systém školství: Udržitelný a efektivní systém založený na odpovědnosti za výsledky, 4. Komunikace vzdělávacího systému s rodiči a širokou veřejností. Důraz je kladen především na kompetenčně orientované všeobecné vzdělávání připravující na celoživotní učení, včetně vnitřní motivace, zavedení revidovaných RVP do škol, reformu pregraduální přípravy učitelů a reformu přípravy ředitelů škol, proměnu jednotných přijímacích, závěrečných i maturitních zkoušek, inovaci soustavy oborů a racionalizaci sítě škol a snížení počtu odkladů povinné školní docházky. DZ ČR 2023–2027 je v souladu se S2030+ a představuje východisko pro DZ jednotlivých krajů.

Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+ (dále jen [S2030+](#)) je stěžejní strategický dokument MŠMT k rozvoji vzdělávací soustavy České republiky, který ke strategickým liniím nastavil na období 2020–2023 konkrétní opatření a aktivity implementace. Opatření a aktivity implementace na období 2023–2027 se staly součástí DZ ČR 2023–2027. Pro toto druhé implementační období má DZ ČR 2023–2027 svými aktivitami naplnit dva cíle ze strategie S2030+, a to: zaměření vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život a na snížení nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnění maximálního rozvoje potenciálu dětí, žáků a studentů. Další opatření a aktivity budou následně stanoveny na třetí období 2027–2031.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2020–2024 (dále jen [DZ LK 2020–2024](#)) vycházel po obsahové stránce z DZ ČR 2019–2023 a jeho doporučení, adaptoval jej a zpřesňoval na regionální podmínky Libereckého kraje.

Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Libereckého kraje III. ([KAP LK III.](#)) je dokument z projektu Strategické plánování rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje KAP LK III., který volně navázal na strategický dokument KAP LK II. a řeší především oblast vzdělávání na SŠ a VOŠ. Smyslem dokumentu KAP LK III. je na regionální úrovni přispět ke zlepšení řízení škol, k rozvoji strategického plánování na úrovni škol i zřizovatelů a k rozvoji spolupráce různých aktérů ve vzdělávání napříč Libereckým krajem. Od předchozího plánu se částečně obsahově liší – sestává jen z 8 klíčových témat a 5 průřezových témat. KAP LK III. nově obsahuje i tři Roční akční plány na roky 2023, 2024 a 2025.

Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021–2027 (dále jen [SRLK 2021–2027](#)) je koncepčním dokumentem regionální politiky Libereckého kraje na období 2021–2027. Jejím cílem je navrhnout takové aktivity, které povedou jednak k naplňování cílů regionální politiky na úrovni EU a ČR, ale především k odstraňování problémů, naplňování potřeb a vyváženému rozvoji území celého Libereckého kraje. Vzdělávání a školství je jedním z hlavních témat v analytické i návrhové části strategie, přičemž vytyčené cíle jsou zaměřeny na podporu rozvoje zaměstnanců ve vzdělávání, rovných příležitostí ke vzdělávání, infrastruktury a vybavení

vzdělávacích zařízení a kvality a efektivity vzdělávání.

Další relevantní strategické dokumenty:

Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky (dále jen [Národní RIS3](#)) je strategický dokument, který udává základ a implementační zdroje pro zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a znalostní ekonomiky.

Národní plán obnovy (dále jen [NPO](#)) je mezirezortní plán reforem a investic ČR podpořený z prostředků EU. Základními pilíři jsou i Vzdělávání a trh práce, Digitální transformace nebo Výzkum, vývoj a inovace. NPO je zaměřen na podporu vybavení škol technologiemi, podporu digitálních kompetencí žáků i pedagogů a snižování nerovného přístupu ke vzdělávání v podobě doučování a podpory škol ve znevýhodněných lokalitách. Z NPO byl v posledních letech podpořen např. nákup digitálního vybavení do základních i středních škol.

V Libereckém kraji byla aktualizována samostatná **Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Libereckého kraje 2021–2030** (dále jen [Koncepce EVVO 2021–2030](#)). Tvorbou a rozvojem Koncepce EVVO a její implementací se v rámci organizační struktury KÚ LK zabývají zaměstnanci odboru životního prostředí. Koncepce vznikla ve spolupráci široké škály aktérů a vytyčuje základní směry kultivace systému EVVO v území a vzájemné spolupráce, a to se zaměřením na různé cílové skupiny (rodiny s dětmi, turisté, školy atd.).

Školská inkluzivní koncepce Libereckého kraje (ŠIK LK) je krátkodobý koncepční dokument Libereckého kraje, který vznikl v rámci projektu Naplňování krajského akčního plánu Libereckého kraje I. Koncepce se zaměřila na období od března 2020 do prosince 2021, a to v návaznosti na Akční plán pro inkluzivní vzdělávání na období 2019–2020. Cíle koncepce se soustředily na podporu speciálního vzdělávání, spolupráce škol a školských poradenských zařízení, podporu společného vzdělávání a prevence předčasných odchodů ze vzdělávání. Podle evaluace ŠIK LK se podařilo naplnit pouze přibližně 25 % opatření.

Strategie sociálního začleňování Libereckého kraje 2021+ (SSZ LK 2021+) je rozvojový strategický dokument, který navrhuje cíle a opatření pro Liberecký kraj, jež mohou zlepšit podmínky sociálně vyloučených osob a osob sociálním vyloučením ohrožených. Strategie se zaměřuje i na vzdělávání, a to ve třech oblastech: podpora účasti na nepovinném předškolním vzdělávání, podpora dokončování základního vzdělání a podpora při výběru a přijímacím řízení na střední školy. Konkrétní opatření pak míří k systému multidisciplinární spolupráce, proškolení pedagogických sborů v principech sociální práce, doplnění školských poradenských pracovišť apod.

Mezi další relevantní strategické dokumenty patří také Místní akční plány vytvářené v Libereckém kraji ve spolupráci MAS a škol. Konkrétně se jedná o MAP Liberecko, Jablonecko, Frýdlantsko, Turnovsko, Semilsko, Tanvaldsko, Železnobrodsko, Jilemnicko, Novoborsko a Českolipsko.

2 PRIORITY KRAJE

Východiskem pro nastavení základních priorit rozvoje vzdělávání v kraji na období 2024–2028 je navázání na dosavadní priority Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2020–2024. Současně je nutné zohledňovat i významné republikové a krajské trendy a aktuální potřeby ve vzdělávání. Hlavním rysem priorit nastavených pro následující období je zaměření na oblasti, které je třeba s vizí kvalitnějšího regionálního školství řešit napříč všemi stupni vzdělávací soustavy včetně vzdělávání dospělých.

PRIORITA 1: Dostupné kvalitní vzdělání pro každého bez rozdílu

1. Rozvoj vzdělávání znevýhodněných i nadaných a mimořádně nadaných
2. Podpora poradenských služeb
3. Dostupnost předškolního a základního vzdělávání v celém území
4. Podpora inovativních metod vzdělávání
5. Podpora celoživotního učení a propojování formálního a neformálního vzdělávání
6. Vzdělávání pro udržitelnost

PRIORITA 2: Vzdělávání pro uplatnitelnost v dalším studiu i praxi

1. Podpora kariérového poradenství a prevence předčasných odchodů ze vzdělávání
2. Úprava skladby oborů středního vzdělání v souladu s potřebami společnosti
3. Podpora všeobecného a odborného vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli
4. Podpora jazykového vzdělávání
5. Rozvoj klíčových gramotností, podnikavosti a kreativity dětí, žáků a studentů

PRIORITA 3: Podpora pedagogů a spolupráce všech aktérů vzdělávání

1. Rozvoj ředitelů jako lídrů škol
2. Podpora pedagogů v průběhu celé kariéry
3. Spolupráce aktérů ve vzdělávání

3 STRATEGIE ROZVOJE – PRŮŘEZOVÁ OPATŘENÍ

Současný globalizovaný svět přináší vyšší nároky, lidé potřebují širší záběr a schopnost se rychle zorientovat. A tomu se musí přizpůsobovat i vzdělávání. Proto se proměňuje rozsah a obsah vědomostního základu a do popředí vstupují například digitální kompetence nebo obecně kompetenční učení nejen pro hodnotný profesní, ale i občanský a osobní život. Proměňuje se také důraz na další hodnoty jako udržitelný rozvoj, vyrovnávání nerovností podporou znevýhodněných apod. Průřezová opatření tak reflektují rozličné trendy současného světa i lokálního dění, které nelze opomíjet. A v rámci strategie rozvoje je pomáhají včleňovat do různých segmentů vzdělávání.

3.1 Vzdělávání pro udržitelnost

Průřezové opatření 1 (dále také „**PO1**“) má interdisciplinární charakter, jeho smyslem je výchova k sociální transformaci s cílem vytváření udržitelnějších společností. Vzdělávání pro udržitelnost tak zahrnuje environmentální a klimatická témata, občanské kompetence (občanskou participaci a dobrovolnictví, vztah k místu, udržitelnou spotřebu a výrobu), kritické myšlení (efektivní práci s informacemi a posilování mediální gramotnosti), snižování sociálního napětí i důraz na well-being.

V dalším období budou v Libereckém kraji pokračovat aktivity, které podporují ucelený přístup v oblasti vzdělávání pro udržitelnost. Jedná se především o environmentální programy pro děti, žáky a studenty, stejně jako osvětová činnost se zaměřením na klimatická témata.

Komplexní pohled na udržitelnost, včetně vzdělávání pro udržitelnost, v Libereckém kraji přináší *Strategie rozvoje Libereckého kraje 2021–2027*, ve které jsou výše uvedená témata podrobněji řešena, včetně nastavení cílů a opatření.

Doporučení pro zřizovatele:

- 1) Podporovat školy a školská zařízení v implementaci udržitelného vzdělávání.
- 2) Podílet se na dekarbonizaci škol a zvyšování energeticky šetrné školské infrastruktury.
- 3) Podporovat vzdělávání ředitelů v oblasti témat udržitelnosti a jeho aplikace ve školském prostředí.
- 4) Podporovat síťování škol při sdílení dobré praxe.

Doporučení pro školy a další aktéry ve vzdělávání:

- 1) Aplikovat tzv. celoškolní přístup k udržitelnosti a principy místně zakotveného učení.
- 2) Téma udržitelnosti realizovat v ŠVP průřezově v rámci dalších vzdělávacích oblastí, realizovat za participace celého pedagogického sboru.
- 3) Realizovat výuku mimo školu (v obci, v přírodě apod.) včetně spolupráce se širokou škálou institucí, kde dojde k propojení vzdělávacích oblastí s reálným životem.
- 4) Ve školách využívat funkci školních koordinátorů environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty k podpoře efektivního vzdělávání v tématech udržitelnosti a pro podporu implementace inovativních vzdělávacích metod.
- 5) Vzdělávat pedagogy ve všech oblastech vzdělávání pro udržitelnost včetně oblasti implementace plánů činnosti v oblasti mediální gramotnosti včetně rozvoje kritického myšlení a hodnocení informací a zdrojů (v reakci na dezinformace).

3.2 Digitální vzdělávání

Průřezové opatření 2 (dále také „**PO2**“) v sobě soustředí trend digitalizace vzdělávání, různé formy online vzdělávání, zvýšenou potřebu přístupu k digitálním zařízením a oblast umělé inteligence, strojového učení a rozvoj algoritmů schopných vyznat se v narůstajícím množství dat (tzv. big data). Do digitálního vzdělávání tedy řadíme digitální kompetence – informační a datovou gramotnost, komunikaci a spolupráci, mediální gramotnost, tvorbu digitálního obsahu včetně programování, otázky duševního vlastnictví a kybernetickou bezpečnost (umět se bezpečně pohybovat v digitálním prostředí).

Již v minulých letech byly v Libereckém kraji podporovány aktivity zaměřené na digitální vzdělávání a podporu rozvoje digitální infrastruktury ve školách a školských zařízeních (například v rámci projektu NAKAP LK II). I nadále je důležité se věnovat i tématu kybernetických hrozeb a podporovat aktivity, které povedou ke zvýšení povědomí o kybernetických hrozbách. Příkladem je vznik Juniorního centra excelence v České Lípě, které je zaměřeno na kybernetickou bezpečnost.

Neméně důležitým tématem je v současné době i umělá inteligence a její využití ve vzdělávání. Umělá inteligence má velký potenciál sloužit jako výborný nástroj pro rozvoj vzdělávání, a proto je vhodné podporovat v Libereckém kraji aktivity, které přispějí k pochopení celé problematiky.

Doporučení pro zřizovatele:

- 1) Zajistit podporu školám při zajištění konektivity a obnovování digitální infrastruktury.
- 2) Poskytovat podporu školám v oblasti kybernetické bezpečnosti a implementace nových technologií do výuky (např. propojování odborníků se školami).
- 3) Podpora vzdělávání – kvalifikovaní školní a krajsí ICT koordinátoři/metodici.
- 4) Podpora DVPP (a celoživotního učení) v oblasti digitálního vzdělávání.

Doporučení pro školy a další aktéry ve vzdělávání:

- 1) Podporovat rozvoj informatického myšlení a digitálních kompetencí žáků s využíváním pokročilých digitálních technologií ve všech vzdělávacích oblastech.
- 2) Zaměřovat se na prevenci digitálního vyloučení, začleňování prvků inkluzivního online a kombinovaného vzdělávání.
- 3) Sledovat vývoj umělé inteligence a dalších průlomových digitálních inovací, zejména těch jejich oblastí, které mají přímé dopady do práce učitelů, škol i vzdělávacích systémů.
- 4) Začleňovat vzdělávací programy na podporu digitálního well-beingu a kybernetické bezpečnosti a prevence ve školách.
- 5) Zaměřovat se na prevenci v oblasti bezpečného chování žáků, pedagogů a dalších zaměstnanců školy v digitálním prostředí
- 6) Podporovat DVPP v oblasti digitálního vzdělávání – ICT koordinátora/metodika jako klíčové osoby pro pomoc pedagogům se zaváděním digitálních inovací a nových didaktických postupů.

3.3 Vzdělávání dětí a žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka

Průřezové opatření 3 (dále také „PO3“) se dotýká především celorepublikového trendu průběžného přibývání cizinců v ČR způsobeného migrací, aktuálně zejména z Ukrajiny. Pod tímto průřezovým opatřením obecně chápeme vzdělávání dětí a žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka, které se může týkat i žáků s českým občanstvím. Současně do něj řadíme systém, v němž krajský úřad pro nově příchozí žáky-cizince určuje základní a střední školy, které jim poskytují bezplatnou jazykovou přípravu, prezenční nebo distanční formou.

V důsledku nedávných celospolečenských událostí došlo k významné migraci cizinců, především ukrajinské národnosti. V Libereckém kraji žije také významná menšina mongolských občanů, a to především v okrese Česká Lípa. Je důležité nadále spolupracovat s nestátními neziskovými organizacemi a podporovat aktivity zaměřené na integraci cizinců a jejich dětí. Pro úspěšné budoucí začlenění cizinců do společnosti je důležité, aby v průběhu svého vzdělávání dostali co největší podporu ve zvládnutí českého jazyka.

Doporučení pro zřizovatele:

- 1) Zajistit jazykovou přípravu pro nově příchozí žáky-cizince v určených základních a středních školách.
- 2) Spolupracovat na aktualizaci seznamu určených škol.

Doporučení pro školy a další aktéry ve vzdělávání:

- 1) Podporovat děti a žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka při jejich začleňování do vzdělávání.
- 2) Podporovat pedagogy při rozvoji kompetencí pro práci s dětmi a žáky s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.

3.4 Well-being, duševní zdraví a podpora pohybových aktivit

Průřezové opatření 4 (dále také „PO4“) lze zjednodušeně chápat jako duševní zdraví a pocit duševní pohody, které pomáhají dosahovat lepších výsledků v učení, a to jak u žáků, tak pedagogů. Aktivity by měly spočívat v podpoře sociálně-emočních dovedností a strategií zvládnání stresu, aby byli žáci i pedagogové lépe vybaveni zvládat obtížné situace a případně si vyhledat dostupnou pomoc. Pod toto průřezové opatření tak spadají činnosti jako sebepoznání, seberozvoj, schopnost efektivní komunikace a schopnost zvládnání konfliktních situací, rozpoznání stresu a umění se s ním efektivně vyrovnat, dále pozitivní klima školy (vytváření bezpečného a podnětného prostředí ve škole, aktivity podporující rozvoj charakterových a sociálních dovedností žáků, řešení rizikového chování – primární prevence, činnost školního psychologa a školní poradenské pracoviště) a konečně také úroveň fyzické kondice a pohybových dovedností dětí a žáků, tj. pohybové aktivity.

Oblast duševního zdraví na školách je v současné době pokryta projektem „Podpora procesů v rámci reformy péče o duševní zdraví v Libereckém kraji“, kde pracuje krajská koordinační skupina pro děti a mládež. Právě ta se nyní bude snažit propojit školy a pedagogicko-psychologické poradny s nevládními neziskovými organizacemi, tedy nabídnout jednotlivým organizacím možnost odprezentovat svou činnost a aktivity. Výstupy uvedeného projektu budou sloužit jako podklad pro další rozvoj mezioborové spolupráce.

Doporučení pro zřizovatele:

- 1) Podporovat rozvoj školních poradenských pracovišť a podpůrných profesí – metodiků prevence, výchovných poradců, školních psychologů a školních speciálních pedagogů.
- 2) Sdílet dobrou praxi škol v regionu, kterým se daří rozvíjet celoškolský přístup na podporu klimatu, vylepšovat bezpečné prostředí ve školách a aktivně předcházet problémům v oblasti rizikového chování.
- 3) Motivovat školy k rozvoji pohybových dovedností dětí a žáků a k vysokému podílu pobytu a výuky žáků ve venkovním prostředí.

Doporučení pro školy a další aktéry ve vzdělávání:

- 1) Podporovat rozvoj bezpečného prostředí ve školách z pohledu duševního zdraví žáků i pedagogů.
- 2) Zaměřovat se ve vzdělávání na preventivní aktivity a na témata seberozvoje, duševního zdraví a šikany.
- 3) Rozvíjet pohybové dovednosti žáků v rámci různých školních aktivit (aktivní přestávky, pohybové chvilky v různých předmětech, terénní výuka apod.).
- 4) Podporovat vzdělávání pedagogů v oblasti well-beingu a prevence vyhoření.

3.5 Rovnost příležitostí ve vzdělávání

Průřezové opatření 5 (dále také „PO5“) se vztahuje na všechny úrovně vzdělávání – všichni lidé (děti, žáci, studenti i dospělí) mají stejné možnosti využívat vzdělávací příležitosti a dosáhnout svého potenciálu bez ohledu na své socioekonomické, kulturní, etnické, jazykové, fyzické nebo duševní podmínky či omezení, rodinný původ, pohlaví, sexuální orientaci, náboženské přesvědčení či jiné aspekty, které by mohly být diskriminující. Obsahem tohoto opatření je tedy jak zajištění přístupu ke vzdělávání všem dětem a žákům s různým socioekonomickým pozadím, tak práce s genderovými stereotypy – podpora nestereotypních voleb vzdělávacích drah vedoucích k růstu počtu dívek v technických profesích a také k pomoci zvýšení počtu chlapců v pečujících profesích.

Liberecký kraj již v minulých letech usiloval o vznik systému v oblasti kariérového poradenství ve vzdělávání. Další aktivity byly zaměřeny na zkvalitnění poradenských služeb v kraji a také na zvýšení odborného povědomí v oblasti rovných příležitostí. Dosažené výstupy je i nadále zapotřebí udržet a rozvíjet.

Doporučení pro zřizovatele:

- 1) Podporovat nestereotypní výběr kariérních drah formou osvětových kampaní a spoluprací se zaměstnavateli v regionech, podpora kariérového poradenství.

Doporučení pro školy a další aktéry ve vzdělávání:

- 1) Podporovat pedagogy ve vzdělávání v oblasti rovného přístupu ke vzdělávání vč. genderové rovnosti.
- 2) Nabízet další poradenství v oblasti volby vzdělávacích drah s ohledem na individuální nadání/talent žáků a studujících.

- 3) V kurikulu se věnovat problematice rozvoje vědomí osobní nedotknutelnosti a autonomie jedince a potřeby konsensu ve všech typech mezilidských vztahů.
- 4) Ve výuce nereprodukovat genderové stereotypy.

3.6 Zajištění potřebných kapacit středních škol a jejich oborové struktury

Průřezové opatření 6 (dále také „**PO6**“) reflektuje situaci 15letých uchazečů o střední vzdělávání v ČR. V následujících pěti letech se počet těchto uchazečů ve všech krajích opět vrátí na úroveň roku 2020. S vyšším početním stavem žáků středních škol je však třeba počítat i v následném období a to tak, jak budou početně silnější ročníky postupně procházet středními školami. Smyslem opatření je proto navýšování kapacit oborů škol/oborů vzdělání zajišťujících následné studium a vhodné uplatnění na trhu práce a současně také zajištění udržitelnosti a racionalizace sítě středních škol, zejména přiměřenou modernizací struktury oborové sítě v kraji.

Doporučení pro zřizovatele:

- 1) Podle výchozího stavu a s ohledem na demografický vývoj uzpůsobovat oborovou strukturu středních škol a posilovat podíl oborů gymnázium a lyceum.
- 2) Restrukturalizovat otevírané obory vzdělání v prvních ročnících SŠ (ve spolupráci s hospodářskou sférou v regionu), včetně víceoborových tříd a tříd s malou naplněností.
- 3) Plánovat v dlouhodobějším výhledu vzdělávací perspektivy v regionu, a to s ohledem jak na rozvoj území, tak na předpokládaný demografický vývoj v kraji, uplatnitelnost absolventů na trhu práce a dostupnost vzdělávání podle místních podmínek.
- 4) Racionalizovat oborovou strukturu středního vzdělávání v kraji, která bude zohledňovat pracovní uplatnění absolventů v regionu i perspektivu jejich osobnostního rozvoje.

4 STRATEGIE ROZVOJE NA OBDOBÍ 2024–2028

A. Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání plní důležitou funkci v procesu socializace a všestranné přípravy dítěte na školu. Má prokazatelný vliv na úspěšnost budoucího žáka/studenta ve vyšších stupních vzdělání a pozitivně ovlivňuje i jeho připravenost na celoživotní učení.

Hlavní opatření

- Zajištění dostupnosti předškolního vzdělávání
- Zvyšování účasti dětí v předškolním vzdělávání
- Snižování odkladů povinné školní docházky
- Zkvalitňování předškolního vzdělávání

Zdůvodnění potřeby

Mezinárodní i národní výzkumy potvrdily, že děti účastnící se kvalitní společné výuky v raném věku déle než jeden rok mají vyšší pravděpodobnost lepších školních a pracovních výsledků. Zároveň se u nich snižuje pravděpodobnost předčasných odchodů ze vzdělávání. To má zásadní význam především pro děti ze sociokulturně či socioekonomicky znevýhodněného prostředí.

V Libereckém kraji byly v uplynulém období otevřeny tři nové mateřské školy – v obcích Všelibice a Šimonovice a jedna soukromá v Liberci. Podle narozených v kraji lze předpokládat, že počty dětí nastupujících do předškolního vzdělávání budou v následujících letech klesat. Při predikování je však třeba počítat například i s dětmi uprchlíků z Ukrajiny. Navíc naplněnost mateřských škol je v současnosti u většiny zřizovatelů vysoká. Proto bude i do budoucna vhodné sledovat trendy a nadále spolupracovat se zřizovateli na **zajištění dostupnosti předškolního vzdělávání** a udržení potřebných kapacit škol v území.

Podle ČŠI se podíl dětí, které se zapojují do předškolního vzdělávání v Libereckém kraji, výrazně liší napříč okresy. Nejvíce se nižší účast projevuje v okresech Liberec a Jablonec nad Nisou, nejméně v Semilech.¹ Postiženy jsou zejména ORP Frýdlant, Tanvald a Železný Brod, ale také Liberec a Jablonec nad Nisou. Pro další období je tedy žádoucí minimalizovat bariéry docházky do MŠ podporou spolupráce s rodinou. Těmito aktivitami lze napomáhat ke **zvyšování účasti dětí v předškolním vzdělávání** nejlépe již od tří let věku.

Odklady povinné školní docházky přesahují v Libereckém kraji celorepublikový průměr. V posledních letech se kraj pohyboval na čtvrté až šesté nejhorší příčce ve srovnání s ostatními.² Tato praxe je však celorepublikovým problémem, který krátkodobě prohloubilo i uzavírání škol v době pandemie covidu-19. **Snižování odkladů povinné školní docházky** bude v následujícím období v území řešeno především podporou vzdělávání učitelů MŠ v pedagogické diagnostice dítěte předškolního věku a užší spolupráci škol se ŠPZ.³ Tyto aktivity přispějí jak ke zdravému fyzickému a duševnímu vývoji dětí, tak k vytváření bezpečnějšího klimatu v mateřských školách (PO4).

¹ Při podrobnější analýze lze pozorovat, že např. všechny okresy Libereckého kraje jsou značně zatíženy exekucemi a děti zde skutečně navštěvují MŠ méně. Jedinou výjimkou je okres Semily, který vykazuje v rámci tohoto kraje nižší míru exekucí a také větší podíl dětí v MŠ. Blíže k tomu v: *České školství v mapách, ČŠI, Praha 2022, s. 48-9* Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_p%c5%99%c3%adlohy/Dokumenty/Ceske-skolstvi-v-mapach_everze.pdf

² Podíl odkladů povinné školní docházky je v tomto případě počítán jako podíl šestiletých a starších dětí v MŠ a v přípravné třídě nebo přípravném stupni z věkové kohorty šestiletých. (Ve šk. roce 2020/21 byl v LK 24,8 %, průměr ČR byl 22,9 %; ve šk. roce 2021/22 v LK 27,1 %, průměr ČR 25,5 %; ve šk. roce 2022/23 v LK 24,7 %, průměr ČR 24,3 %). Dostupné z: <https://www.datapaq.cz/>

³ Z analýzy potřeb škol, resp. dotazníkového šetření MŠMT vyplývá, že až 40 % MŠ v kraji by uvítalo užší spolupráci s pracovníky ŠPZ, přitom pro 40 % MŠ je zároveň spolupráce dostačující.

Přípravné třídy v základních školách budou v kraji povolovány dle aktuálních potřeb. Tyto třídy intenzivněji připravují na školu děti nejen ze socioekonomicky či sociokulturně znevýhodněného prostředí, ale obecně takové, u kterých je třeba vyrovnat vývoj s vrstevníky.

V uplynulém období vzrostl v Libereckém kraji počet dětí v MŠ i počet běžných a speciálních tříd. Naplněnost tříd začala velmi mírně stoupat. Vzhledem ke stálé snaze o **zkvalitňování předškolního vzdělávání** bude i v následujícím období důležité usilovat o individualizaci výuky v MŠ udržením nižšího počtu dětí ve třídách. Pedagogové pak mohou snáz volit individuální přístup k dětem, respektovat jejich specifika a rozvíjet potenciál každého dítěte. Zohledněna tak bude i potřeba dbát na duševní pohodu dětí a bezpečné klima ve třídách (PO4).

Do kvality předškolního vzdělávání vstupuje i celospolečenská potřeba vést děti k udržitelnému způsobu života v nejširším slova smyslu (PO1). To mimo jiné znamená vytvářet vztah dětí k místu a realizovat vzdělávání mimo školu.⁴ Čím dál důležitější se pro zkvalitňování předškolního vzdělávání také stává rozvíjení potenciálu každého žáka bez rozdílu. Proto bude v následujícím období kladen důraz na zvyšování kompetencí pedagogů mateřských škol v gramotnostech, včetně gramotnosti pohybové, udržitelném rozvoji a vzdělávání dětí se sociokulturním, socioekonomickým či zdravotním znevýhodněním a také na podporu zavádění moderních a inovativních metod vzdělávání, které se budou týkat i rozvoje pohybových dovedností dětí v MŠ (PO4).

Začleněná průřezová opatření

- PO1 Vzdělávání pro udržitelnost – např. výchova k ekologii, vztahu k místu, seznámení s vlivem médií
- PO4 Well-being, duševní zdraví a podpora pohybových aktivit

Ozn.	Opatření/ Klíčová aktivita	Kritérium	Průřez. opatř.	Termín	Zdroj finan- cování	Zapojené subjekty
A	Předškolní vzdělávání					
A 1	Zajištění dostupnosti předškolního vzdělávání					
A 1.1	Spolupracovat se zřizovateli na udržení potřebných kapacit	* 2krát ročně setkání s pracovníky odborů školství jednotlivých ORP a zástupci zřizovatelů * 1krát ročně demografická analýza změn počtu obyvatel, resp. dětí, včetně demografické predikce počtu obyvatel dané věkové skupiny		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, zřizovatelé
A 2	Zvyšování účasti dětí v předškolním vzdělávání					
A 2.1	Minimalizovat bariéry docházky do MŠ	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na podporu spolupráce školy s rodinou		Q3/24 – Q2/28	EU	školy
A 3	Snižování odkladů povinné školní docházky					
A 3.1	Podporovat vzdělávání PP v pedagogické diagnostice dítěte předškolního věku a užší spolupráci	* zvyšující se trend podílu škol zapojených do spolupráce se ŠPZ	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	školy, ŠPZ

⁴ Podle analýzy potřeb škol, resp. dotazníkového šetření MŠMT by například až 73 % MŠ v kraji rádo spolupracovalo s muzei, knihovnami a dalšími paměťovými institucemi.

	MŠ se ŠPZ					
A 3.2	Přípravné třídy v ZŠ povolovat dle aktuálních potřeb	* počet kladně vyřízených žádostí		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj
A 4	Zkvalitňování předškolního vzdělávání					
A 4.1	Usilovat o individualizaci výuky v MŠ	* snižující se trend počtu dětí ve třídách	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU	školy, zřizovatelé
A 4.2	Zvyšovat kompetence PP v gramotnostech, udržitelném rozvoji a vzdělávání dětí se sociokulturním, socioekonomickým či zdravotním znevýhodněním	* zachování počtu realizovaných kurzů DVPP	PO1, PO3, PO4, PO5	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	NPI a další poskytovatelé DVPP
A 4.3	Podporovat zavádění moderních a inovativních metod vzdělávání dětí v MŠ	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na inovativní vzdělávání dětí v MŠ		Q3/24 – Q2/28	EU	

B. Základní vzdělávání

Základní vzdělávání zahrnuje v současné době primární a nižší sekundární vzdělávání, tj. první a druhý stupeň po dobu povinné školní docházky. Aby dokázalo dobře připravit žáky na orientaci v současném světě, musí směřovat více k rozvíjení kompetencí žáků pro jejich budoucí aktivní život, ať už občanský, profesní nebo osobní. V praxi to znamená nejen revidovat obsah základního vzdělávání, ale také inovovat metody výuky.⁵

Hlavní opatření

- **Udržení dostupnosti základního vzdělávání**
- **Zkvalitňování a modernizace základního vzdělávání**
- **Podpora kariérového poradenství a prevence předčasných odchodů ze vzdělávání**

Zdůvodnění potřeby

V uplynulém období se v Libereckém kraji zvýšil počet žáků v základních školách. Největší nárůst byl zaznamenán ve školním roce 2022/2023 především z důvodu začleňování žáků-cizinců z Ukrajiny. Navíc právě v tomto roce oproti předchozímu nastoupil do prvních tříd výrazně vyšší počet žáků, což odpovídá demografickému vývoji v kraji. Jedná se o početně silnější ročník 2016. Demografická křivka předchozích let se také projevila mírným nárůstem žáků na druhém stupni.

V Libereckém kraji bude tedy v následujícím období pozornost soustředěna na **udržení dostupnosti základního vzdělávání** ve spolupráci se zřizovateli. V kraji existuje mnoho malých obcí, které základní školy nezřizují a ani nemají uzavřenou dohodu o vytvoření společného školského obvodu s jinou obcí. Kapacitně naplněné pak bývají školy v okolních městech. Proto bude žádoucí poskytovat obcím metodickou pomoc při zajišťování povinné školní docházky dětí, jež v těchto obcích trvale žijí.

S ohledem na dostupnost bude také nutné podporovat školy a vzdělávat pedagogy v práci se žáky-cizinci, jejichž počet se výrazněji navýšil kvůli přílivu ukrajinských uprchlíků do ČR. Mezi školními roky 2021/2022 a 2022/2023 vzrostl v Libereckém kraji podíl žáků z Ukrajiny v základním vzdělávání z 3,2 na 7,6 procenta.⁶ Jednou z aktivit pro následující období tak zůstane zajistit jazykovou přípravu pro nově příchozí žáky-cizince v určených základních školách (PO3).

Obsah i formy vzdělávání je nutné dále **zkvalitňovat a modernizovat**. Podle doporučení ČŠI je vhodné na 2. stupni základních škol v Libereckém kraji využívat mnohem častěji digitální technologie. Jsou důležité nejen pro prezentaci učiva, ale také pro vlastní práci žáků. Učitelé by měli více používat inovativní a aktivizační výukové metody a také mimoškolní vzdělávací aktivity pro rozvoj růstového a kritického myšlení, dobrovolnictví a podnikavost žáků (PO1, PO2). To znamená rozvíjet takové kompetence, aby žáci v budoucnu obstáli v rychle se měnícím světě.⁷ K tomu mohou školy využít projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na inovace v základním vzdělávání. Inovativní metody výuky a mimoškolní vzdělávací aktivity, například ve venkovním prostředí, by přitom měly pomáhat i k rozvoji pohybových dovedností žáků (PO4).

Výzkumy potvrzují, že předčasné odchody mladistvých ze vzdělávání snižují jejich budoucí úspěšnost na trhu práce. Proto je žádoucí věnovat se více **kariérovému poradenství na základních školách** a klást přitom důraz i na nestereotypní výběr vzdělávacích drah (PO5). V uplynulém období se v rámci projektu NAKAP LK II zapojilo 40 pedagogů do pilotního projektu vzdělávání kariérových poradců ZŠ. Namotivováno k podpoře poradenství na svých školách bylo i 36 ředitelů a zástupců z 33 zapojených škol. V nadcházejícím období tak

⁵ Vyrovnávání nerovností a vlivu SES na výsledky žáků ZŠ se věnuje kapitola E. Rovný přístup a podpora pro všechny žáky bez rozdílu.

⁶ Podrobněji k tomu v kapitole 7.1 Analýza vzdělávací soustavy.

⁷ Z analýzy potřeb škol, resp. dotazníkového šetření MŠMT vyplynulo, že nejvíce podpory by při rozvoji žáků potřebovaly základní školy v Libereckém kraji právě v tématech souvisejících s podnikavostí a vzděláváním pro udržitelnost, zejména s růstovým a kritickým myšlením a výchovou k dobrovolnictví. Podrobněji k tomu v kapitole 7.2 Analýza potřeb škol.

budou školy opětovně motivovány ke zřízení pozice kariérového poradce a ke vzdělávání pracovníků ŠPP. V rámci implementace Dlouhodobého záměru se Liberecký kraj současně zaměří i na **prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání**. Podporovanou aktivitou bude spolupráce školy, ŠPZ a rodiny pro zvyšování motivace žáků k dokončení studia. Tato aktivita spolu se vzděláváním pracovníků ŠPP by měla přispívat také ke zlepšení duševního zdraví žáků a k vytváření bezpečnějšího klimatu ve školách (PO4).

Začleněná průřezová opatření

- PO1 Vzdělávání pro udržitelnost – výchova k ekologii, vztahu k místu, seznámení s vlivem médií
- PO2 Digitální vzdělávání – informační a datová gramotnost, mediální gramotnost, kyberbezpečnost
- PO3 Vzdělávání dětí a žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka
- PO4 Well-being, duševní zdraví a podpora pohybových aktivit – podpora ŠPP a podpůrných profesí
- PO5 Rovnost příležitostí – podpora nestereotypního výběru kariérních drah formou osvětových kampaní a spoluprací se zaměstnavateli v regionech, podpora kariérového poradenství

Ozn.	Opatření/ Klíčová aktivita	Kritérium	Průřez. opatř.	Termín	Zdroj finan- cování	Zapojené subjekty
B	Základní vzdělávání					
B 1	Udržení dostupnosti základního vzdělávání					
B 1.1	Poskytovat metodickou pomoc obcím při zajištění povinné školní docházky pro děti s místem trvalého pobytu na jejich území	* 2krát ročně vzdělávací akce KÚ pro ORP * účast na pravidelných poradách ORP		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, ORP
B 1.2	Zajistit jazykovou přípravu pro nově příchozí cizince v určených základních školách	* alespoň 1krát ročně vytvoření seznamu určených škol, které poskytují bezplatnou jazykovou přípravu k začlenění do základního vzdělávání	PO3	Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, školy
B 2	Zkvalitňování a modernizace základního vzdělávání					
B 2.1	Využívat inovativních metod výuky a mimoškolních vzdělávacích aktivit k rozvoji růstového a kritického myšlení žáků, k výchově k dobrovolnictví a k rozvoji podnikavosti	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na inovativní vzdělávání žáků v ZŠ	PO1 PO2 PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	školy, kraj
B 2.1	Podporovat jazykové vzdělávání žáků	* zvyšování počtu škol zapojených do programu mobility žáků (Erasmus+ apod.)	PO3		EU	školy,
B 3	Podpora kariérového poradenství a prevence předčasných odchodů ze vzdělávání					
B 3.1	Motivovat školy ke zřízení pozice kariérového poradce v ZŠ	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na aktivitu kariérový poradce v ZŠ	PO5	Q3/24 – Q2/28	EU	školy

B 3.2	Vzdělávat pracovníky ŠPP	* alespoň 1krát ročně realizace akce zaměřené na vzdělávání v oblasti poskytování kariérového poradenství na školách	PO4 PO5	Q3/24 – Q2/28	EU	NPI a další poskytovatelé DVPP
B 3.3	Podporovat spolupráci školy, ŠPZ a rodiny	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na podporu spolupráce školy s rodinou a ŠPZ	PO4 PO5	Q3/24 – Q2/28	EU	kraj, školy, ŠPZ

C. Všeobecné a odborné vzdělávání

Kvalita a rozmanitost nabídky všeobecného a odborného vzdělávání hraje klíčovou roli pro úspěch absolventů středního vzdělání v dalším studiu a na trhu práce. Jestliže všeobecné vzdělávání rozvíjí vědomosti, dovednosti a klíčové kompetence potřebné pro život a další vzdělávání mladých, pak to odborné poskytuje mladým lidem vědomosti, dovednosti a kompetence potřebné pro kvalifikovaný výkon povolání a připravenost k celoživotnímu učení.

Hlavní opatření

- **Úprava skladby oborů středního vzdělání pro další studium i praxi**
- **Zvyšování kvality vzdělávání ve středních školách**
- **Podpora kariérového poradenství a prevence předčasných odchodů ze vzdělávání**
- **Dostupná oborová nabídka vyšších odborných škol**

Zdůvodnění potřeby

V Libereckém kraji nabízejí střední školy ke studiu 24 skupin oborů vzdělání z celkového počtu 31 skupin. Žákům vycházejícím ze základních škol poskytuje poměrně pestré možnosti pro volbu povolání. Přesto zůstává i do budoucna potřebné **upravit skladbu oborů středního vzdělání pro další studium i praxi** absolventů (PO6). To znamená racionalizovat podle demografického vývoje kapacity středních škol a posílit obory s vyšším podílem všeobecného vzdělávání.⁸

V posledních letech se do středního vzdělávání přelila vlna nejsilněji zastoupených populačních ročníků 2008 a 2009. Další početně výraznější ročník 2016 vstoupí do středních škol za sedm let. S ohledem na to již Liberecký kraj v uplynulém období mírně upravil skladbu oborů ve prospěch všeobecného vzdělávání. Snahou kraje přitom i nadále zůstává zachovat co nejpestřejší oborovou nabídku středních škol a současně vytvářet podmínky pro co největší vertikální a horizontální prostupnost oborů.

Zvyšovat kvalitu vzdělávání ve středních školách znamená v současnosti především soustředit se na jazykové vzdělávání a mezinárodní spolupráci škol včetně stáží. V rámci jazykového vzdělávání budou proto také v následujícím období preferovány zahraniční výměnné pobyty žáků (např. program mobility žáků Erasmus+ apod.), pozornost bude třeba věnovat ale i výuce češtiny pro žáky-cizince.

Neméně důležité je nadále získávat kvalifikované odborníky z praxe do výuky a zprostředkovávat jak žákům, tak učitelům odborný výcvik u zaměstnavatelů. V uplynulém období střední a vyšší odborné školy v Libereckém kraji nejčastěji organizovaly přednášky či jinou formu účasti odborníka z praxe ve výuce a také odborný výcvik nebo praxi žáků ve firmách. Necelá polovina škol pak posílala své pedagogy na stáže k zaměstnavatelům.⁹

Vzhledem k rychle se měnícím potřebám trhu práce a úsilí snižovat u mladistvých předčasné odchody ze studia je nezbytné zintenzivnit ve středních školách **podporu kariérového poradenství a prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání**.¹⁰ Důležité je zlepšovat kompetence samotných žáků a studentů pro výběr kariéry. V této souvislosti budou v nadcházejícím období více rozvíjeny také základní funkční gramotnosti žáků nematuritních oborů. Ti se mají naučit lepší orientaci v praktickém životě a adaptaci na trhu práce. K tomu je

⁸ V Libereckém kraji je ve srovnání s celorepublikovým průměrem dlouhodobě vyšší podíl nově přijímaných žáků do středního vzdělání s výučním listem (E, H) a nižší podíl žáků v gymnaziálním vzdělání (K). Blíže k tomu v: *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji*, s.35. Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>. Podrobněji k tomu také v kapitole 7.1 Analýza vzdělávací soustavy.

⁹ *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji*, s.39. Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>.

¹⁰ Zhruba polovina středních a vyšších odborných škol v kraji organizuje kariérové poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli. Tři čtvrtiny ze zapojených středních škol v kraji si v projektech zjednodušeného vykazování vybraly aktivitu kariérový poradce v SŠ (tzv. Šablony pro SŠ a VOŠ I. z OP JAK).

mimo jiné zapotřebí, aby pedagogové víc využívali aktivizační metody výuky pro žáky v hodinách.¹¹ Tyto metody by měly ještě intenzivněji do výuky vnášet nejrůznější digitální technologie a současně by měly přispívat k růstovému a kritickému myšlení žáků či studentů (PO1, PO2).

Dále bude vhodné zaměřovat se na vzdělávání pracovníků ŠPP, zejména kariérových a výchovných poradců ve středních školách, aby dokázali lépe pracovat se žáky ohroženými předčasným odchodem ze vzdělávání. Nejčastěji se jedná o žáky s určitým znevýhodněním, ať už socioekonomickým, sociokulturním či jazykovým, nebo s potřebou podpůrných opatření, z nepodnětného rodinného prostředí apod. Zohledňovat je přitom nutné i nestereotypní přístup k výběru vzdělávacích drah, stejně jako nadání či talent žáků (PO5).

Liberecký kraj bude v této souvislosti podporovat také spolupráci škol, poradenských zařízení a rodiny. Z analýzy potřeb škol vyplynulo, že celkem 44 % středních škol v kraji s poradenskými zařízeními vůbec nespolupracuje, a to je více než republikový průměr (34 %).¹² Tato aktivita spolu se vzděláváním pracovníků ŠPP by měla přispět ke zlepšení duševního zdraví žáků nebo studentů a k vytvoření bezpečnějšího klimatu ve školách (PO4).

V segmentu vyššího odborného vzdělávání bude Liberecký kraj nadále usilovat o **dostupnou oborovou nabídku vyšších odborných škol**. Proto bude nadále podporovat obory s dobrou uplatnitelností na trhu práce (zejména obory zdravotnické, technické a přírodovědné) a obory unikátní. Oborová síť může být rozšířena nejen s ohledem na demografický vývoj či naplněnost kapacit, ale také podle regionálních nebo v případě unikátních oborů nadregionálních potřeb.

Začleněná průřezová opatření

- PO1 Vzdělávání pro udržitelnost – např. rozvoj podnikavosti
- PO2 Digitální vzdělávání – informační a datová gramotnost, mediální gramotnost, kyberbezpečnost
- PO3 Vzdělávání dětí a žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka
- PO4 Well-being, duševní zdraví a podpora pohybových aktivit
- PO5 Rovnost příležitostí – podpora nestereotypního výběru kariérových drah a kariérového poradenství
- PO6 Zajištění potřebných kapacit středních škol a jejich oborové struktury

Ozn.	Opatření/ Klíčová aktivita	Kritérium	Průřez. opatř.	Termín	Zdroj finan- cování	Zapojené subjekty
C	Všeobecné a odborné vzdělávání					
C 1	Úprava skladby oborů středního vzdělání pro další studium i praxi					
C 1.1	Racionalizovat podle demografického vývoje kapacity středních škol a posílit obory s vyšším podílem všeobecného vzdělávání	* zvyšování poměru kapacit oborů s vyšším podílem všeobecně vzdělávacích předmětů na začátku a na konci období	PO6	Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, zřizovatelé

¹¹ Podle údajů ČŠI za školní rok 2021/2022 zaostávají střední školy v Libereckém kraji v mezikrajském srovnání v aktivizaci žáků SŠ. Jde o druhý nejnižší podíl hodin s vyšší aktivizací žáků především v hodinách českého a cizího jazyka. Blíže k tomu v: *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji, s.4.* Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>. Podrobněji k tomu také v kapitole 7.1 Analýza vzdělávací soustavy.

¹² Spolupráci přímo s PPP však označilo za velmi dobrou až 53 % SŠ v kraji, což je lepší výsledek než průměr v ČR (48 %). 42 % SŠ stávající forma spolupráce vyhovuje a 40 % škol uvedlo, že by uvítaly posílení personálních kapacit ŠPZ. Podrobněji k tomu v kapitole 7.2 Analýza potřeb škol.

C 1.2	Vytvářet podmínky pro zajištění vertikální i horizontální prostupnosti oborů	* zvyšování podílu škol s vertikální a horizontální prostupností oborů	PO6	Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, zřizovatelé, školy
C 2	Zvyšování kvality vzdělávání ve středních školách					
C 2.1	Podporovat partnerskou spolupráci škol s odborníky z praxe a se zaměstnavateli	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na spolupráci s odborníky z praxe a se zaměstnavateli		Q3/24 – Q2/28	EU	školy
C 2.2	Podporovat jazykové vzdělávání žáků včetně podpory výuky češtiny pro žáky-cizince	* zvyšování počtu škol zapojených do programu mobilit žáků (Erasmus+ apod.) * alespoň 1krát ročně vytvoření seznamu určených škol, které poskytují bezplatnou jazykovou přípravu k začlenění do středního vzdělávání	PO3		EU	školy, DZS
C 2.3	Podporovat mezinárodní spolupráci škol včetně stáží	* zvyšovat počet škol, které jsou partnery přeshraniční spolupráce		Q3/24 – Q2/28	EU	školy
C 3	Podpora kariérového poradenství a prevence předčasných odchodů ze vzdělávání					
C 3.1	Rozvíjet kompetence žáků/studentů SŠ a VOŠ nejen pro zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce	* zachovat podíl škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na inovativní vzdělávání žáků/studentů SŠ a VOŠ	PO1 PO2	Q3/24 – Q2/28	EU	školy
C 3.2	Vzdělávat pracovníky ŠPP	* alespoň 1krát ročně akce zaměřená na vzdělávání v oblasti poskytování kariérového poradenství na školách	PO4 PO5	Q3/24 – Q2/28	EU	NPI a další poskytovatelé DVPP
C 3.3	Podporovat spolupráci školy, ŠPZ a rodiny	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na podporu spolupráce školy s rodinou a ŠPZ	PO4 PO5	Q3/24 – Q2/28	EU	kraj, školy, ŠPZ
C 4	Dostupná oborová nabídka vyšších odborných škol					
C 4.1	Podporovat obory s dobrou uplatnitelností na trhu práce a obory unikátní	* udržení dostupnosti oborů VOŠ		Q3/24 – Q2/28	EU	kraj, školy

D. Podpora a rozvoj pedagogů a lídrů škol

Zásadním předpokladem kvalitního vzdělávání jsou profesionální učitelé, ředitelé i nepedagogičtí pracovníci škol. Úspěšné, nejen pedagogické, řízení školy výrazně ovlivňuje kvalitu vzdělávacího procesu. Motivovaní učitelé dovedou lépe uplatňovat moderní formy výuky a snáz reagují na společenské změny a globální trendy. Liberecký kraj se proto bude i nadále zaměřovat na poskytnutí příležitostí pro vzdělávání a profesní růst učitelů a ředitelů škol i dalších pracovníků ve vzdělávání.

Hlavní opatření

- Podpora rozvoje učitelů a dalších pracovníků ve vzdělávání v průběhu celé kariéry
- Rozvíjení kompetencí ředitelů škol nejen v pedagogickém lídrovství

Zdůvodnění potřeby

Pro zavádění nových a inovativních metod vzdělávání, které směřují k osvojení klíčových kompetencí u dětí, žáků a studentů, jsou podstatní motivovaní učitelé a pedagogičtí lídři. Šetření ČŠI dokazují, že vysoká kvalita pedagogického vedení školy a učitelé otevření vlastního profesního rozvoji patří ke znakům úspěšné školy.

Pedagogy i další pracovníky ve vzdělávání je tedy třeba podporovat po celou dobu jejich profesní kariéry. Podstatnou součástí je přitom také podpora poskytovaná uvádějícími učiteli pedagogům začínajícím.

Podle údajů MŠMT patřil Liberecký kraj v roce 2022 mezi čtyři regiony, kde se v rámci celé ČR přidělovali uvádějící učitelé k těm začínajícím v nižší míře.¹³ Z dotazníkového šetření pro analýzu potřeb škol vyplynulo, že ve srovnání s celorepublikovým průměrem si v Libereckém kraji vedou v podpoře začínajících učitelů nejlépe mateřské školy. Základní školy v této oblasti zaostávají o 9 % a střední školy dokonce o 11 % oproti průměru ČR. Podle dat ČŠI za školní rok 2021/2022 je přesto přidělování mentora tou nejčastější pomocí, které se začínajícím učitelům na středních školách v kraji dostává.

Nezbytnou součástí rozvoje pedagogů je jejich další vzdělávání. Z analýzy potřeb škol, resp. dotazníkového šetření MŠMT je patrné, že v Libereckém kraji se mateřské, základní i střední školy věnují vytváření vzdělávacích plánů méně, než je v průměru v ČR obvyklé.¹⁴ Většímu využívání DVPP obecně často brání nedostatek pedagogů, kteří by mohli za chybějícího učitele suplovat, nedostatek financí na kvalitní (např. i zahraniční) kurzy a také nedostatek času samotných pedagogů.

Přesto je nutné i v následujícím období podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků ve všech segmentech.¹⁵ Směřovat by mělo především k jazykovému vzdělávání a realizaci zahraničních cest pedagogů. Nadále by se mělo soustředit na oblast digitálních kompetencí¹⁶ a práci s dětmi, žáky a studenty se znevýhodněním nebo nadanými. Nově by se mělo víc zaměřit na používání inovativních a aktivizačních metod výuky a na práci s dětmi, žáky a studenty s odlišným mateřským jazykem. Rozvíjet bude vhodné i kompetence pedagogů v kyberbezpečnosti a mediální gramotnosti, v oblasti duševní pohody (učitelů i žáků) a vytváření bezpečného klimatu školy a také v principech udržitelného způsobu života, včetně kritického a růstového myšlení, výchově k dobrovolnictví a podnikavosti (PO1, PO2, PO3, PO4).

¹³ Přitom podíl mladých učitelů do 35 let se v posledním období v Libereckém kraji zlepšil v mateřských školách. Stoupl na téměř 27 %, celorepublikový průměr je 25 %. V ZŠ je situace horší, podíl učitelů do 35 let zůstává jako v celé ČR na pouhých 16 %. To je pod průměrem zemí OECD. *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji, s.48-9. Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>.*

¹⁴ V Libereckém kraji vytváří pro všechny pedagogické pracovníky vzdělávací plány 59 % MŠ (průměr ČR je 63 %), 51 % ZŠ (průměr ČR je 55 %) a 56 % SŠ (průměr ČR je 53 %). Podrobněji k tomu v kapitole 7.2 Analýza potřeb škol.

¹⁵ To znamená nejen ve formálním, ale také zájmovém a základním uměleckém vzdělávání.

¹⁶ Dle doporučení ČŠI pro Liberecký kraj. *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji, s.4. Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>*

Liberecký kraj se bude stejně jako v uplynulém období věnovat i rozvoji kompetencí dalších pracovníků ve vzdělávání, včetně ekonomů škol a školských zařízení a pracovníků ve školním stravování.

Vzdělávání ředitelů škol a školských zařízení bude v následujícím období směřovat jak **k rozvoji jejich manažerských dovedností, tak kompetencí k řízení pedagogického procesu** (pedagogické lídrovství). Týkat by se mělo i tvorby školního klimatu pro lepší duševní pohodu nejen dětí, žáků a studentů, ale také pedagogů (PO1, PO2, PO4).

Začleněná průřezová opatření

- PO1 Vzdělávání pro udržitelnost
- PO2 Digitální vzdělávání
- PO3 Vzdělávání dětí a žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka
- PO4 Well-being, duševní zdraví a podpora pohybových aktivit

Ozn.	Opatření/ Klíčová aktivita	Kritérium	Průřez. opatř.	Termín	Zdroj finan- cování	Zapojené subjekty
D	Podpora a rozvoj pedagogů, nepedagogických pracovníků a lídrů škol					
D 1	Podpora rozvoje učitelů a dalších pracovníků ve vzdělávání v průběhu celé kariéry					
D 1.1	Podporovat vzdělávání uvádějících pedagogických pracovníků	* zvyšující se trend v nabídce kurzů pro uvádějící učitele		Q3/24 – Q2/28	SR	NPI a další poskytovatelé DVPP
D 1.2	Podporovat pedagogy k dalšímu vzdělávání nejen v oblasti moderních a inovativních metod výuky a hodnocení	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na profesní rozvoj pracovníků ve vzdělávání	PO1 PO2 PO3 PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	školy, kraj
D 1.3	Podporovat jazykové vzdělávání a zahraniční mobilitu pedagogů	* zvyšovat počet škol zapojených do programu mobility pedagogů (Erasmus+ apod.)		Q3/24 – Q2/28	EU	školy, DZS
D 1.4	Rozvíjet kompetence dalších pracovníků ve vzdělávání	* alespoň 1krát ročně realizace kurzu pro další pracovníky ve vzdělávání		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj
D 2	Rozvíjení kompetencí ředitelů škol nejen v pedagogickém lídrovství					
D 2.1	Metodicky vést ředitele škol a školských zařízení	* alespoň 3krát ročně realizace vzdělávací akce pro vedení škol		Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj školy
D 2.2	Vzdělávat ředitele škol nejen v pedagogickém lídrovství a manažerských kompetencích	* alespoň 1krát ročně realizace vzdělávací akce pro vedení škol	PO1 PO2 PO4	Q3/24 – Q2/28	EU	kraj, NPI a další poskytovatelé DVPP

E. Rovný přístup a podpora pro všechny žáky bez rozdílů

Rovný přístup a efektivní podpora pro všechny žáky bez rozdílů představuje základní princip spravedlivého vzdělávání. Každý žák, bez ohledu na své schopnosti, socioekonomické a rodinné zázemí či etnický původ nebo jakékoli jiné znevýhodnění, by měl mít stejnou možnost získat kvalitní vzdělání a plně se rozvíjet.

Hlavní opatření

- **Rozvíjení potenciálu každého dítěte, žáka a studenta bez rozdílů**
- **Zvyšování kvality poradenských služeb**

Zdůvodnění potřeby

V posledních letech v české populaci neustále stoupá počet dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. V Libereckém kraji od školního roku 2019/2020 vzrostl počet dětí a žáků se SVP v mateřských, základních i středních školách téměř o pět set. Většinu představují žáci základních škol.¹⁷

Vzhledem k tomu bude v následujícím období nezbytné věnovat dětem, žákům a studentům se SVP či jinak znevýhodněným dostatečnou pozornost a **podporovat rozvoj potenciálu každého dítěte, žáka a studenta bez rozdílů**. To vyžaduje především zvyšovat kompetence samotných pedagogických pracovníků v oblastech jako jsou: diagnostika a podpora talentu, práce s heterogenní skupinou žáků, práce se žáky s nedostatečnou znalostí českého jazyka, pedagogická diagnostika, genderová rovnost apod. (PO3, PO5).

Nedílnou součástí podpory rozvoje potenciálu každého dítěte, žáka a studenta bez rozdílů zůstává také v následujícím období snaha Libereckého kraje zajistit dostatečné kapacity speciálních tříd, škol i oborů středního vzdělání pro děti a žáky se SVP (zejm. v oborech C, E a J). Typickým příkladem je Střední odborná škola, Liberec, Jablonecká 999, příspěvková organizace, která se přímo specializuje na vzdělávání těchto žáků a jejich uplatnitelnost na trhu práce. Dokladem jsou ale také např. stavební úpravy objektu v Zeyerově ulici v Liberci pro ZŠ zřízenou dle § 16 odst. 9 školského zákona (tj. pro žáky s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vadami řeči, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem).¹⁸ I nadále je vhodné usilovat o celkové snížení počtu žáků vzdělávaných podle § 16 odst. 9 školského zákona. K tomu by měla napomoci zejména užší spolupráce ŠPZ se školou, ŠPP a rodinou (viz Opatření E 2 Zvyšování kvality poradenských služeb).

Pokračovat bude také podpora individualizované péče o žáky s nízkým SES, například formou projektů týkajících se potravinové pomoci nebo na podporu kompenzačních pomůcek pro žáky s podpůrnými opatřeními.

Oblast rozvoje potenciálu každého žáka se tak v dalším období neobejde bez **zvyšování kvality poradenských služeb**. Proto budou realizovány vzdělávací aktivity určené pracovníkům školských poradenských zařízení. Tematicky se zaměří na diagnostiku dětí, žáků a studentů a na zlepšení spolupráce poradenských zařízení se školou, ŠPP a rodinou.

Podle výsledků analýzy potřeb škol hodnotilo v Libereckém kraji spolupráci se ŠPZ jako velmi dobrou výrazně více mateřských a základních škol, než je republikový průměr. Přitom až 40 % mateřských škol by uvítalo užší spolupráci s pracovníky ŠPZ (častější terénní práci pracovníků ŠPZ) a 47 % základních škol také posílení personálních kapacit ŠPZ. Spolupráci přímo s PPP označilo za velmi dobrou až 53 % středních škol, což je lepší výsledek, než je průměr v ČR (48 %).

¹⁷ Podrobněji k tomu v kapitole 7.1 Analýza vzdělávací soustavy.

¹⁸ Do upraveného objektu v Zeyerově ulici se přestěhuje celá ZŠ zřízená dle § 16 odst. 9 školského zákona a kapacitně se navýší o cca 60 míst, přitom v Lužické ulici zůstane obor ZŠ speciální, který se tímto také kapacitně navýší o 30 míst.

V uplynulém období se projekt NAKAP LK II snažil vytvářet podmínky k získávání odborných pracovníků pro ŠPZ. V rámci projektu vznikly dvě odborné pozice zajišťující vedení odborných stáží v pedagogicko-psychologických poradnách a speciálně pedagogických centrech. Důraz byl kladen na spolupráci poradenských zařízení se studenty pedagogiky a příbuzných oborů (psychologie, speciální pedagogika, specializační studium pro výchovné poradce a školní metodiky prevence). Ve školním roce 2021/2022 dokonce absolvovalo v celém Libereckém kraji odborné praxe v pedagogicko-psychologických poradnách 25 stážistů a ve speciálních poradenských centrech 27 stážistů.¹⁹

Podstatné je také metodicky podporovat činnost ŠPZ i ŠPP. Tyto aktivity by měly napomáhat k navození pocitu duševní pohody u žáků a k vytváření bezpečného klimatu ve školách (PO4). Specifikem Libereckého kraje je podle dat MŠMT rozdílné zastoupení školních psychologů a speciálních pedagogů. Patříme totiž ke krajům s nejnižším počtem úvazků školních psychologů, a naopak s nejvyšším počtem úvazků speciálních pedagogů. Obě podpůrné pozice jsou přitom důležitou součástí kvalitního školství.²⁰ Z výše uvedených důvodů bude zároveň vhodné navýšovat personální kapacity ŠPZ a ŠPP a vytvářet materiální a prostorové podmínky pro pracovníky ŠPP.

Začleněná průřezová opatření

- PO3 Vzdělávání dětí a žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka
- PO4 Well-being, duševní zdraví a podpora pohybových aktivit – podpora ŠPP
- PO5 Rovnost příležitostí ve vzdělávání – zajištění přístupu ke vzdělávání všem dětem a žákům s různým SES

Ozn.	Opatření/ Klíčová aktivita	Kritérium	Průřez. opatř.	Termín	Zdroj finan- cování	Zapojené subjekty
E	Rovný přístup a podpora pro všechny žáky bez rozdílu					
E 1	Rozvíjení potenciálu každého dítěte, žáka a studenta bez rozdílu					
E 1.1	Zvyšovat kompetence PP v rozvíjení potenciálu každého žáka (podpora talentu, práce s heterogenní skupinou atd.)	* alespoň 1krát ročně realizace vzdělávací akce pro PP škol a školských zařízení	PO3 PO5	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj, školy, vzdělávací instituce
E 1.2	Zajišťovat dostatečné kapacity speciálních tříd, škol a oborů středního vzdělání pro děti a žáky se SVP	* pravidelná demografická analýza změn počtu dětí, žáků, studentů se SVP, včetně predikce vývoje	PO5	Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, zřizovatelé
E 1.3	Podporovat individualizovanou péči o žáky s nízkým SES	* zvyšující se trend v počtu realizovaných vzdělávacích akcí pro vedení škol	PO5	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	školy
E 1.4	Podporovat vzdělávání PP v oblasti práce s nadanými	* zvyšující se trend v počtu realizovaných vzdělávacích akcí pro pedagogy		Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj, NPI, školy
E 2	Zvyšování kvality poradenských služeb					
E 2.1	Vzdělávat a metodicky vést pracovníky ŠPZ k užší spolupráci se školami, ŠPP	* alespoň 2krát ročně realizovaná vzdělávací akce	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj, ŠPZ, školy

¹⁹ Podrobněji k tomu v kapitole 8.6 Vyhodnocení DZ LK 2020-2024, Poradenské služby.

²⁰ Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji, s.60-1. Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>.

	a rodinami					
E 2.2	Metodicky podporovat činnost ŠPP	* alespoň 1krát ročně realizovaná vzdělávací akce pro vedení škol	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj, ŠPZ, školy
E 2.3	Navyšovat personální kapacity ŠPZ a ŠPP	* zvýšení počtu pracovníků ŠPZ a ŠPP	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj, ŠPZ, školy
E 2.4	Vytvářet materiální a prostorové podmínky pro pracovníky ŠPP	* zvyšující se podíl pracovišť se zabezpečenými materiálními a prostorovými podmínkami	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	školy

F. Prevence rizikového chování a náhradní výchovná péče

Prevence rizikového chování a ústavní výchovná péče jsou důležitou součástí ochrany dětí a mládeže v České republice. Prevence se zaměřuje na rozpoznání a omezení rizikových faktorů, které mohou ohrozit vývoj dětí. Systém péče o ohrožené děti a jejich rodiny by měl prioritně směřovat k rozvoji dítěte v jeho přirozeném rodinném prostředí, dále k preventivním aktivitám ve školách, ŠPZ a střediscích výchovné péče, případně ke specializovaným programům v náhradní výchovné péči ve školských zařízeních.

Hlavní cíle

- **Koordinace primární prevence rizikového chování ve školství**
- **Zvyšování kvality ústavní a ochranné výchovy**

Zdůvodnění potřeby

Obecně současný systém péče o ohrožené děti a jejich rodiny v ČR nefunguje zcela dobře. Preventivní služby musí řešit poskytování specializované intervence na úkor krátkodobé diagnostiky a prevence. Děti navíc bývají v systému náhradní výchovné péče dlouhou dobu, což jim snižuje šance na úspěšný návrat do běžného života. Z tohoto důvodu bude třeba zintenzivnit především preventivní práci s dětmi a žáky v oblasti rizikového chování a více zapojovat rodinu, řešit situace pomocí terénní a ambulantní péče, a naopak snížit délku pobytu ve výchovných ústavech. V celé České republice proto bude posílena role středisek výchovné péče a jejich preventivní intervence.

S ohledem na nejrůznější projevy rizikového chování ve společnosti i ve školách, včetně šikany a kyberšikany, ale také s ohledem na nárůst problémů v oblasti duševního zdraví dětí, žáků a studentů bude v následujícím období nezbytné **koordinovat primární prevenci rizikového chování ve školství**. Jako nejčastější projevy rizikového chování žáků základních škol byly v Libereckém kraji identifikovány špatné vztahy mezi žáky, užívání tabáku a vyloučení určitých jedinců z kolektivu. Velký nárůst byl zaznamenán u sebepoškozování. Ve středních školách se jednalo o užívání tabáku, špatné vztahy mezi žáky a podezření na skryté záškoláctví (s vědomím rodičů) a záškoláctví.²¹ Řešením problematiky se zabývají oblastní metodici prevence v PPP a školní metodici prevence na jednotlivých školách. Tato aktivita může v následujícím období pozitivně ovlivňovat rozvoj bezpečného klimatu ve školách (PO4).

Specializační studium má v Libereckém kraji absolvováno přes 70 % metodiků prevence ve školách. Více než tři čtvrtiny metodiků přitom současně vykonávají funkci třídního učitele a 44 % z nich je metodikem prevence deset a více let.²² V kraji tedy bude také v následujícím období vhodné vzdělávat v oblasti primární prevence nejen školní metodiky prevence, ale i další pracovníky školních poradenských pracovišť.²³

Oblast primární prevence nabyla v uplynulém období na významu mj. i v souvislosti s negativními dopady pandemie covidu-19 na společnost. Počty dětí, žáků a studentů s obtížemi týkajícími se duševního zdraví výrazně narostly také v Libereckém kraji. Ve školách a školských zařízeních proto bude v nejbližších letech ještě více potřeba realizovat preventivní aktivity, včetně aktivit výukových se zaměřením na duševní zdraví.

V uplynulém období přitom Liberecký kraj každý rok finančně podporoval specifickou primární prevenci ve školách dotačním programem a účelovou dotací na podporu činnosti organizace, která se problematice specifické primární prevence věnuje. V rámci koordinace prevence docházelo ke spolupráci krajského

²¹ Podrobněji k tomu v kapitole 7.1 Analýza vzdělávacích potřeb.

²² Liberecký kraj se navíc řadí mezi kraje, které mají nejnižší podíl škol, v nichž pedagogičtí pracovníci vykonávají činnost školního metodika prevence. V podílu běžných základních škol s alespoň jedním metodikem prevence na škole zaujímá kraj čtvrté nejhorší místo v mezikrajském srovnání. *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji, s.66. Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticky-podklad-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>.*

²³ V minulém období se dařilo vzdělávat v této oblasti pedagogy díky projektu Vzdělávací aktivity v oblasti duševního zdraví pro pedagogické pracovníky. Blíže k tomu v kapitole 8.17 Vyhodnocení DZ LK 2020-2024, Prevence rizikového chování.

koordinátora primární prevence z resortu školství s odborem sociálních věcí a krajským protidrogovým koordinátorem. Krajský koordinátor primární prevence také pravidelně pořádal setkání s oblastními metodiky prevence působícími při pedagogicko-psychologických poradnách a účastnil se setkávání školních metodiků prevence. Koordinovat tyto aktivity a poskytovat metodickou podporu školám v oblasti primární prevence bude vhodné i nadále. Zlepšit je také potřeba využívání už zavedeného systému evidence preventivních aktivit (SEPA), včetně zvýšení aktivní účasti škol v něm.²⁴

V oblasti ústavní a ochranné výchovy působí na území Libereckého kraje diagnostický ústav, dětské domovy, dětské domovy se školou a střediska výchovné péče. V roce 2023 bylo nově otevřeno středisko výchovné péče v Jablonci nad Nisou (od 2. 1. 2023), zařízení tohoto typu tak chybí už jen v okrese Semily. Kapacita dětských domovů je v regionu dostačující. Představuje 230 míst a často je využívána i k umístování dětí a žáků z jiných regionů. Nárůst dětí s poruchou chování v uplynulém období²⁵ způsobil, že nedostatek volných míst mají v dětských domovech se školou, jejichž zřizovatelem je MŠMT.

V Libereckém kraji proto hlavním opatřením pro další období zůstává snaha o **zvyšování kvality ústavní a ochranné výchovy**. Důležitá je zejména bližší spolupráce všech subjektů, které se na péči o ohrožené děti podílí. I do budoucna tedy bude nezbytné podporovat efektivní spolupráci všech zařízení poskytujících ústavní a ochrannou výchovu v kraji s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Proto budou mj. organizována další společná setkání ředitelů dětských domovů s vedoucími OSPOD podporující multidisciplinární spolupráci.

Nadále je v regionu podporováno úsilí o návrat dětí z dětských domovů do rodinného prostředí, a to buď s využitím pomoci vrácením do stávající rodiny anebo aktivním vyhledáním a předáním do náhradní pěstounské péče. Nejlépe se to daří u dětí předškolního věku. Liberecký kraj tak bude i v následujícím období pokračovat v započaté transformaci dětských domovů. Jejím cílem je deinstitucionalizace pobytové péče pro ohrožené děti a zvýšení dostupnosti služeb komunitního typu pro kvalitnější život těchto dětí v menších rodinných skupinách.

Začleněná průřezová opatření

- PO4 Well-being, duševní zdraví a podpora pohybových aktivit – tvorba pozitivního klimatu školy, bezpečného a podnětného prostředí ve škole, řešení rizikového chování (primární prevence)

Ozn.	Opatření/ Klíčová aktivita	Kritérium	Průřez. opatř.	Termín	Zdroj finan- cování	Zapojené subjekty
F	Prevence a náhradní výchovná péče					
F 1	Koordinace primární prevence rizikového chování ve školství					
F 1.1	Vzdělávat pracovníky ŠPP v primární prevenci rizikového chování	* alespoň 1krát ročně realizovaná vzdělávací akce	PO4	Q3/24 – Q2/28	SR, EU	kraj, školy, ŠPZ
F 1.2	Realizovat preventivní aktivity ve školách a školských zařízeních	* zvyšující se počet akcí uvedených v SEPA * zachování trendu počtu zapojených škol do dotačního programu zaměřeného na	PO4	Q3/24 – Q2/28	SR, EU	školy, kraj

²⁴ Ve školním roce 2022/2023 bylo do systému evidence preventivních aktivit zapojeno celkem 198 škol z celkového počtu 257 ZŠ a SŠ v Libereckém kraji. V posledních letech klesl počet škol, které vyplňují výkazy preventivních aktivit na čtvrtinu z celkového počtu škol. Blíže k tomu v kapitole 7.1 Analýza vzdělávací soustavy.

²⁵ Psychiatrické problémy u dětí narostly až trojnásobně.

		specifickou primární prevenci rizikového chování				
F 1.3	Poskytovat metodickou podporu školám v oblasti primární prevence rizikového chování	<ul style="list-style-type: none"> * zvyšující se počet aktivně zapojených škol do SEPA * alespoň 1krát ročně setkání krajského koordinátora, oblastních a školních metodiků prevence 	PO4	Q3/24 – Q2/28	SR, EU	kraj, školy, ŠPZ
F 2	Zvyšování kvality ústavní a ochranné výchovy					
F 2.1	Podporovat efektivní spolupráci zařízení poskytujících ústavní a ochrannou výchovu s OSPOD	<ul style="list-style-type: none"> * alespoň 2krát ročně realizovaná společná setkání ředitelů DD a vedoucích OSPOD 		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, DD, DDÚ, OSPOD
F 2.2	Transformovat pobytovou péči pro ohrožené děti	<ul style="list-style-type: none"> * tvorba transformačních plánů dětských domovů zřizovaných Libereckým krajem a jejich postupné naplňování 		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, DD, DDÚ

G. Systémová podpora a řízení škol

Ke zlepšování kvality vzdělávání na území kraje přispívá odpovědné a efektivní řízení škol a školských zařízení, jež zřizuje kraj, stejně jako dosud odborem školství, mládeže, tělovýchovy a sportu KÚ LK poskytovaná metodická podpora v jednotlivých segmentech. Pozitivně ovlivnit kvalitu vzdělávání může do budoucna také další systémová podpora určená všem aktérům vzdělávací politiky, kteří v kraji působí (pracovníci školství z jednotlivých ORP, realizátoři MAP, vedoucí ŠPZ, zřizovatelé apod.) a zefektivnění činnosti škol. K němu mohou v kraji přispět také subjekty jako Střední článek podpory a Centrum podpory vzdělávání²⁶, a to v pedagogické, nepedagogické, mezioborové i evaluační oblasti.

Hlavní cíle

- **Koordinace spolupráce aktérů vzdělávací politiky v kraji**
- **Zefektivnění činnosti škol a školských zařízení**

Zdůvodnění potřeby

Výzkumy prokázaly, že jakékoli zlepšování úrovně vzdělávání úzce souvisí se vzájemnou informovaností, výměnou zkušeností a odborných znalostí mezi pedagogy. Totéž lze uplatnit i při zlepšování kvality vzdělávání na celém území kraje. Navíc ve srovnání s ostatními regiony má Liberecký kraj vysoký podíl malotřídních škol, přibližně 40 % ZŠ, což je dáno charakterem a přírodními podmínkami území. Tato vysoká míra decentralizace ale váže na školy vyšší administrativní povinnosti a způsobuje fragmentaci odborných a podpůrných kapacit. A to v konečném důsledku ztěžuje komunikaci mezi velkým množstvím aktérů a přispívá k nerovnostem ve vzdělávání.

Liberecký kraj, resp. KÚ LK se proto v dalším období zaměří na **koordinaci spolupráce aktérů vzdělávací politiky v kraji** prostřednictvím podpory jejich aktivní spolupráce (PO1). Smyslem je posílení vzájemné informovanosti mezi nimi, výměna znalostí nebo sdílení příkladů dobré praxe. Proto budou organizována setkání (platformy) vedoucích pracovníků škol a školských zařízení v kraji, realizátorů MAP a dalších aktérů ve vzdělávání. Do každé z realizovaných platforem se zapojí i pracovník krajského úřadu, který bude zajišťovat přenos informací mezi krajem a územím.

Už v minulém období se realizátorky projektu Strategické plánování rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje (KAP LK) účastnily jednání jednotlivých MAS v území. Tým KAP LK také realizoval pravidelná setkání pro ředitele a zástupce středních škol v kraji.

Zároveň bude nadále vhodné, aby Liberecký kraj, resp. KÚ LK pokračoval v **zefektivnění činnosti škol a školských zařízení**. Bude tedy poskytovat i nadále metodickou podporu aktérům v jednotlivých segmentech vzdělávání v kraji. Někteří ředitelé a učitelé škol by uvítali větší oporu ze strany zřizovatelů škol např. při vyhlášení výběrových řízení pro pedagogické i nepedagogické pracovníky, pro další vzdělávání apod.

Jednou ze sledovaných oblastí v rámci plošného dotazníkového šetření MŠMT na školách a vybraných školských zařízeních, které proběhlo v listopadu a prosinci roku 2022, byla i podpora škol při vyhlášení výběrových řízení pro pedagogické i nepedagogické pracovníky. U této otázky ve všech krajích většina dotazovaných základních škol uvedla, že si je zajišťují ve vlastní režii. V Libereckém kraji byl podíl takových základních škol nejnižší (66 %), zatímco celorepublikově to byly více než tři čtvrtiny škol (76,4 %). Podporu ze strany obcí deklarovalo více ZŠ než ze stran krajů a jimi zřizovaných organizací.²⁷ Totožná otázka byla položena i v dotazníku pro střední školy, přičemž i jejich ředitelé uváděli, že vyhlášení výběrových řízení zajišťují ve vlastní režii. V tomto případě se Liberecký kraj blížil republikovému průměru (cca 78,5 %).

²⁶ Jedná se o projekt Nadačního fondu Eduzměna.

²⁷ Je však třeba brát v úvahu, že školy mohly současně označit více odpovědí (např. zajišťování ve vlastní režii i od obce) a celkový procentuální součet tak přesahoval 100 %. *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji, s. 70-2.*
Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticky-podklad-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>.

Stejně jako v uplynulém období (dle vyhodnocení DZ LK 2020–2024) budou krajští metodici pro jednotlivé segmenty vzdělávání, například prevence rizikového chování nebo vzdělávání žáků se SVP připravovat nejrůznější setkání a vzdělávací semináře. Podobně odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu bude stejně jako v uplynulém období organizovat dvakrát ročně společné jednání s řediteli středních a vyšších odborných škol, aby jim předával důležité informace v oblasti vzdělávací politiky v území (PO1).

Začleněná průřezová opatření

- PO1 Vzdělávání pro udržitelnost – síťování pro sdílení dobré praxe

Ozn.	Opatření/ Klíčová aktivita	Kritérium	Průřez. opatř.	Termín	Zdroj finan- cování	Zapojené subjekty
G	Systémová podpora a řízení škol					
G 1	Koordinace spolupráce aktérů vzdělávací politiky v kraji					
G 1.1	Podporovat aktivní spolupráci aktérů ve vzdělávání	* alespoň 1krát ročně realizace setkání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení, realizátorů MAP a dalších aktérů ve vzdělávání	PO1	Q3/24 – Q2/28	EU	kraj, školy ŠZ, ŠPZ, realizátoři MAP
G 2	Zefektivnění činnosti škol a školských zařízení					
G 2.1	Poskytovat metodickou podporu aktérům v jednotlivých segmentech vzdělávání v kraji	* alespoň 2krát ročně realizovaná setkání pro pracovníky oddělení školství z ORP a vedení škol	PO1	Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, ORP, školy

H. Vzdělávání v celoživotní perspektivě

Vzdělávání v celoživotní perspektivě zahrnuje celý komplex aktivit, které umožňují přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a získávání stejných kvalifikací různými cestami kdykoli během života. Skládá se z formálního vzdělávání (získaného ve škole), z neformálního, zájmového a základního uměleckého vzdělávání a také z informálního učení (tj. samostudia).

Hlavní opatření

- **Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání a informálního učení**
- **Rozvíjení potenciálu každého jednotlivce**
- **Vytváření podmínek pro další vzdělávání občanů**

Zdůvodnění potřeby

V současném rychle se měnícím světě je nezbytné podporovat motivaci k učení u dětí a žáků tak, aby se pro ně schopnost a ochota se dále průběžně vzdělávat stala přirozenou i v dospělosti, po skončení počátečního vzdělávání. Stejně tak je nutné podporovat rozvoj dovedností a kompetencí dospělých, protože během svého života mohou měnit své profesní zaměření.

Pro komplexní rozvoj osobnosti dětí a žáků je do budoucna vhodné **propojovat prvky formálního, zájmového a neformálního vzdělávání a informálního učení**. V rámci vzdělávání ve škole lze například využívat inovativní a zážitkové metody ze zájmových aktivit, v rámci neformálního vzdělávání zase navazovat volnočasovými aktivitami na obsah výuky ve školách. Liberecký kraj proto bude podporovat aktivity vedoucí k propojování všech složek vzdělávání a učení a vytvářet podmínky pro účast dětí a žáků v neformálním vzdělávání. Pedagogové by současně měli více zohledňovat jeho význam u jednotlivých dětí a žáků ve školách. Toto opatření mj. také přímo souvisí se seberozvojem žáků a jejich pohybovými aktivitami (PO4).

Z analýzy potřeb škol vyplynulo, že většina základních škol v Libereckém kraji (95 %) má školní družinu nebo školní klub (republikový průměr je 98 % ZŠ).²⁸ V následujícím období bude povoleno za přesně definovaných podmínek stanovených v kapitole 6. Kritéria rozvoje navyšovat kapacity nebo zapisovat nové školní družiny a kluby. Síť a kapacity středisek volného času jsou na většině území kraje dostatečné. V regionu je tato síť doplňována i nabídkou neziskových organizací zaměřených na volnočasové aktivity dětí a žáků. Výhodou ve srovnání s jinými organizacemi je vysoká kvalifikovanost zaměstnanců středisek ve smyslu zákona o pedagogických pracovnících.²⁹

V Libereckém kraji působí 22 základních uměleckých škol, 21 jich zřizují obce a jedna je soukromá. Možnost účastnit se základního uměleckého vzdělávání je rozšířena existencí odloučených pracovišť. Kapacity veřejných ZUŠ se v uplynulém období výrazně navýšily (celkem o 1227 míst), jak to umožnil předchozí DZ ČR. Pro odpovídající kvalitu základního uměleckého vzdělávání je nutné stále podporovat další vzdělávání pedagogů i managementu ZUŠ. Toto opatření je zahrnuto již v kapitole D. Podpora a rozvoj pedagogů a lídrů škol.³⁰

V oblasti propojování formálního a neformálního vzdělávání polovina mateřských škol v Libereckém kraji do dotazníkového šetření pro analýzu potřeb škol uvedla, že jejich pedagogičtí pracovníci systematicky zohledňují specifické znalosti a kompetence, které děti nabyly v rámci neformálního vzdělávání (průměr v ČR je 44 %). Méně zohledňují neformální vzdělávání pedagogové na základních školách (46 %, průměr v ČR je 51 %) a na středních školách v kraji (36 %, průměr v ČR je 34 %).³¹

²⁸ O roli, jakou školní družiny a kluby v ZŠ v Libereckém kraji plní, blíže v kapitole 7.2 Analýza potřeb škol.

²⁹ Podrobněji k tomu také v kapitole 7.1 Analýza vzdělávací soustavy a v kapitolách 8.7 a 8.8 Vyhodnocení DZ LK 2020-2024, Základní umělecké vzdělávání a Zájmové vzdělávání.

³⁰ Jedná se o opatření D 1.2 a D 2.2, která se vztahují i na vzdělávání pedagogů a ředitelů ZUŠ.

³¹ K údajům o potřebě spolupráce škol se ZUŠ, SVČ nebo pamětovými institucemi opět více v kapitole 7.2 Analýza potřeb škol.

V souvislosti s **rozvojem potenciálu každého jednotlivce** je v dalších letech potřebné věnovat pozornost především jazykovému vzdělávání, nadaným a dobrovolnictví. Cílem podpory dobrovolnictví u mladých lidí je rozvoj solidarity a tolerance mezi lidmi. Dobrovolnictví dodává životu nový smysl, snižuje pocit samoty a úzkosti, a naopak zlepšuje pocit sounáležitosti a spokojenosti se životem. V Libereckém kraji bude v následujícím období podporována spolupráce škol a organizací či projektů s dobrovolnickým programem (např. Post Bellum, DofE – Mezinárodní cena vévody z Edinburghu apod.) Dobrovolnictví je jedním z témat udržitelného vzdělávání (PO1).

Zkvalitňování péče o nadané žáky je také nadále vhodné nejen kvůli zvýšení efektivity vzdělávání takových žáků, ale také pro celkové společenské a ekonomické benefity, které nadaní mohou společnosti přinést. V Libereckém kraji půjde především o zachování a koordinaci systému soutěží, přehlídek a projektů pro nadané děti, žáky, studenty, včetně např. Dětské univerzity apod.³² Také v projektu NAKAP LK II se Liberecký kraj už v minulém období zaměřoval na zkvalitnění péče o nadané. V rámci této aktivity se uskutečnily praktické workshopy i teoretická proškolení a v některých třídách také pozorování a vyhledávání nadaných žáků.³³

Aktivní znalost více cizích jazyků se dlouhodobě ukazuje jako velmi žádoucí. Přispívá k lepší mezinárodní komunikaci i k osobním rozvoji. Zvyšuje zaměstnatelnost a pracovní mobilitu na evropském trhu práce. V minulém období se dařilo zkvalitňovat jazykovou výuku v Libereckém kraji, školy se zapojovaly převážně do programu Domu zahraniční spolupráce Erasmus+. Podpora se týkala zahraniční mobility jak pro žáky, tak i pedagogické pracovníky. Střední a vyšší odborné školy v kraji se také jako partneři účastnily projektů zaměřených na spolupráci se školami v zahraničí.³⁴ Konkrétní opatření týkající se jazykového vzdělávání žáků a pedagogů jsou již součástí předchozích kapitol tohoto dokumentu.³⁵

V oblasti celoživotního učení je v Libereckém kraji stále nezbytné **vytvářet podmínky pro další vzdělávání občanů** a podporovat střední a vyšší odborné školy v poskytování nejrůznějších forem a typů kurzů. Proto bude v následujícím období vhodné jednak zvyšovat povědomí o možnostech uznávání profesních kvalifikací dle potřeb v regionu, jednak zachovat nabídku dalšího vzdělávání občanů ve středních školách. Pokračovat bude Liberecký kraj také v zavedené podpoře kurzu k získání základního vzdělání, a to dle potřeb území. Vytvářením podmínek pro další vzdělávání občanů bude současně realizováno i průřezové opatření rovnost příležitostí ve vzdělávání (PO5).

Data z analýzy potřeb škol potvrdila, že téměř polovina středních a vyšších odborných škol v Libereckém kraji realizuje další vzdělávání pedagogů. Třetina škol organizuje zájmové vzdělávání pro veřejnost, vzdělání v oblasti ICT, rekvalifikace a odborné vzdělání pro zaměstnavatele. Pětina škol také organizuje zkoušky podle zákona č. 179/2006 Sb. a 15 % škol připravuje na vykonání zkoušky podle NSK. Přesto však víc než polovina SŠ a VOŠ naráží na malý zájem dospělých o další vzdělávání. Více než třetina škol se současně potýká s malým zájmem zaměstnavatelů, s administrativou spojenou se získáním akreditace a s nedostatkem financí pro pracovníka, který by další vzdělávání ve škole zaštiťoval.³⁶

Celoživotní vzdělávání bylo v období DZ 2020–2024 výrazně ovlivněno pandemií covidu-19. Školy a další poskytovatelé zápasili se sníženou poptávkou a některé kurzy rušili. Přístup k podpoře především středních

³² Tohoto tématu se ale také týká opatření na podporu vzdělávání pedagogů v oblasti práce s nadanými, které je již zařazeno do kapitoly E. Rovný přístup a podpora pro všechny žáky bez rozdílů.

³³ Podrobněji k tomu v kapitole 8.2 Vyhodnocení DZ LK 2020-2024, Základní vzdělávání.

³⁴ Podrobněji k tomu v kapitole 8.14 Vyhodnocení DZ LK 2020-2024, Jazykové vzdělávání.

³⁵ Konkrétní opatření týkající se jazykového vzdělávání žáků a pedagogů obsahují kapitoly 4 C. Všeobecné a odborné vzdělávání a 4 D. Podpora a rozvoj pedagogů a lídrů škol.

³⁶ Podrobněji k tomu v: *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji, s.73-4 Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>.*

škol jako autorizovaných osob pro udělování profesních kvalifikací zůstával stejný. K oživení došlo v roce 2022 díky projektu NPI „UpSkilling“, který se zaměřil na optimalizaci sítě autorizovaných osob v kraji a propagaci Národní soustavy kvalifikací. V rámci projektu bylo v Libereckém kraji identifikováno 143 kvalifikací potřebných s ohledem na trh práce a aktuální požadavky zaměstnavatelů.³⁷

Důležitými aktéry v oblasti dalšího vzdělávání občanů jsou Technická univerzita v Liberci, která dlouhodobě nabízí kurzy v rámci Univerzity třetího věku, a Krajská vědecká knihovna v Liberci, která podporuje rozvoj funkční gramotnosti pro dospělé. V kraji rovněž fungují nestátní neziskové organizace věnující se vzdělávání dospělých.

Začleněná průřezová opatření

- PO1 Vzdělávání pro udržitelnost – podpora dobrovolnictví
- PO4 Well-being, duševní zdraví a podpora pohybových aktivit – podpora a propojování všech aktivit ze všech oblastí vzdělávání – formálního, zájmového, základního uměleckého a neformálního i informálního učení
- PO5 Rovnost příležitostí ve vzdělávání – rozvoj potenciálu, nadání/talentu každého bez rozdílů

Ozn.	Opatření/ Klíčová aktivita	Kritérium	Průřez. opatř.	Termín	Zdroj finan- cování	Zapojené subjekty
H	Vzdělávání v celoživotní perspektivě					
H 1	Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání a informálního učení					
H 1.1	Podporovat aktivity vedoucí k propojování všech složek vzdělávání a učení	* alespoň 1 osvětová či informační aktivita realizovaná v území	PO4	Q3/24 – Q2/28	SR, EU	školy, kraj
H 2	Rozvíjení potenciálu každého jednotlivce					
H 2.1	Zachovat a koordinovat systém soutěží, přehlídek a projektů pro nadané děti, žáky, studenty	* zachování počtu soutěží, přehlídek a projektů na začátku a na konci období	PO5	Q3/24 – Q2/28		kraj
H 2.2	Podporovat dobrovolnictví žáků a studentů	* zachování počtu zapojených škol do tematicky zaměřených aktivit (např. zapojení v organizacích či projektech Post Bellum, DoFE apod.)	PO1	Q3/24 – Q2/28		školy a organizace s dobrovolnickým programem
H 3	Vytváření podmínek pro další vzdělávání občanů					
H 3.1	Zvyšovat povědomí o možnostech uznávání profesních kvalifikací dle potřeb v regionu	* alespoň 1 osvětová či vzdělávací akce	PO5	Q3/24 – Q2/28		kraj, NPI a příp. další aktéři
H 3.2	Zachovat nabídku dalšího vzdělávání občanů ve středních školách	* zachování počtu škol, které nabízejí dílčí kvalifikace	PO5	Q3/24 – Q2/28		školy
H 3.3	Podporovat kurzy k získání základního vzdělání dle potřeb území	* počet kladně vyřízených žádostí	PO5	Q3/24 – Q2/28		kraj, školy

³⁷ Podrobněji k tomu v kapitole 8.13 Vyhodnocení DZ LK 2020-2024, Celoživotní vzdělávání.

5 SOUHRNNÝ PŘEHLED OPATŘENÍ NA OBDOBÍ 2024–2028

Tabulka opatření a klíčových aktivit

Ozn.	Opatření/ Klíčová aktivita	Kritérium	Průřez. opatř.	Termín	Zdroj finan- cování	Zapojené subjekty
A	Předškolní vzdělávání					
A 1	Zajištění dostupnosti předškolního vzdělávání					
A 1.1	Spolupracovat se zřizovateli na udržení potřebných kapacit	* 2krát ročně setkání s pracovníky odborů školství jednotlivých ORP a zástupci zřizovatelů * 1krát ročně demografická analýza změn počtu obyvatel, resp. dětí, včetně demografické predikce počtu obyvatel dané věkové skupiny		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, zřizovatelé
A 2	Zvyšování účasti dětí v předškolním vzdělávání					
A 2.1	Minimalizovat bariéry docházky do MŠ	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na podporu spolupráce školy s rodinou		Q3/24 – Q2/28	EU	školy
A 3	Snižování odkladů povinné školní docházky					
A 3.1	Podporovat vzdělávání PP v pedagogické diagnostice dítěte předškolního věku a užší spolupráci MŠ se ŠPZ	* zvyšující se trend podílu škol zapojených do spolupráce se ŠPZ	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	školy, ŠPZ
A 3.2	Přípravné třídy v ZŠ povolovat dle aktuálních potřeb	* počet kladně vyřízených žádostí		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj
A 4	Zkvalitňování předškolního vzdělávání					
A 4.1	Usilovat o individualizaci výuky v MŠ	* snižující se trend počtu dětí ve třídách	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU	školy, zřizovatelé
A 4.2	Zvyšovat kompetence PP v gramotnostech, udržitelném rozvoji a vzdělávání dětí se sociokulturním, socioekonomickým či zdravotním znevýhodněním	* zachování počtu realizovaných kurzů DVPP	PO1, PO3, PO4, PO5	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	NPI a další poskytovatelé DVPP
A 4.3	Podporovat zavádění moderních a inovativních metod vzdělávání dětí v MŠ	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na inovativní vzdělávání dětí v MŠ		Q3/24 – Q2/28	EU	
B	Základní vzdělávání					
B 1	Udržení dostupnosti základního vzdělávání					

B 1.1	Poskytovat metodickou pomoc obcím při zajištění povinné školní docházky pro děti s místem trvalého pobytu na jejich území	<ul style="list-style-type: none"> * 2krát ročně vzdělávací akce KÚ pro ORP * účast na pravidelných poradách ORP 		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, ORP
B 1.2	Zajistit jazykovou přípravu pro nově příchozí cizince v určených základních školách	<ul style="list-style-type: none"> * alespoň 1krát ročně vytvoření seznamu určených škol, které poskytují bezplatnou jazykovou přípravu k začlenění do základního vzdělávání 	PO3	Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, školy
B 2	Zkvalitňování a modernizace základního vzdělávání					
B 2.1	Využívat inovativních metod výuky a mimoškolních vzdělávacích aktivit k rozvoji růstového a kritického myšlení žáků, k výchově k dobrovolnictví a k rozvoji podnikavosti	<ul style="list-style-type: none"> * zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na inovativní vzdělávání žáků v ZŠ 	PO1 PO2 PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	školy, kraj
B 2.1	Podporovat jazykové vzdělávání žáků	<ul style="list-style-type: none"> * zvyšování počtu škol zapojených do programu mobility žáků (Erasmus+ apod.) 	PO3		EU	školy,
B 3	Podpora kariérového poradenství a prevence předčasných odchodů ze vzdělávání					
B 3.1	Motivovat školy ke zřízení pozice kariérového poradce v ZŠ	<ul style="list-style-type: none"> * zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na aktivitu kariérový poradce v ZŠ 	PO5	Q3/24 – Q2/28	EU	školy
B 3.2	Vzdělávat pracovníky ŠPP	<ul style="list-style-type: none"> * alespoň 1krát ročně realizace akce zaměřené na vzdělávání v oblasti poskytování kariérového poradenství na školách 	PO4 PO5	Q3/24 – Q2/28	EU	NPI a další poskytovatelé DVPP
B 3.3	Podporovat spolupráci školy, ŠPZ a rodiny	<ul style="list-style-type: none"> * zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na podporu spolupráce školy s rodinou a ŠPZ 	PO4 PO5	Q3/24 – Q2/28	EU	kraj, školy, ŠPZ
C	Všeobecné a odborné vzdělávání					
C 1	Úprava skladby oborů středního vzdělání pro další studium i praxi					
C 1.1	Racionalizovat podle demografického vývoje kapacity středních škol a posílit obory s vyšším podílem všeobecného vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> * zvyšování poměru kapacit oborů s vyšším podílem všeobecně vzdělávacích předmětů na začátku a na konci období 	PO6	Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, zřizovatelé
C 1.2	Vytvářet podmínky pro zajištění vertikální i horizontální prostupnosti oborů	<ul style="list-style-type: none"> * zvyšování podílu škol s vertikální a horizontální prostupností oborů 	PO6	Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, zřizovatelé, školy
C 2	Zvyšování kvality vzdělávání ve středních školách					

C 2.1	Podporovat partnerskou spolupráci škol s odborníky z praxe a se zaměstnavateli	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na spolupráci s odborníky z praxe a se zaměstnavateli		Q3/24 – Q2/28	EU	školy
C 2.2	Podporovat jazykové vzdělávání žáků včetně podpory výuky češtiny pro žáky-cizince	* zvyšování počtu škol zapojených do programu mobility žáků (Erasmus+ apod.) * alespoň 1krát ročně vytvoření seznamu určených škol, které poskytují bezplatnou jazykovou přípravu k začlenění do středního vzdělávání	PO3		EU	školy, DZS
C 2.3	Podporovat mezinárodní spolupráci škol včetně stáží	* zvyšovat počet škol, které jsou partnery přeshraniční spolupráce		Q3/24 – Q2/28	EU	školy
C 3	Podpora kariérového poradenství a prevence předčasných odchodů ze vzdělávání					
C 3.1	Rozvíjet kompetence žáků/studentů SŠ a VOŠ nejen pro zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce	* zachovat podíl škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na inovativní vzdělávání žáků/studentů SŠ a VOŠ	PO1 PO2	Q3/24 – Q2/28	EU	školy
C 3.2	Vzdělávat pracovníky ŠPP	* alespoň 1krát ročně akce zaměřená na vzdělávání v oblasti poskytování kariérového poradenství na školách	PO4 PO5	Q3/24 – Q2/28	EU	NPI a další poskytovatelé DVPP
C 3.3	Podporovat spolupráci školy, ŠPZ a rodiny	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na podporu spolupráce školy s rodinou a ŠPZ	PO4 PO5	Q3/24 – Q2/28	EU	kraj, školy, ŠPZ
C 4	Dostupná oborová nabídka vyšších odborných škol					
C 4.1	Podporovat obory s dobrou uplatnitelností na trhu práce a obory unikátní	* udržení dostupnosti oborů VOŠ		Q3/24 – Q2/28	EU	kraj, školy
D	Podpora a rozvoj pedagogů, nepedagogických pracovníků a lídrů škol					
D 1	Podpora rozvoje učitelů a dalších pracovníků ve vzdělávání v průběhu celé kariéry					
D 1.1	Podporovat vzdělávání uvádějících pedagogických pracovníků	* zvyšující se trend v nabídce kurzů pro uvádějící učitele		Q3/24 – Q2/28	SR	NPI a další poskytovatelé DVPP
D 1.2	Podporovat pedagogy k dalšímu vzdělávání nejen v oblasti moderních a inovativních metod výuky a hodnocení	* zachování podílu škol, které využijí projekty zjednodušeného vykazování zaměřené na profesní rozvoj pracovníků ve vzdělávání	PO1 PO2 PO3 PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	školy, kraj
D 1.3	Podporovat jazykové vzdělávání a zahraniční mobilitu pedagogů	* zvyšovat počet škol zapojených do programu mobility pedagogů (Erasmus+ apod.)		Q3/24 – Q2/28	EU	školy, DZS

D 1.4	Rozvíjet kompetence dalších pracovníků ve vzdělávání	* alespoň 1krát ročně realizace kurzu pro další pracovníky ve vzdělávání		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj
D 2	Rozvíjení kompetencí ředitelů škol nejen v pedagogickém lídrovství					
D 2.1	Metodicky vést ředitele škol a školských zařízení	* alespoň 3krát ročně realizace vzdělávací akce pro vedení škol		Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj školy
D 2.2	Vzdělávat ředitele škol nejen v pedagogickém lídrovství a manažerských kompetencích	* alespoň 1krát ročně realizace vzdělávací akce pro vedení škol	PO1 PO2 PO4	Q3/24 – Q2/28	EU	kraj, NPI a další poskytovatelé DVPP
E	Rovný přístup a podpora pro všechny žáky bez rozdílů					
E 1	Rozvíjení potenciálu každého dítěte, žáka a studenta bez rozdílů					
E 1.1	Zvyšovat kompetence PP v rozvíjení potenciálu každého žáka (podpora talentu, práce s heterogenní skupinou atd.)	* alespoň 1krát ročně realizace vzdělávací akce pro PP škol a školských zařízení	PO3 PO5	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj, školy, vzdělávací instituce
E 1.2	Zajišťovat dostatečné kapacity speciálních tříd, škol a oborů středního vzdělání pro děti a žáky se SVP	* pravidelná demografická analýza změn počtu dětí, žáků, studentů se SVP, včetně predikce vývoje	PO5	Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, zřizovatelé
E 1.3	Podporovat individualizovanou péči o žáky s nízkým SES	* zvyšující se trend v počtu realizovaných vzdělávacích akcí pro vedení škol	PO5	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	školy
E 1.4	Podporovat vzdělávání PP v oblasti práce s nadanými	* zvyšující se trend v počtu realizovaných vzdělávacích akcí pro pedagogy		Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj, NPI, školy
E 2	Zvyšování kvality poradenských služeb					
E 2.1	Vzdělávat a metodicky vést pracovníky ŠPZ k užší spolupráci se školami, ŠPP a rodinami	* alespoň 2krát ročně realizovaná vzdělávací akce	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj, ŠPZ, školy
E 2.2	Metodicky podporovat činnost ŠPP	* alespoň 1krát ročně realizovaná vzdělávací akce pro vedení škol	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj, ŠPZ, školy
E 2.3	Navyšovat personální kapacity ŠPZ a ŠPP	* zvýšení počtu pracovníků ŠPZ a ŠPP	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	kraj, ŠPZ, školy
E 2.4	Vytvářet materiální a prostorové podmínky pro pracovníky ŠPP	* zvyšující se podíl pracovišť se zabezpečenými materiálními a prostorovými podmínkami	PO4	Q3/24 – Q2/28	EU, SR	školy
F	Prevence a náhradní výchovná péče					
F 1	Koordinace primární prevence rizikového chování ve školství					

F 1.1	Vzdělávat pracovníky ŠPP v primární prevenci rizikového chování	* alespoň 1krát ročně realizovaná vzdělávací akce	PO4	Q3/24 – Q2/28	SR, EU	kraj, školy, ŠPZ
F 1.2	Realizovat preventivní aktivity ve školách a školských zařízeních	* zvyšující se počet akcí uvedených v SEPA * zachování trendu počtu zapojených škol do dotačního programu zaměřeného na specifickou primární prevenci rizikového chování	PO4	Q3/24 – Q2/28	SR, EU	školy, kraj
F 1.3	Poskytovat metodickou podporu školám v oblasti primární prevence rizikového chování	* zvyšující se počet aktivně zapojených škol do SEPA * alespoň 1krát ročně setkání krajského koordinátora, oblastních a školních metodiků prevence	PO4	Q3/24 – Q2/28	SR, EU	kraj, školy, ŠPZ
F 2	Zvyšování kvality ústavní a ochranné výchovy					
F 2.1	Podporovat efektivní spolupráci zařízení poskytujících ústavní a ochrannou výchovu s OSPOD	* alespoň 2krát ročně realizovaná společná setkání ředitelů DD a vedoucích OSPOD		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, DD, DDÚ, OSPOD
F 2.2	Transformovat pobytovou péči pro ohrožené děti	* tvorba transformačních plánů dětských domovů zřizovaných Libereckým krajem a jejich postupné naplňování		Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, DD, DDÚ
G	Systémová podpora a řízení škol					
G 1	Koordinace spolupráce aktérů vzdělávací politiky v kraji					
G 1.1	Podporovat aktivní spolupráci aktérů ve vzdělávání	* alespoň 1krát ročně realizace setkání vedoucích pracovníků škol a školských zařízení, realizátorů MAP a dalších aktérů ve vzdělávání	PO1	Q3/24 – Q2/28	EU	kraj, školy ŠZ, ŠPZ, realizátoři MAP
G 2	Zefektivnění činnosti škol a školských zařízení					
G 2.1	Poskytovat metodickou podporu aktérům v jednotlivých segmentech vzdělávání v kraji	* alespoň 2krát ročně realizovaná setkání pro pracovníky oddělení školství z ORP a vedení škol	PO1	Q3/24 – Q2/28	SR	kraj, ORP, školy
H	Vzdělávání v celoživotní perspektivě					
H 1	Propojování formálního, zájmového a neformálního vzdělávání a informálního učení					
H 1.1	Podporovat aktivity vedoucí k propojování všech složek vzdělávání a učení	* alespoň 1 osvětová či informační aktivita realizovaná v území	PO4	Q3/24 – Q2/28	SR, EU	školy, kraj
H 2	Rozvíjení potenciálu každého jednotlivce					

H 2.1	Zachovat a koordinovat systém soutěží, přehlídek a projektů pro nadané děti, žáky, studenty	* zachování počtu soutěží, přehlídek a projektů na začátku a na konci období	PO5	Q3/24 – Q2/28		kraj
H 2.2	Podporovat dobrovolnictví žáků a studentů	* zachování počtu zapojených škol do tematicky zaměřených aktivit (např. zapojení v organizacích či projektech Post Bellum, DoFE apod.)	PO1	Q3/24 – Q2/28		školy a organizace s dobrovolnickým programem
H 3	Vytváření podmínek pro další vzdělávání občanů					
H 3.1	Zvyšovat povědomí o možnostech uznávání profesních kvalifikací dle potřeb v regionu	* alespoň 1 osvětová či vzdělávací akce	PO5	Q3/24 – Q2/28		kraj, NPI a příp. další aktéři
H 3.2	Zachovat nabídku dalšího vzdělávání občanů ve středních školách	* zachování počtu škol, které nabízejí dílčí kvalifikace	PO5	Q3/24 – Q2/28		školy
H 3.3	Podporovat kurzy k získání základního vzdělání dle potřeb území	* počet kladně vyřízených žádostí	PO5	Q3/24 – Q2/28		kraj, školy

6 KRITÉRIA ROZVOJE

Tato kapitola stanovuje kritéria rozvoje vzdělávací soustavy, tj. závazná kritéria pro změny v rejstříku škol a školských zařízení. Změny v rejstříku škol a školských zařízení umožňují reagovat v termínech daných zákonem č. 561/2004 Sb., školský zákon na potřeby zřizovatelů, potenciálních klientů a účastníků vzdělávání, a současně s ohledem na zajištění kvality vzdělávání a na efektivní vynakládání veřejných finančních prostředků.

Pro posuzování žádostí o zápis či změnu v rejstříku škol a školských zařízení jsou rozhodující kritéria uvedená v této kapitole, nikoli v kapitolách předcházejících.

1. Všeobecná kritéria rozvoje

Činnost školy a školského zařízení mohou vykonávat subjekty zapsané v rejstříku škol a školských zařízení, přičemž řízení o zápisu školy nebo školského zařízení do rejstříku škol a školských zařízení je upraveno ve školském zákoně.

Zjištěný nesoulad žádosti o zápis do rejstříku škol a školských zařízení s Dlouhodobým záměrem České republiky nebo Dlouhodobým záměrem Libereckého kraje je zákonným důvodem pro zamítnutí žádosti.

Kritéria rozvoje a optimalizace vzdělávací soustavy a struktury budoucí nabídky škol a školských zařízení v Libereckém kraji ve vysoké míře navazují na kritéria uvedená v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje na období 2020–2024.

Kritéria rozvoje jsou závazná pro provádění změn v rejstříku škol a školských zařízení a vztahují se na školy a školská zařízení bez rozdílu zřizovatele.

U všech zřizovatelů škol a školských zařízení budou podporovány kroky vedoucí k efektivnímu a dlouhodobě rovnovážnému stavu kapacit škol a školských zařízení jako celku. Kapacity škol a školských zařízení v rejstříku škol a školských zařízení musí reagovat na změny požadavků ve vzdělávání, potřeby kraje, demografický vývoj a vývoj trhu práce.

Při stanovení podmínek pro zápis nových mateřských a základních škol do rejstříku škol a školských zařízení a pro navýšování jejich kapacit³⁸ je respektováno rozdílné postavení a účel škol spádových a nespádových, přičemž spádové školy představují garanci rovného práva na poskytnutí povinného předškolního a základního vzdělání.

Zápis nových škol nebo navýšení kapacit stávajících spádových škol budou posuzovány výhradně v návaznosti na demografický vývoj, dostupnost a naplněnost stávajících kapacit. Zápis nespádových škol do rejstříku škol a školských zařízení nesmí ohrozit stabilitu vzdělávací soustavy, musí respektovat ekonomické možnosti společnosti a musí odpovídat reálnému zájmu o vzdělávání v daném regionu.

2. Předškolní vzdělávání

2.1 Do rejstříku škol a školských zařízení bude zapisováno **navýšení kapacit spádových mateřských škol, další místa poskytování vzdělávání, případně spádové mateřské školy nové**, pouze

a) v místech³⁹, kde kapacity spádových mateřských škol nedostačují k přijetí všech dětí ve věku od 3 do 6 let,

³⁸ Pojem „kapacita“ školy nebo školského zařízení užívaný v této kapitole označuje nejvyšší počet dětí, žáků a studentů ve škole nebo školském zařízení, včetně jejich odloučených pracovišť, lůžek, stravovaných, tříd, skupin nebo jiných obdobných jednotek, uvedených v rozhodnutí o zápisu do rejstříku škol a školských zařízení.

³⁹ Pojem „místo“ je neurčitý termín, který není možné blíže specifikovat z důvodů faktické různorodosti možných řešených případů a bude předmětem výkladu v jednotlivých správních řízeních o zápisu do rejstříku škol a školských zařízení.

nebo

b) v místech, ve kterých lze vzhledem k demografickému vývoji důvodně předpokládat, že kapacity spádových mateřských škol budou v příštích pěti letech nedostatečné pro přijetí všech dětí ve věku od 3 do 6 let;

c) v případě reálného zájmu ze strany zákonných zástupců dětí mladších 3 let, který není možné v důsledku nedostatečných kapacit uspokojit.

2.2 Navyšování kapacit **nespádových mateřských škol, další místa poskytování vzdělávání, případně nové nespádové mateřské školy** budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány pouze

a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců⁴⁰ dětí s bydlištěm v přiměřené dojezdové době (zohledněna budou i stanoviska dalších subjektů, např. místní samosprávy a místních spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové době kapacity nespádových mateřských škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, naplněné,

a

b) pouze v těch lokalitách⁴¹, v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více jak 1 % z kapacit škol spádových vedených ve školském rejstříku k 30. 9. roku, který předchází roku, v němž má nastat účinnost zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení, s výjimkou lokalit, ve kterých bude v následujících letech trvalý převis poptávky po umístění dětí do mateřských škol. Při tomto tempu nárůstu může docházet k postupnému navyšování kapacit nespádových škol tak, aby nebyla ohrožena soustava škol spádových a nedošlo k meziročnímu skokovému nárůstu kapacit nespádových škol, který by zapříčinil nedostatek dětí ve školách spádových, a tím podstatnou mírou snížil ekonomickou efektivnost systému spádových škol. Tento nárůst zároveň představuje dostatečný prostor pro rozvoj nespádových škol.

2.3 Souhlas s otevřením **přípravné třídy** bude vydán na základě prokázané potřeby a splnění podmínek stanovených právním předpisem

3. Základní vzdělávání

3.1 Do rejstříku škol a školských zařízení bude zapisováno navýšení kapacit **spádových základních škol, další místa poskytovaného vzdělávání, případně nové spádové základní školy**, pouze

a) v místech s nedostatečnými kapacitami spádových základních škol pro přijetí celého populačního ročníku v rámci spádového obvodu dané školy,

nebo

b) v místech, ve kterých lze vzhledem k demografickému vývoji důvodně předpokládat, že kapacity spádových základních škol budou v příštích pěti letech nedostatečné pro přijetí celého populačního ročníku v rámci spádového obvodu dané školy.

3.2 Navyšování kapacit **nespádových základních škol, další místa poskytovaného vzdělávání, případně nové nespádové základní školy**, budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány pouze

a) v případě reálného zájmu zejména ze strany zákonných zástupců⁴² dětí s bydlištěm v přiměřené dojezdové době (zohledněna budou i stanoviska dalších subjektů, např. místní samosprávy a místních spolků věnujících se vzdělávání) a zároveň budou-li v přiměřené dojezdové době kapacity nespádových základních škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání obdobným způsobem, naplněné,

a

⁴⁰ Zjišťování reálného zájmu se týká pouze zápisu nových mateřských škol.

⁴¹ Pojem „lokalita“ bude v jednotlivých správních řízeních o zápisu do rejstříku škol a školských zařízení určen na základě přiměřené dojezdové doby.

⁴² Zjišťování reálného zájmu se týká pouze zápisu nových základních škol.

b) pouze v lokalitách, v nichž by zápisem těchto kapacit nedošlo k meziročnímu nárůstu kapacit nespádových škol o více jak 1 % kapacit škol spádových vedených ve školském rejstříku k 30. 9. roku, který předchází roku, v němž má nastat účinnost zápisu údajů do rejstříku škol a školských zařízení. Při tomto tempu nárůstu může docházet k postupnému navyšování kapacit nespádových škol tak, aby nebyla ohrožena soustava škol spádových a nedošlo k meziročnímu skokovému nárůstu kapacit nespádových škol, který by zapříčinil nedostatek žáků na školách spádových, a tím podstatnou mírou snížil ekonomickou efektivnost systému spádových škol. Tento nárůst zároveň představuje dostatečný prostor pro rozvoj nespádových škol.

3.3 Školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona a obor vzdělání 79-01-B/01 Základní škola speciální

a) **nové školy** zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona budou do rejstříku škol zapisovány pouze v odůvodněných případech v místech s nedostatečnými kapacitami stávajících škol, s přihlédnutím k jejich dostupnosti a s ohledem na počty žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v regionu a aktuálním potřebám kraje;

b) **obor vzdělání 79-01-B/01 Základní škola speciální** může být povolen při naplnění minimálního počtu žáků na třídu stanoveného právním předpisem.

4. Střední vzdělávání

4.1 Zápisy nových středních škol, nových míst poskytování vzdělávání nebo navyšování kapacit středních škol

a) **Nové střední školy** (a nová místa poskytovaného vzdělávání) budou zapisovány do rejstříku škol a školských zařízení pouze ve výjimečných a odůvodněných případech v závislosti na významném nárůstu nastupujících kohort 15letých, v závislosti na dostupnosti stávajících kapacit středních škol a podle potřeb trhu práce v kraji a predikce kvalifikačních potřeb.

b) **Navyšování kapacit současných středních škol** bude zapisováno pouze v odůvodněných případech, v závislosti na významném nárůstu nastupujících kohort 15letých, s ohledem na stávající naplněnost dané školy, kvalitu školy⁴³ a u oborů odborného vzdělávání s přihlédnutím k uplatnitelnosti absolventů školy na trhu práce a potřeb trhu práce s ohledem na predikce kvalifikačních potřeb.

Žádost o zápis nové střední školy nebo nového místa poskytování vzdělávání musí být zároveň v souladu s body v části 4.2.

4.2 Zápis nových oborů vzdělání, navyšování kapacit stávajících oborů vzdělání

a) obory vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, tj. skupiny oborů E, C, J

Obory vzdělání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami mohou být do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány a jejich kapacity navyšovány v závislosti na naplněnosti a dostupnosti stávajících kapacit a s ohledem na vývoj počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

b) obory čtyřletého gymnázia a lycea

Obory čtyřletého gymnázia a lycea mohou být do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány v návaznosti na demografický vývoj, naplněnost a dostupnost stávajících kapacit a vyrovnanost sítě škol⁴⁴.

c) obory vzdělání s maturitní zkouškou všeobecného zaměření – víceletá gymnázia

U oborů vzdělání s maturitní zkouškou všeobecného zaměření 6letých a 8letých oborů vzdělání nebudou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány nové školy, obory ani navyšovány stávající kapacity.

⁴³ Hodnocení školy Českou školní inspekcí, úspěchy žáků školy, spolupráce se zaměstnavateli apod.

⁴⁴ Vyrovnanost sítě škol v území znamená rovnoměrné rozprostření škol a školských zařízení téhož typu v rámci území obce, okresu, potažmo kraje.

Navýšení kapacity oboru 6letého gymnázia lze zapsat za předpokladu současného úměrného snížení kapacity oboru 8letého gymnázia na dané škole nebo na jiném gymnáziu stejného zřizovatele.

d) obor vzdělání Gymnázium se sportovní přípravou

Obor vzdělání Gymnázium se sportovní přípravou nebude nově zapisován (vyjma výměny za obor čtyřleté gymnázium) a nebude navyšována jeho kapacita.

e) další obory vzdělání s maturitní zkouškou

Při zápisu ostatních oborů vzdělání (M, L0) může být do struktury oborů vzdělání s maturitní zkouškou zapsán obor vzdělání, který bude nahrazovat ve stejné kapacitě a stejné formě jiný aktivní obor vzdělání s maturitní zkouškou, přičemž bude zohledňována analýza uplatnění absolventů příslušné skupiny oborů na trhu práce, dojezdová vzdálenost jiné školy, která má stejný obor zařazen ve své nabídce vzdělávání, a stávající kapacity požadovaných oborů v kraji.

Požadavek, aby nově zařazený nebo kapacitně posílený obor vzdělání nahrazoval ve stejné kapacitě jiný aktivní obor vzdělání s maturitní zkouškou, nemusí být uplatněn u oborů vzdělání technického a zdravotnického zaměření (M, L0), kde nově může být zařazen nebo kapacitně posílen obor vzdělání, pokud bude odpovídat předpokládaným dlouhodobým potřebám trhu práce v kraji a předpokladům pro kvalitní výuku ve škole.

Těmito obory vzdělání jsou pouze obory vzdělání kategorie M, L0 uvedené v nařízení vlády č. 211/2010 Sb. jako skupiny oborů č. 18, 23, 26, 53 a obor 41-43 a obor 68-42, kde nově může být v souvislosti s nárůstem demografické křivky 15letých v kraji zařazen nebo kapacitně posílen příslušný obor vzdělání, pokud bude odpovídat předpokládaným dlouhodobým potřebám trhu práce v kraji a předpokladům pro kvalitní výuku ve škole.

f) obory vzdělání s výučním listem (H)

V oborech vzdělání s výučním listem nebudou zvyšovány kapacity oborů vzdělání ve skupinách oborů vzdělání, v nichž je v posledních pěti letech vykazována míra nezaměstnanosti vyšší, než je průměr míry nezaměstnanosti absolventů v rámci příslušného kraje nebo tendence míry nezaměstnanosti rostoucí a jejich oborová kapacita je postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce.

MŠMT na svých webových stránkách a ve Věstníku MŠMT do 31. 7. zveřejní přehled skupin oborů vzdělání, v nichž je dosahováno dlouhodobě vyšší míry nezaměstnanosti (jako průměr nezaměstnanosti absolventů středních škol za období posledních pěti let), a bude jej upravovat na základě údajů Úřadu práce a aplikovat pro řízení v následujícím školním roce.

g) obory vzdělání s unikátním obsahem nebo obory jedinečné v rámci ČR

Zápis oborů vzdělání s unikátním obsahem nebo obory vzdělávání jedinečné v rámci ČR, jejichž oborová kapacita není postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, popřípadě posílení kapacit, může být výjimečně povoleno především s ohledem na naplněnost a dostupnost stávajících kapacit s přihlédnutím k nadregionální povaze těchto oborů.

Seznam oborů s unikátním obsahem a oborů jedinečných zveřejňuje MŠMT.

h) obory vzdělání nástavbového studia (L5)

Obory vzdělání nástavbového studia (L5), v nichž je v posledních pěti letech míra dlouhodobé nezaměstnanosti absolventů přesahuje průměr míry nezaměstnanosti všech absolventů daného oboru v ČR, nebude možné provádět jejich zápis, ani navyšovat jejich oborové kapacity.

5. Vyšší odborné vzdělávání

5.1 Do rejstříku škol a školských zařízení budou zapisovány nové vyšší odborné školy, další místo poskytovaného vzdělávání nebo navýšení kapacity vyšší odborné školy v oborech regulovaných povolání

(zdravotnictví) nebo skupiny oborů technického a přírodovědného vzdělávání (těmito obory jsou obory vzdělání kategorie N uvedené v nařízení vlády č. 211/2010 Sb. jako skupiny oborů č. 23, 26, 36 a 53), a to s ohledem na demografický nárůst, potřeby regionálního rozvoje, naplněnost a dostupnost stávajících kapacit a současně také s ohledem na budoucí potřeby trhu práce a predikci kvalifikačních potřeb.

5.2 Obory vyššího odborného vzdělání s unikátním obsahem nebo obory VOŠ jedinečné v rámci ČR, jejichž oborová kapacita není postačující pro dlouhodobé pokrytí potřeb trhu práce, budou v rámci navýšování stávajících kapacit nebo zápisu nové vyšší odborné školy nebo nového místa poskytování vzdělávání do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány s ohledem na naplněnost a dostupnost stávajících kapacit s přihlédnutím k nadregionální povaze těchto oborů. Seznam těchto oborů vzdělání zveřejní MŠMT na svých webových stránkách a ve Věstníku MŠMT.

6. Konzervatoře

Z důvodu dostatečných volných kapacit konzervatoří v rámci celé ČR nebudou po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru v oblasti konzervatoří do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány nové školy, nová místa poskytování vzdělávání ani navýšení kapacit.

7. Základní umělecké, jazykové a zájmové vzdělávání

7.1 Základní umělecké vzdělávání

Do rejstříku škol a školských zařízení **nebudou zapisovány nové ZUŠ, ani navyšovány kapacity ZUŠ, a to bez rozdílu zřizovatele**, pokud v době rozhodování o žádosti podíl kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let překračuje 20 %.

Navýšení kapacity ZUŠ je možné pouze za současného recipročního snížení kapacity jiné ZUŠ v Libereckém kraji.

Pokud podíl nabízených kapacit ZUŠ na populaci ve věku 6–18 let v době rozhodování o žádosti nepřesahuje 20 %, mohou být kapacity ZUŠ navyšovány v souladu s demografickým vývojem, stávajícími kapacitami ZUŠ a jejich obsazeností v rámci kraje, maximálně však do dosažení 20 % podílu kapacit ZUŠ na populaci 6–18 let. Zápisem nových kapacit ZUŠ nesmí docházet ke zvyšování disparit v nabídce ZUŠ v rámci kraje.

Základním uměleckým školám se sídlem na území Libereckého kraje nebudou zapisována nová místa poskytovaného vzdělávání mimo území Libereckého kraje.

Na území Libereckého kraje nebudou zapisována nová místa poskytovaného vzdělávání základním uměleckým školám se sídlem mimo území Libereckého kraje.

7.2 Jazykové vzdělávání

Do rejstříku škol a školských zařízení nebudou zapisovány nové jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky, ani nebudou navyšovány kapacity jazykových škol s právem státní jazykové zkoušky a zapisována nová místa poskytovaného vzdělávání.

7.3 Zájmové vzdělávání

a) Školní družina a školní klub

Navýšení kapacity školní družiny a školního klubu je možné při dodržení podmínky, že součet kapacit školní družiny a školního klubu zřízených při základní škole, nesmí být vyšší než kapacita dané základní školy.

Neplatí v případech, kdy školní družina nebo školní klub bude zajišťovat zájmové vzdělávání i pro žáky jiných škol, potom při zápisu nové školní družiny nebo školního klubu nebo zvýšení jejich kapacity lze přihlídnout ke kapacitám školních družin nebo školních klubů a naplněnosti škol v daném místě.

V základní škole, ve které je zřízena přípravná třída základní školy, se do počtu žáků prvního stupně, pro potřeby kritéria navyšování kapacit školních družin, započítávají žáci přípravné třídy.

Povolování zápisu nových školních družin nebo školních klubů nebo zvyšování jejich kapacity bude umožněno pouze v případě, že činnost školní družiny nebo školního klubu bude vykonávat nebo vykonává stejná právnická osoba jako činnost příslušné školy (dále jen „žadatel“), tedy v případě školních družin základní škola s 1. stupněm a v případě školního klubu základní škola s 2. stupněm, šestileté nebo osmileté gymnázium.

b) Středisko volného času

Středisko volného času nebo nové místo poskytovaného vzdělávání budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány zejména s ohledem na počet dětí, žáků a studentů vzdělávajících se na území kraje. Nelze zapsat nové středisko volného času (nové místo poskytovaného vzdělávání) v přiměřené dojezdové vzdálenosti od místa, kde už středisko volného času působí.

Nelze zapsat nová místa poskytovaného vzdělávání mimo území kraje, v němž má sídlo právnická osoba, která činnost střediska volného času vykonává.

8. Školská zařízení a školské služby

8.1 Školská poradenská zařízení

Nová školská poradenská zařízení nebudou po dobu platnosti tohoto dlouhodobého záměru do rejstříku škol a školských zařízení zapisována. Případnou potřebu navýšení kapacity školského poradenského zařízení lze řešit personálním posílením stávajících zařízení.

Zápis nových míst poskytování školských služeb bude umožněn jen v odůvodněných případech a s ohledem na demografický nárůst a dostupnost stávajících zařízení.

8.2 Střediska výchovné péče

Síť středisek výchovné péče bude doplňována s ohledem na velikost populace a dle míry výskytu rizikového chování v daném území, a to v návaznosti na analýzu potřeb regionů, demografický vývoj v daném regionu a současně predikci vývoje míry rizikového chování v populaci.

Vzhledem k předpokládaným nedostatečným kapacitám středisek výchovné péče budou v územích se zvýšenou potřebností podle věty první v následném období zřizována nová střediska, respektive bude možné zvyšovat jejich kapacitu do rejstříku škol a školských zařízení, a to s ohledem na stávající síť středisek.

V ostatních územích (kde není zvýšená míra výskytu rizikového chování) budou nová střediska výchovné péče (případně navyšování jejich kapacit) zapisována do rejstříku škol a školských zařízení pouze v případech prokázané potřebnosti s ohledem na stávající síť středisek výchovné péče a jejich kapacity.

8.3 Školská výchovná a ubytovací zařízení

Nové školské výchovné a ubytovací zařízení (internát a domov mládeže) bude do rejstříku škol a školských zařízení zapisováno s ohledem na počet dětí, žáků a studentů vzdělávajících se ve školách na území kraje a s ohledem na naplněnost stávajících zařízení v daném místě.

Kapacity školských ubytovacích zařízení budou navyšovány v těch zařízeních, kde stávající kapacita v místě nebude dostávat reálnému zájmu o tuto službu.

8.4 Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků lze do rejstříku škol a školských zařízení zapsat s ohledem na potřebnost zajištění služeb, které poskytují.

8.5 Zařízení školního stravování

Nová zařízení školního stravování, nová místa poskytované služby a navýšení kapacity stávajících zařízení budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisovány na základě požadavků škol a školských zařízení a zároveň na základě prokázaného reálného zájmu o poskytovanou službu.

8.6 Školská účelová zařízení

Školská účelová zařízení budou do rejstříku škol a školských zařízení zapisována s ohledem na počet dětí, žáků a studentů, jimž je služba poskytována, a na reálnou potřebnost zajištění služeb, které poskytují.

Zápis nového školního hospodářství nebo střediska praktického vyučování bude podpořen jen výjimečně, v odůvodněných případech a za předpokladu prokazatelné provázanosti na činnost příslušně zaměřené školy.

9. Školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

Nová školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebudou do rejstříku škol a školských zařízení zapisována (s výjimkou zařízení zřizovaných MŠMT).

Navýšení kapacity a nová místa stávajících školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy do rejstříku škol a školských zařízení budou zapisovány s ohledem na potřebnost zajištění služeb, které poskytují, a s ohledem na záměr rozvoje sítě těchto zařízení a jejich transformaci v kraji (s výjimkou zařízení zřizovaných MŠMT).

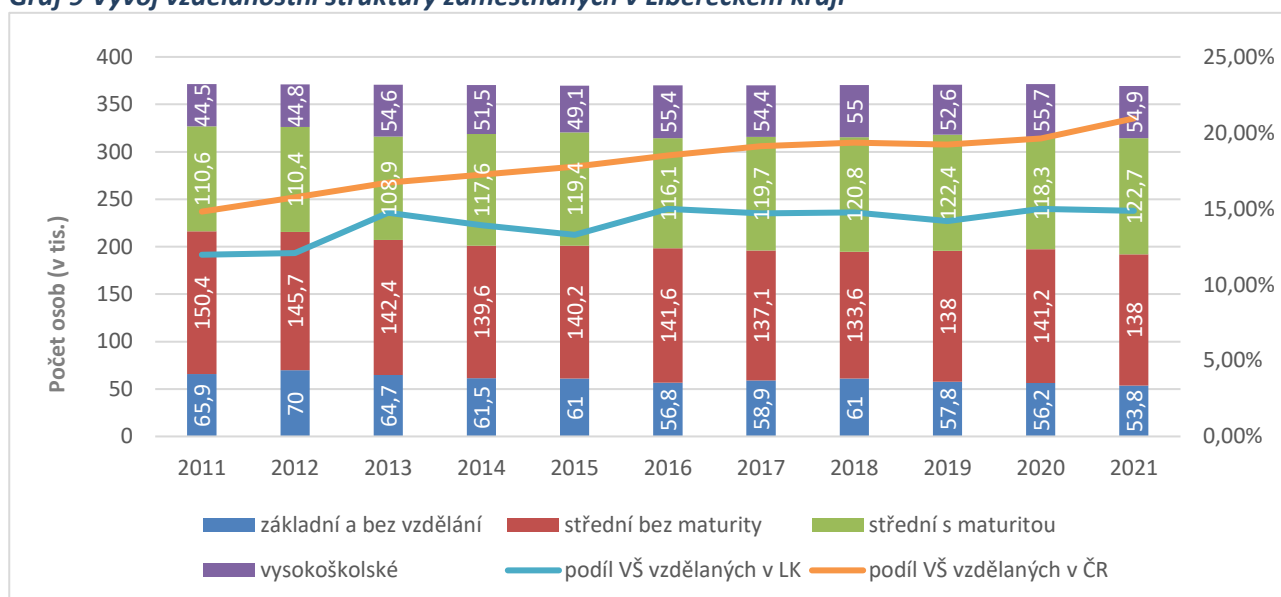
Na území Libereckého kraje nebudou do rejstříku škol a školských zařízení zapisována nová místa poskytované služby školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy se sídlem mimo území Libereckého kraje.

7 ANALÝZY

7.1 Analýza vzdělávací soustavy v kraji

Vzdělanostní struktura obyvatelstva má dopad na ekonomický a technologický rozvoj regionu i jeho atraktivitu pro zaměstnavatele. Vzhledem k trendům ve společnosti stávající vzdělanostní struktura Libereckého kraje neodpovídá potřebám rozvoje znalostní ekonomiky. Tomu lze do budoucna předcházet systematickým usilováním o zkvalitnění vzdělávacího systému, zatraktivněním a popularizací vzdělávání mezi širší veřejností i zvýšením podílu obyvatel s ukončeným terciálním vzděláním.

Graf 9 Vývoj vzdělanostní struktury zaměstnaných v Libereckém kraji



Zdroj: ČSÚ, vlastní úprava

7.1.1 Struktura vzdělávací nabídky

Vzdělávací soustava Libereckého kraje zahrnuje všechny školy a školská zařízení v kraji, tedy školy všech stupňů vzdělávání, školní družiny a školní kluby, střediska volného času, poradenská zařízení a školská ubytovací zařízení.

Celkový počet škol a školských zařízení v kraji

Obce v Libereckém kraji, které zřizují většinu základních a mateřských škol, zřizovaly k 1. 9. 2023 celkem 344 příspěvkových organizací, v tom:

- 184 základních škol,
- 215 mateřských škol,
- 21 základních uměleckých škol,
- 16 středisek volného času,
- 293 zařízení školního stravování,
- 183 školních družin,
- 17 školních klubů,
- 2 střední školy.

V důsledku optimalizačních kroků klesl počet subjektů zřizovaných obcemi o 2 právnické osoby.

K 1. 9. 2023 zřizoval Liberecký kraj celkem 57 příspěvkových organizací, v tom:

- 36 středních škol,
- 6 vyšších odborných škol,
- 1 jazykovou školu s právem státní jazykové zkoušky,
- 10 základních a mateřských škol pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,
- 7 dětských domovů,
- 4 pedagogicko-psychologické poradny,
- 5 speciálně pedagogických center.

Zároveň klesl počet středních škol zřizovaných krajem – Střední průmyslová škola textilní, Liberec, Tyršova 1, příspěvková organizace, se sloučila se Střední průmyslovou školou strojní a elektrotechnickou a Vyšší odbornou školou, Liberec 1, Masarykova 3, příspěvková organizace.

Tabulka 6 Vývoj počtu subjektů jednotlivých zřizovatelů (k 1. 9. 2023)

Zřizovatel	Počet subjektů										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stát	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Obec	350	349	351	352	349	348	347	346	346	346	344
Privátní sektor	32	33	33	32	33	34	34	34	34	35	35
Církev	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4
Liberecký kraj	63	63	61	61	57	57	57	58	58	58	57
Celkem	451	451	451	451	445	445	444	444	445	446	443

Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení

Následující tabulka shrnuje počty všech škol a školských zařízení na území Libereckého kraje podle zřizovatele na počátku školního roku 2023/2024 (data k 1. 9. 2023).

Tabulka 7 Počet škol a školských zařízení v Libereckém kraji na počátku školního roku 2023/2024

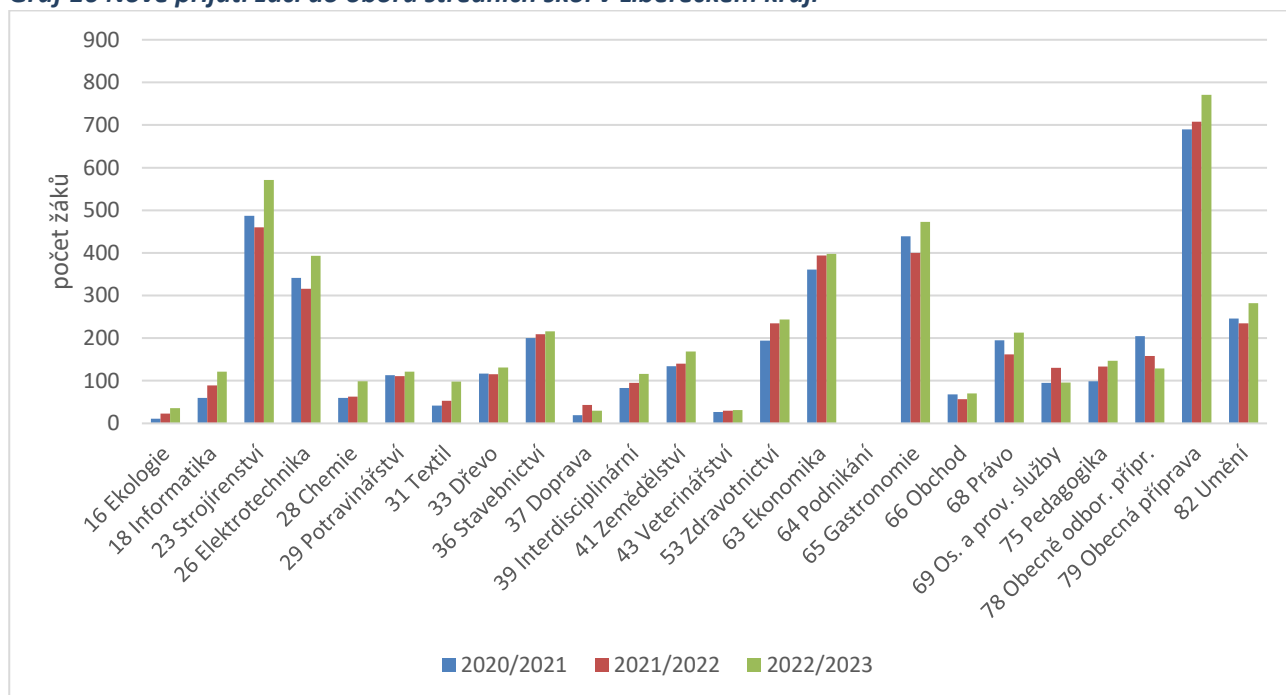
Typ	Zřizovatel					Celkem
	obec	kraj	privátní	církev	MŠMT	
Mateřská škola	215	8	15	1	-	239
Základní škola	184	10	6	2	3	205
Střední škola	2	36	9	1	-	48
Vyšší odborná škola	-	6	-	-	-	6
Základní umělecká škola	21	-	1	-	-	22
Dětský domov	-	7	-	-	-	7
Dětský domov se školou	-	-	-	-	2	2
Diagnostický ústav	-	-	-	-	1	1
SVP	-	-	-	-	1	1
Domov mládeže/internát	-	17	1	1	-	19
PPP	-	4	-	-	-	4
SPC	-	5	-	-	-	5
Středisko volného času	16	-	-	1	-	17
Školní družina	183	8	5	2	-	198
Školní klub	17	-	-	1	-	18
Zařízení školního stravování	293	30	24	3	3	353

Zdroj: OŠMTS, [MŠMT – školský rejstřík](#)

7.1.2 Oborová struktura podle kategorií oborů

Střední školy a vyšší odborné školy v Libereckém kraji poskytují vzdělávání v celkem 24 vybraných oborových skupinách podle klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV). O jaké obory mají mladí lidé v Libereckém kraji v posledních letech největší zájem vypovídají následující grafy o vývoji počtu nově přijatých žáků/studentů do oborů středních a vyšších odborných škol ve školních letech 2020/2021 až 2022/2023. Celkově nejvíce žáků bylo přijato ve skupinách oborů Gymnázium (79), Strojírenství a Gastronomie.

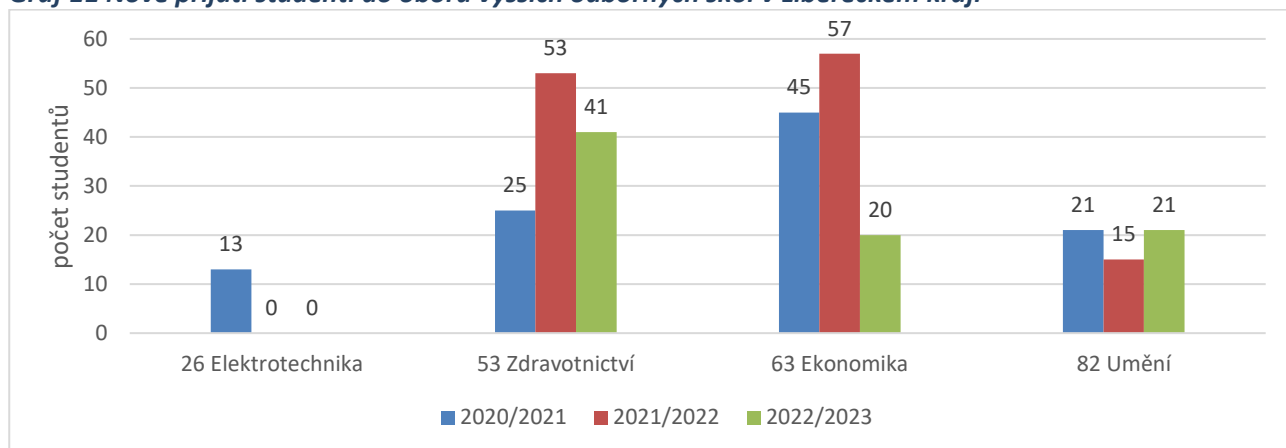
Graf 10 Nově přijatí žáci do oborů středních škol v Libereckém kraji



Zdroj: Statistické zahajovací výkazy o střední škole k 30. 9. v daném školním roce

Pozn.: Data zahrnují všechny formy vzdělávání, bez nastavbového studia, u víceletých gymnázií jsou započítány tercie a kvinty.

Graf 11 Nově přijatí studenti do oborů vyšších odborných škol v Libereckém kraji



Zdroj: Statistické zahajovací výkazy o vyšší odborné škole k 31. 10. v daném školním roce

Ve školním roce 2022/2023 bylo v Libereckém kraji přijato do středního vzdělávání 4 915 nových žáků. Toto číslo tvoří 4,1% podíl nově přijímaných žáků z celkového počtu nově přijímaných žáků do středního vzdělávání v České republice.

Podíl nově přijímaných žáků ve všech kategoriích vzdělání se v Libereckém kraji v posledních pěti letech pohybuje přibližně na stejné úrovni. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je v kraji nižší podíl žáků v gymnaziálním vzdělání a vyšší podíl nově přijímaných žáků do středního vzdělání s výučním listem.

Následující tabulka shrnuje celkové rozložení počtu žáků a studentů podle oborových skupin středních a vyšších odborných škol všech zřizovatelů v Libereckém kraji v letech 2019/2020 až 2022/2023.

Tabulka 8 Počet žáků/studentů SŠ a VOŠ v Libereckém kraji podle skupin kmenových oborů vzdělání

Obory	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023
16 Ekologie a ochrana životního prostředí	24	37	52	76
18 Informatické obory	268	249	271	320
23 Strojírenství a strojírenská výroba	1 740	1 658	1 574	1 628
26 Elektrotechnika, telekomunikační a výpočetní technika	1 042	1 111	1 160	1 250
28 Technická chemie a chemie silikátů	195	191	185	229
29 Potravinářství a potravinářská chemie	236	272	296	294
31 Textilní výroba a oděvnictví	201	188	186	229
33 Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	329	344	339	360
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	574	613	651	670
37 Doprava a spoje	137	113	141	132
39 Speciální a interdisciplinární obory	270	324	354	397
41 Zemědělství a lesnictví	356	341	364	413
43 Veterinářství a veterinární prevence	74	84	99	99
53 Zdravotnictví	637	726	728	854
63 Ekonomika a administrativa	1 290	1 376	1 386	1 495
64 Podnikání v oborech, odvětví	419	429	382	396
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	1 120	1 205	1 214	1 275
66 Obchod	170	191	186	196
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost	595	635	659	705
69 Osobní a provozní služby	280	283	311	307
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	375	420	442	470
78 Obecně odborná příprava (Lyceum)	659	678	649	619
79 Obecná příprava (Gymnázium)	4 034	4 055	4 025	4 130
82 Umění a užité umění	932	975	972	996

Zdroj: OŠMTS

Podíl všeobecné versus odborné střední vzdělávání

Pro úvahy o dalším směřování vzdělávací soustavy je vhodné sledovat také podíl žáků prvních ročníků středních škol studujících v oborech všeobecného a odborného vzdělání. Následující tabulka ukazuje, že v rozmezí školních let 2019/2020 až 2022/2023 se poměr změnil o pouhá dvě procenta ve prospěch odborného vzdělávání.

Tabulka 9 Podíl žáků 1. ročníku středních škol v oborech poskytujících všeobecné a odborné vzdělání

	Školní rok			
	2019/ 2020	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023
Žáci celkem 1. ročník SŠ	4 267	4 313	4 448	5 030
Žáci 1. ročníků SŠ oborů poskytujících všeobecné vzdělání	845	883	849	885
žáci 1. r. SŠ oborů poskytujících odborné vzdělání	3 422	3 430	3 599	4 145
Podíl žáků v oborech všeobecného vzdělání	20 %	20 %	19 %	18 %
Podíl žáků v oborech odborného vzdělání	80 %	80 %	81 %	82 %

Zdroj: Statistické výkazy podle stavu k 30. 9. v daném školním roce, MŠMT.

Poznámky: Jsou uvedeni žáci 1. ročníku středních škol, případně tercie nebo kvinty víceletých gymnázií. Nejedná se o žáky nově přijaté. Nejsou započítáni žáci nástavbového studia. Počty žáků zahrnují pouze denní formu vzdělávání. Mezi obory všeobecného vzdělání jsou uvažovány obory gymnázií a lyceí. Mezi obory odborného vzdělání jsou uvažovány všechny obory kromě gymnázií a lyceí.

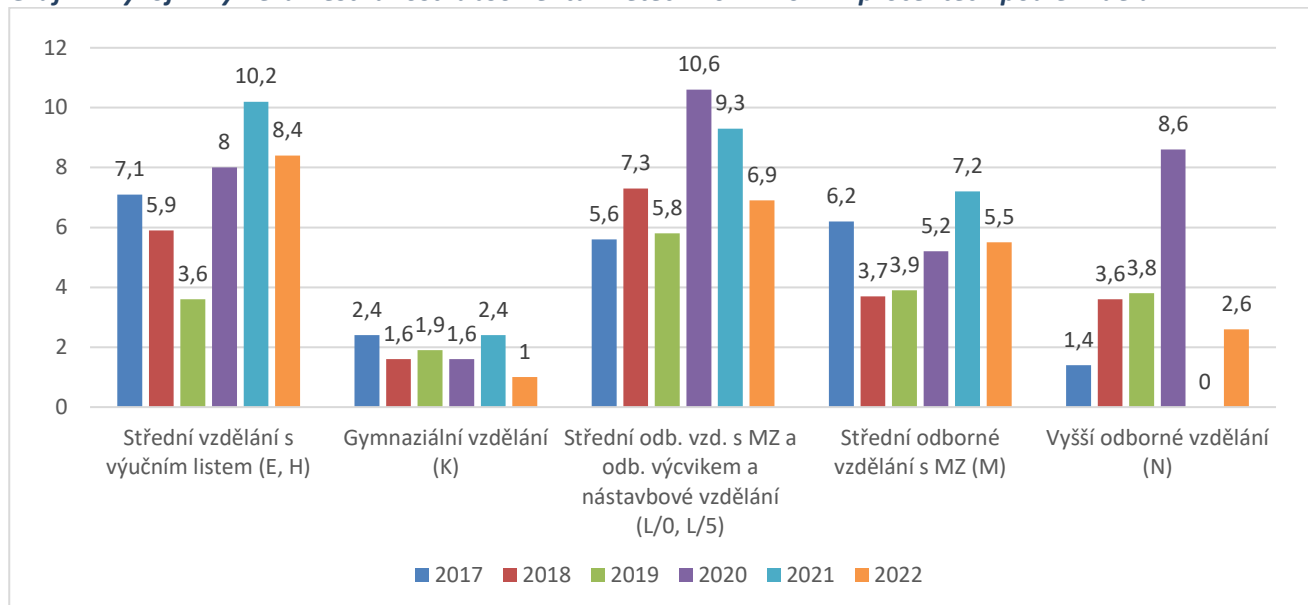
Nezaměstnanost absolventů

Absolventi SŠ a VOŠ patří na trhu práce mezi skupiny obyvatelstva, které jsou obtížněji zaměstnatelné. V rámci celkového srovnání kopíruje míra nezaměstnanosti absolventů celorepublikový trend, kdy po letech poklesu došlo v roce 2020 k výraznému nárůstu míry nezaměstnanosti u všech, kromě gymnazistů. Teprve v roce 2022 míra nezaměstnanosti u téměř všech kategorií opět poklesla.

Nejvyšší míry nezaměstnanosti obecně dosahují absolventi kategorie vzdělání E (nižší střední odborné vzdělávání s výučním listem). Důležité je porovnat tuto míru nezaměstnanosti s obecnou mírou nezaměstnanosti v kraji. Ze srovnání je zřejmé, že absolventi kategorie vzdělání E v roce 2022 dosáhly v Libereckém kraji o 4 p. b. vyšší nezaměstnanosti, než je republikový průměr. Může to naznačovat, že v kraji je nižší poptávka po absolventech těchto oborů, než je nabídka pracovních míst. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je v kraji patrná také vyšší nezaměstnanost absolventů nástavbových oborů, je dokonce nejvyšší ze všech krajů.⁴⁵ Naopak nejnižší nezaměstnanosti v rámci kraje dosahují absolventi vyššího odborného vzdělávání a úplného středního všeobecného vzdělání.

⁴⁵ To může naznačovat, že je zde nižší poptávka po absolventech těchto oborů, než je nabídka pracovních míst, respektive se nepotkává nabídka pracovníků s poptávkou v ekonomice kraje. Je proto nutné uzpůsobit strukturu oborů tak, aby více odpovídala poptávce po absolventech. *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji, s.32.* Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>.

Graf 12 Vývoj míry nezaměstnanosti absolventů v letech 2017–2022 v procentech podle vzdělání



Zdroj: [NPI – Infoabsolvent, Nezaměstnanost absolventů středních a vyšších odborných škol v Libereckém kraji 2022](#)

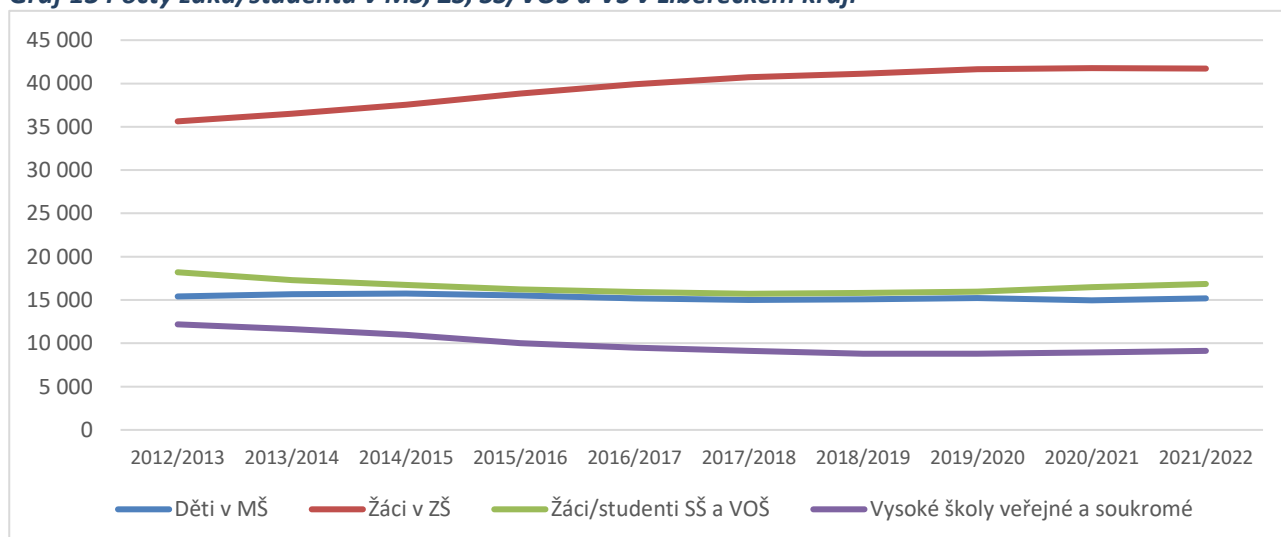
Pozn.: Hodnoty míry nezaměstnanosti za rok 2022 vycházejí z počtu nezaměstnaných „čerstvých“ absolventů vykázaného Úřadem práce ČR k 30. 4. 2022 a počtu absolventů, kteří ukončili studium v roce 2021).

7.1.3 Předpokládaný demografický vývoj

Nejvyšší počty narozených po roce 1993, tedy od vzniku samostatné ČR, přinesly v Libereckém kraji roky 2008 (5 220 narozených) a 2016 (4 960 narozených). Zatímco kolem roku 2008 jde dokonce o několik početně silných ročníků (2007 - 5 045, 2008 - 5 220, 2009 - 5 206, 2010 - 5 120), rok 2016 je na demografické křivce osamocenených vrcholem. Počet narozených od té doby postupně klesá.

Z hlediska vývoje počtu dětí, žáků a studentů v jednotlivých segmentech vzdělávací soustavy je v posledním desetiletí patrný setrvalý vzestup počtu žáků v ZŠ, který ale v druhé půli sledovaného období zpomaluje. Počet dětí v MŠ stejně jako počet žáků a studentů SŠ/VOŠ do roku 2017/2018 klesal, poté se trend obrátil. Počet studentů VŠ (s trvalým bydlištěm v LK) klesal až do roku 2019/2020, poté se začal mírně zvyšovat.

Graf 13 Počty žáků/studentů v MŠ, ZŠ, SŠ/VOŠ a VŠ v Libereckém kraji



Zdroj: [ČSÚ – časové řady pro oblast vzdělávání](#)

Předpokládaný vývoj v jednotlivých segmentech vzdělávání

Předpokládaný vývoj v jednotlivých segmentech vzdělávání podle počtu dětí, žáků a studentů nastiňuje tabulka, která uvádí přehled očekávaného počtu obyvatel Libereckého kraje ve věku odpovídajícímu nástupu do jednotlivých segmentů vzdělávání. Jedná se ovšem pouze o výhled vývoje odvozený z počtu narozených v Libereckém kraji, který nezohledňuje další vlivy, jako je například vnitřní nebo vnější migrace apod.

Tabulka 10 Očekávaný počet obyvatel Libereckého kraje ve věku nástupu do segmentů vzdělávání

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
3letí (předpoklad nástupu do MŠ)	4 650	4 592	4 496	4 385	-	-	-
6letí (předpoklad nástupu do ZŠ)	4 681	4 901	4 724	4 650	4 592	4 496	4 385
15letí (předpoklad nástupu do SŠ)	5 011	5 266	5 202	5 098	4 631	4 567	4 571
19letí (předpoklad nástupu do VOŠ)	4 072	4 313	4 280	4 478	5 011	5 266	5 202

Zdroj: ČSÚ, věkové složení obyvatelstva podle jednotek věku Libereckého kraje (k 31. 12. daného roku)

Podle narozených v Libereckém kraji ve stávajících věkových kohortách 0 až 5 let lze zatím předpokládat, že počty dětí nastupujících **do předškolního vzdělávání** budou v následujících letech klesat.

Největší přírůstky žáků při zápisu do 1. tříd základních škol proběhly před přibližně 15 lety. Tito žáci nyní základní školy opouštějí. Naopak **do základního vzdělávání** právě vstoupil (školní roky 2022/2023 a 2023/2024) další v Libereckém kraji početný ročník 2016 a tato věková skupina se bude do středního vzdělávání přesouvat za osm let.

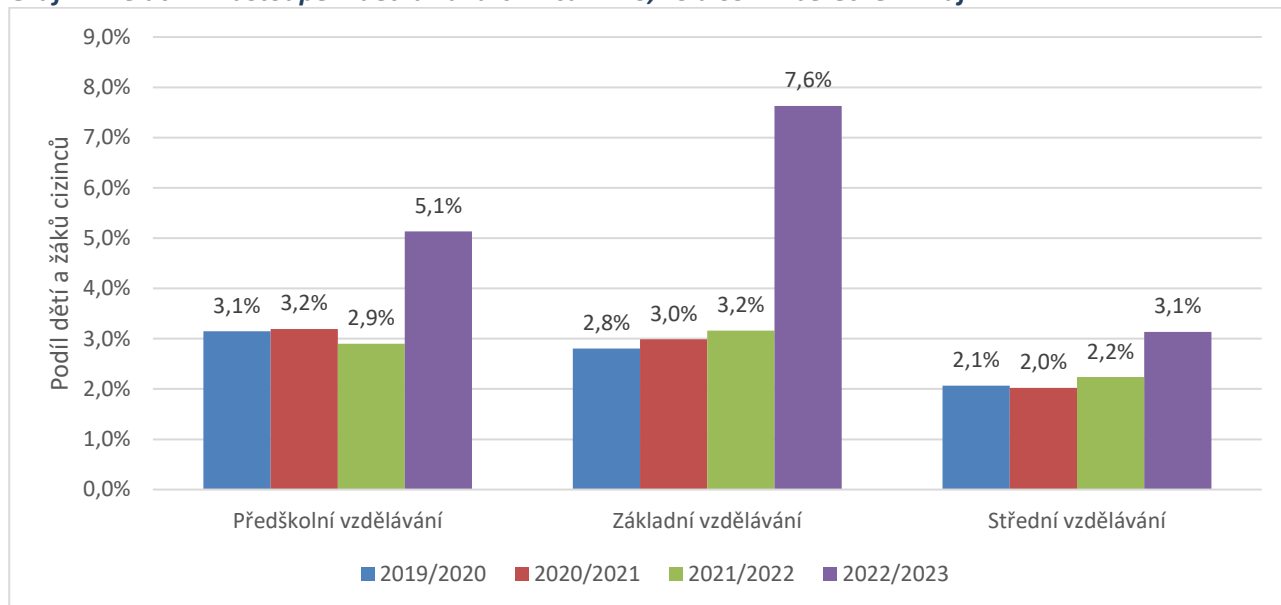
Od 90. let 20. století nejpočetnější ročníky narozené kolem roku 2008 vstoupily **do středního vzdělávání** (školní roky 2022/2023, 2023/2024). Za tři roky můžeme očekávat přeliv této celorepublikově významné demografické vlny **do vyššího odborného a vysokého školství**.

7.1.4 Podíl dětí a žáků-cizinců v mateřských, základních a středních školách

Do vzdělávání v jednotlivých segmentech od roku 2022 u nás zasahuje také příliv uprchlíků, zejména žen a dětí z Ukrajiny, jako důsledek vojenského konfliktu na území Ukrajiny.

Z grafu je zřejmý výrazný nárůst počtu dětí a žáků-cizinců. V Libereckém kraji se ve školním roce 2022/2023 oproti školnímu roku 2019/2020 zvýšil podíl dětí-cizinců v předškolním vzdělávání o 2 procenta (z 3,1 na 5,1 %), v základním vzdělávání se podíl žáků-cizinců zvýšil dokonce o 4,8 procent (z 2,8 na 7,6 %) a ve středním vzdělávání o 1 procento (z 2,1 na 3,1 %)

Graf 14 Relativní zastoupení dětí a žáků-cizinců v MŠ, ZŠ a SŠ v Libereckém kraji



Zdroj: Statistické výkazy k 30. 9., MŠMT.

Poznámka: Nejsou započítány základní školy zřizované MŠMT.

Žáci nižšího stupně víceletých gymnázií jsou v tomto případě započítáni mezi žáky středních škol.

Nejvyšší podíly ukrajinských dětí a žáků azylantů vykazují v Libereckém kraji mateřské a základní školy v Jablonci nad Nisou. V segmentu středního vzdělávání najdeme relativně nejvíce ukrajinských žáků azylantů ve středních školách okresu Semily. Ve všech třech případech jsou tyto hodnoty na republikovými průměry, jak ukazuje následující tabulka.

Tabulka 11 Podíl ukrajinských žáků azylantů ze všech dětí a žáků v MŠ, ZŠ a SŠ v jednotlivých okresech

Okres	Segment vzdělávání a podíl ukrajinských dětí/žáků azylantů		
	MŠ	ZŠ	SŠ
Jablonec nad Nisou	2,9 %	5,4 %	1,0 %
Semily	1,9 %	4,3 %	1,4 %
Česká Lípa	1,8 %	3,2 %	0,7 %
Liberec	1,5 %	5,0 %	0,5 %
Průměr ČR	1,9 %	3,9 %	0,7 %

Zdroj: MŠMT, září 2022, zveřejněno v: <https://www.datapaq.cz/>

K 1. září 2023 bylo v Libereckém kraji určeno pro poskytování bezplatné jazykové přípravy žáků-cizinců celkem 85 základních škol.⁴⁶ Jedná se o 24 ZŠ v ORP Liberec, 13 v ORP Česká Lípa, 11 v ORP Jablonec nad Nisou, 9 v ORP Turnov, 7 v ORP Tanvald, 5 v ORP Frýdlant a 5 v ORP Jilemnice, 4 v ORP Železný Brod a 4 v ORP Nový Bor a také 3 v ORP Semily.

Ke stejnému datu byly v kraji pro poskytování bezplatné jazykové přípravy žáků-cizinců určeny také 4 střední školy,⁴⁷ a to: Gymnázium, Mimoň, Letná 263, příspěvková organizace, Střední škola řemesel a služeb,

⁴⁶ Od 1. 9. 2022 umožnila novela § 10 uvedené vyhlášky základním školám majícím alespoň 5 žáků s nárokem na jazykovou přípravu požádat krajský úřad o zařazení na seznam určených škol. V důsledku toho se seznam určených škol může rozšiřovat podle aktuálních požadavků. Zveřejněno zde: <https://edulc.cz/management-skol/metodika/urcene-skoly-pro-bezplatnou-pripravu-k-zacleneni-do-zakladniho-vzdelavani-zaku-cizincu-pro-skolni-rok-2022-2023-n469746.htm>

⁴⁷ Zveřejněno zde: <https://edulc.cz/management-skol/metodika/seznam-urceny-skol-ktete-poskytuji-bezplatnou-jazykovou-pripravu-k-zacleneni-do-stredniho-vzdelavani-pro-skolni-rok-2022-2023-n470007.htm>

Jablonec nad Nisou, Smetanova 66, příspěvková organizace, Obchodní akademie, Hotelová škola a Střední odborná škola, Turnov, Zborovská 519, příspěvková organizace, Střední škola strojní, stavební a dopravní, Liberec II, Truhlářská 360/3, příspěvková organizace.

Celkový přehled o vývoji počtu dětí a žáků-cizinců a jejich původu v jednotlivých segmentech vzdělávání v Libereckém kraji poskytuje následující tabulka.

Tabulka 12 Počty dětí a žáků-cizinců v předškolním, základním a středním vzdělávání v Libereckém kraji

Země původu	Segment vzdělávání a školní rok								
	Předškolní vzdělávání			Základní vzdělávání			Střední vzdělávání		
	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023
Bulharsko	15	11	12	38	34	27	12	8	10
Kazachstán	0	1	3	7	6	4	4	6	6
Moldavsko	11	15	9	48	48	46	10	5	11
Mongolsko	127	103	110	247	262	277	28	42	41
Německo	2	1	0	5	4	4	0	2	1
Polsko	10	8	8	24	23	28	7	7	6
Rumunsko	13	8	5	30	30	28	3	2	6
Rusko	12	12	17	23	26	23	13	10	5
Slovensko	54	50	48	223	230	219	57	67	67
Ukrajina	105	105	446	356	393	2400	130	140	294
Vietnam	100	106	120	174	185	191	43	59	64
Ostatní cizinci	29	21	17	71	76	77	22	23	32
Celkem cizinci	478	441	795	1246	1317	3324	329	371	543

Zdroj: Statistické výkazy k 30. 9., MŠMT.

Poznámka: Nejsou započítány základní školy zřizované MŠMT. Žáci nižšího stupně víceletých gymnázií jsou v tomto případě započítáni mezi žáky středních škol. Nejsou započítány děti v přípravných třídách a přípravném stupni.

7.1.5 Struktura škol v kraji z hlediska zřizovatele, počtu dětí, žáků, studentů, kapacity a naplněnosti

V Libereckém kraji se celkově vzdělává přes 77 tisíc dětí, žáků a studentů v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách. Údaje o celkovém počtu škol podle zřizovatele, kapacitách a naplněnosti škol podrobně zaznamenává následující souhrnná tabulka. Z ní mimo jiné vyplývá, že nejvyšší míry naplněnosti dosahují v Libereckém kraji mateřské školy, a to jak privátní a církevní, tak obecní.

Tabulka 13 Počet škol v kraji podle zřizovatele, jejich kapacita a cílová kapacita, resp. naplněnost

Zřizovatel	Počet škol	Počet dětí, žáků, studentů	Kapacita	Naplněnost
MŠMT				
ZŠ	3	93	120	78 %
Obec				
MŠ	215	14 747	16 787	88 %
ZŠ	184	42 548	54 716	78 %
SŠ	2	135	144	94 %
Privátní				
MŠ	15	619	628	99 %
ZŠ	6	664	847	78 %
SŠ	9	1 990	3 024	66 %
Církev				
MŠ	1	46	50	92 %
ZŠ	2	338	405	83 %
SŠ	1	105	340	31 %
Kraj				
MŠ	8	78	208	38 %
ZŠ	10	766	1 057	72 %
SŠ	37	15 098	23 317	65 %
VOŠ	6	212	726	29 %
Celkem	499	77 439	102 369	76 %

Zdroj: Rejstřík škol a školských zařízení podle stavu v září 2022, MŠMT. Statistické výkazy k 30. 9. 2022, MŠMT.

Poznámky: Do počtu škol a kapacit jsou započteny i školy při zdravotnickém zařízení. Do počtu dětí a žáků nejsou započteny děti a žáci ve školách při ZZ, mají svou kmenovou školu jinde. Do počtu žáků jsou započtení žáci, kteří se vzdělávají individuálně nebo v zahraniční škole.

7.1.6 Segmenty vzdělávání

Předškolní vzdělávání

V období od školního roku 2019/2020 se mírně zvýšil počet dětí v mateřských školách v Libereckém kraji. Největší nárůst byl zaznamenán mezi roky 2021/2022 a 2022/2023 a souvisí především s přijetím většího počtu dětí z Ukrajiny do mateřských škol.

Ve sledovaném období došlo ke snížení průměrné naplněnosti tříd, což plně koresponduje s cíli a opatřeními DZ LK 2020–2024.

Vzdělávání žáků se SVP je realizováno buď za pomoci podpůrných opatření v běžných školách, nebo ve speciálních třídách. Forma vzdělávání je zvolená na základě doporučení ŠPZ po posouzení individuálních vzdělávacích potřeb dítěte/žáka.

Z vývoje počtu žáků v běžných a speciálních třídách MŠ je dobře patrný celkový pokles žáků ve speciálních třídách. Počet speciálních tříd v Libereckém kraji byl ve školním roce 2022/2023 znovu 35, jejich počet na začátku a konci sledovaného období, tj. mezi školními roky 2019/2020 a 2022/2023 zůstal stejný.

Tabulka 14 Vývoj počtu dětí v mateřských školách a naplněnosti tříd

	Školní rok			
	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Děti v běžných třídách	14 865	14 623	14 867	15 152
Děti ve speciálních třídách	363	339	328	338
Děti celkem	15 228	14 962	15 195	15 490
Naplněnost běžných tříd	22,5	21,7	21,5	21,7
Naplněnost speciálních tříd	10,4	9,7	9,9	9,7
Naplněnost tříd celkem	21,8	21,1	21	21,1

Zdroj: Statistické výkazy podle stavu k 30. 9. daného školního roku, MŠTM.

Poznámka: Jsou zahrnuty mateřské školy všech zřizovatelů.

Věková struktura dětí v předškolním vzdělávání je poměrně stabilní. Počet dětí mladších tří let a tříletých ale postupně klesá. Odpovídá demografickému vývoji v kraji a nebude vytvářet zvýšený tlak na další kapacity mateřských škol. Počet pětiletých dětí se naopak od školního roku 2019/2020 mírně zvýšil, a to o 2,5 procenta (viz příloha – Graf 24 Věková struktura dětí v předškolním vzdělávání).

Základní vzdělávání

Ve školním roce 2022/2023 bylo na území Libereckého kraje registrováno celkem 205 zařízení poskytujících základní vzdělání. Většinovým zřizovatelem jsou obce, pouze 21 ZŠ má v kraji jiného zřizovatele.

Od školního roku 2019/2020 se zvýšil počet žáků v základních školách. Největší nárůst byl zaznamenán se zahájením školního roku 2022/2023, opět především z důvodu začleňování žáků-cizinců z Ukrajiny. V tomto školním roce bylo v Libereckém kraji poskytováno základní vzdělávání celkem 43 569 žáků. Demografický vývoj předchozích let se projevuje mimo jiné mírným nárůstem žáků na druhém stupni.

Postupný mírný pokles počtu žáků ve speciálních třídách ZŠ podporovaný snahou o společné vzdělávání co největšího počtu žáků se SVP v rámci běžných tříd byl narušen především v souvislosti s omezeními školního vyučování v době pandemie covidu-19. V roce 2021/2022 tak došlo k opětovnému nárůstu počtu žáků ve speciálních třídách, jak ukazuje následující tabulka, a situaci neprospívá ani dopad konfliktu na Ukrajině.

Tabulka 15 Vývoj počtu žáků na ZŠ podle stupňů vzdělávání

	Školní rok			
	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Žáci v běžných třídách	39 876	40 037	39 908	41 793
Žáci ve speciálních třídách	1 698	1 651	1 744	1 776
1. stupeň	24 353	23 647	22 860	23 992
2. stupeň	17 221	18 041	18 792	19 577
Žáci celkem	41 574	41 688	41 652	43 569

Zdroj: Statistické výkazy podle stavu k 30. 9. daného školního roku, MŠTM.

Poznámka: Údaje zahrnují všechny školy poskytující základní vzdělávání všech zřizovatelů kromě MŠMT. Nejsou zahrnuti žáci nižšího stupně víceletých gymnázií.

Se začátkem školního roku 2022/2023 nastoupil do prvních ročníků základních škol oproti předchozímu roku výrazně vyšší počet žáků (5 114 žáků). To odpovídá demografickému vývoji v Libereckém kraji. Jedná se totiž o početně silnější ročník 2016 (viz příloha – Graf 25 Vývoj počtu žáků v ročnících základních škol). Navíc nastoupily do prvních tříd opět i vyšší počty sedmiletých a starších žáků, pokračoval tak trend vysokých počtů odkladů povinné školné docházky (viz příloha – Tabulka 29 Podíl žáků, kteří zahájili povinnou školní docházku v základní škole podle věku, sedmiletí a starší).

Střední a vyšší odborné vzdělávání

V Libereckém kraji poskytuje vzdělání 48 středních škol, 36 z nich zřizuje kraj. Dále se v regionu nachází jedna církevní, dvě obecní a 9 soukromých SŠ. Ve školním roce 2022/2023 je navštěvovalo 17 328 žáků. Za sledované období se jedná o nejvyšší meziročním nárůst (o 747 žáků).

Tabulka 16 Počty žáků SŠ podle kategorie dosaženého vzdělání a podle formy vzdělávání

SŠ	Školní rok							
	2019/2020		2020/2021		2021/2022		2022/2023	
Obory vzdělání	denní	ostatní	denní	ostatní	denní	ostatní	denní	ostatní
střední vzdělání – C	39		36		36		38	
střední vzdělání s výučním listem – E	501		515		482		494	
střední vzdělání s výučním listem – H	3 307	66	3 419	76	3 447	72	3 650	69
střední vzdělání – J	13		17		16		14	
střední vzdělání s maturitou – K 4leté	1 596		1 625		1 618		1 651	
střední vzdělání s maturitou – K 6leté	162		161		158		160	
střední vzdělání s maturitou – K 8leté	2 276		2 269		2 249		2 319	
střední vzdělání s maturitou – L0	652		662		717		799	
střední vzdělání s maturitou – L5	318	227	353	218	364	165	371	155
střední vzdělání s maturitou – M	6546	55	6 866	57	7 195	62	7 550	58
CELKEM ZA VŠECHNY FORMY	15 758		16 274		16 581		17 328	

Zdroj: Statistické výkazy k 31. 10. daného školního roku, MŠMT.

Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je v Libereckém kraji výrazně vyšší podíl nově přijímaných žáků do středního vzdělání s výučním listem a nižší podíl žáků v gymnaziálním vzdělání. V posledních pěti letech se podíl nově přijímaných žáků do středního odborného vzdělání s MZ pohybuje průměrně na 44,4 %, následuje střední vzdělání s VL (34 %), gymnázia (16,6 %) a střední vzdělání s MZ a odborným výcvikem (4,5 %).⁴⁸

Podle ČŠI mají střední školy v Libereckém kraji druhý nejnižší podíl hodin s vyšší aktivizací žáků (údaje za školní rok 2021/22), který se projevil především v hodinách českého a cizího jazyka. Kognitivní aktivizace žáků, tedy zapojení žáků do samotného procesu učení, je přitom jedním z předpokladů dosažení vzdělávacího cíle. Důraz kladený na samostatné myšlení a tvořivost žáka zároveň napomáhá rozvoji jeho klíčových kompetencí.⁴⁹

V Libereckém kraji se nachází 6 vyšších odborných škol, všechny jsou zřizované krajem. Následující tabulka shrnuje základní údaje o vyšších odborných školách za školní roky 2019/2020 až 2022/2023.

Tabulka 17 Počet studentů vyšších odborných škol dle jednotlivých skupin oborů vzdělání

VOŠ	Skupiny oborů	Školní rok			
		2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
26	Elektrotechnika, telekom. a výpočetní technika	18	22	14	8
53	Zdravotnictví	56	62	90	96
63	Ekonomika a administrativa	86	92	110	57
82	Umění a užité umění	39	48	45	51
Celkový součet studentů ve všech formách vzdělávání		199	224	259	212

Zdroj: Statistické výkazy k 31. 10. daného školního roku, MŠMT. Poznámka: Jsou zahrnuty všechny formy vzdělávání.

⁴⁸ Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji, s.35. Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>.

⁴⁹ To samé, s.4.

Pedagogové

Podle dat MŠMT se Liberecký kraj, i když v menší míře než kraje sousední, potýká s dlouhodobým nedostatkem kvalifikovaných a aprobovaných učitelů v některých okresech (Česká Lípa). To do budoucna může znamenat propad ve výsledcích žáků při mezinárodním i domácím testování. Z následující tabulky je zřejmé, že tento problém v Libereckém kraji řeší hlavně základní školy. Vyšší procentní podíly u VOŠ a přípravných stupňů ZŠ speciálních nemají takovou vypovídací hodnotu vzhledem k celkově nízkému počtu pedagogů v těchto segmentech.

Tabulka 18 Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)

Učitelé	Školní rok											
	2019/2020			2020/2021			2021/2022			2022/2023		
	celkem	z celku bez kvalifikace		celkem	z celku bez kvalifikace		celkem	z celku bez kvalifikace		celkem	z celku bez kvalifikace	
		počet	podíl		počet	podíl		počet	podíl		počet	podíl
MŠ	1389,3	67	4,8 %	1419	77,4	5,5 %	1457,2	69,1	4,7 %	1485	69,9	4,7 %
PS	3	0	0,0 %	3	0	0,0 %	6	1,2	20,0 %	8	2	25,0 %
PT	10	2	20,0 %	10	0	0,0 %	12	0	0,0 %	13,2	1	7,6 %
1. st. ZŠ	1455,8	141,6	9,7 %	1460	153,7	10,5 %	1459,7	162,4	11,1 %	1499,4	172,9	11,5 %
2. st. ZŠ	1468,2	131,9	9,0 %	1573,1	164,7	10,5 %	1672,1	190,4	11,4 %	1720,9	199,3	11,6 %
SŠ	1485,6	90,9	6,1 %	1529,9	96,7	6,3 %	1579,7	112,1	7,1 %	1621,1	143,5	8,9 %
VOŠ	19,3	2,7	14,0 %	20,7	3,2	15,5 %	24,9	2,3	9,2 %	25,7	4,5	17,5 %
CELKEM	5831,2	436,1	7,5 %	6015,7	495,7	8,2 %	6211,6	537,5	8,7 %	6373	593,1	9,3 %

Zdroj: výkaz o ředitelství škol k 30. 9. v daném školním roce, MŠMT.

Poznámka: Nejsou zahrnuty počty učitelů ve školách zřizovaných MŠMT. MŠ – mateřská škola, PS – přípravný stupeň základní školy speciální, PT – přípravná třída, ZŠ – základní škola, SŠ – střední škola, VOŠ – vyšší odborná škola

Nedostatek mladých učitelů do 35 let a stárnutí pedagogického sboru se týká téměř všech segmentů. Celkový stav charakterizuje i věkové složení pedagogů na středních školách (viz příloha – *Graf 26 Věková struktura pedagogických pracovníků ve středních školách zřizovaných Libereckým krajem.*) Situace se v uplynulém období zlepšila pouze v mateřských školách.

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP a školská poradenská zařízení

V uplynulém období vzrostl počet dětí a žáků se SVP v MŠ, ZŠ a SŠ v Libereckém kraji **o téměř pět set.**

Tabulka 19 Počty dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v MŠ, ZŠ a SŠ

	Školní rok			
	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Mateřské školy – děti se SVP	832	798	757	836
Základní školy – žáci se SVP	6 406	6 492	6 340	6 945
Střední školy (denní forma) – žáci se SVP	886	792	755	837
Děti a žáci se SVP celkem	8 124	8 082	7 852	8 618
z počtu SVP zdravotně postižených (§16 odst. 9)	6 437	6 475	6 482	6 822
se ZP ve speciálních třídách	2 334	2 276	2 349	2 360
se ZP individuálně integrovaní	4 103	4199	4 133	4 462
děti a žáci bez ZP	65 775	66 098	66 647	69 283
děti a žáci bez SVP	64 088	64 491	65 277	67 487
Děti a žáci v LK celkem	72 212	72 573	73 129	76 105

Zdroj: Statistické výkazy k 30. 9. daného školního roku, MŠMT.

Podíl dětí se zdravotním postižením zařazených do speciálních tříd, podíl dětí se zdravotním postižením zařazených do běžných tříd a podíl dětí bez zdravotního postižení se v průběhu posledních let výrazně neměnil (viz příloha – Graf 27 Děti a žáci se zdravotním postižením (§16 odst. 9 ŠZ) podle zařazení do běžných a speciálních tříd).

V současné době fungují v Libereckém kraji celkem 4 pedagogicko-psychologické poradny (Liberec, Jablonec n. Nisou, Semily, Česká Lípa). PPP poskytují služby žákům všech stupňů vzdělávání, jejich počet výrazně roste.

Tabulka 20 Přehled klientů pedagogicko-psychologických poraden

Klienti	Školní rok		
	2019/2020	2020/2021	2021/2022
MŠ a MŠ speciální	1 524	1 800	2 166
Přípravná třída/stupeň	62	77	95
Základní škola a nižší stupeň víceletých gymnázií	6 156	6 377	7 148
Střední škola bez nižšího stupně VG	772	711	839
Konzervatoř	1	1	3
VOŠ	1	3	2
Rodiče a jiní	20	29	40
Celkem	8 536	8 998	10 293

Zdroj: Statistické výkazy k 30. 9., MŠMT.

Poznámka: Klienti se vykazují za předcházející školní rok, nejnovější údaje jsou tedy ze statistického výkazu k 30. 9. 2022.

Nejčastějšími důvody, které klienty do PPP přivedou, jsou výukové problémy a školní zralost, dále výchovné problémy a profesní orientace (viz příloha – Graf 28 Klienti pedagogicko-psychologických poraden podle důvodu příchodu).

V Libereckém kraji dále působí 5 speciálně pedagogických center (SPC), která jsou součástí základních škol. Jejich služby se zaměřují na žáky se zdravotním postižením, s hlubokým mentálním postižením nebo se zdravotním znevýhodněním.

Tabulka 21 Přehled klientů speciálně pedagogických center

Klienti	Místo vzdělávání	Školní rok		
		2019/2020	2020/2021	2021/2022
z běžných škol (individuálně integrování)	MŠ	522	477	494
	PT	16	16	11
	ZŠ	1 023	1 074	1 084
	SŠ	164	164	206
	KON	2	2	1
	VOŠ	2	0	1
ze speciálních tříd a škol	MŠ	284	304	283
	PS	20	14	26
	ZŠ	769	683	704
	SŠ	89	95	103
	KON	0	0	0
	VOŠ	0	0	0
rodiče a školsky nezařazení		83	86	111
Celkem		2 974	2 915	3 024

Zdroj: Statistické výkazy k 30. 9., MŠMT.

Poznámka: Klienti se vykazují za předcházející školní rok, nejnovější údaje jsou tedy ze statistického výkazu k 30. 9. 2022.

Nejčastějšími postiženími, se kterými klienti SPC navštěvují, jsou vady řeči, autismus nebo kombinace více vad (viz příloha – Graf 29 Klienti speciálně pedagogických center podle druhu postižení).

Prevence rizikového chování a náhradní výchovná péče

Ve školním roce 2022/2023 bylo do systému SEPA (systém evidence preventivních aktivit) v Libereckém kraji zapojeno celkem 198 škol z celkového počtu 257 základních a středních škol v kraji. Meziročně nepatrně klesl počet vyplněných výkazů preventivních aktivit, v daném školním roce jich bylo celkem 68. Výkazy tedy vyplnila čtvrtina z celkového počtu škol (26,46 %).

Podle této evidence nejčastějšími projevy rizikového chování žáků základních škol byly špatné vztahy mezi žáky, užívání tabáku a vyloučení určitých jedinců z kolektivu. Velký nárůst byl zaznamenán u sebepoškozování a autoagrese. Ve středních školách se jednalo o užívání tabáku, špatné vztahy mezi žáky a podezření na skryté záškoláctví (s vědomím rodičů) a skutečné záškoláctví (viz příloha – Tabulka 31 Výskyt rizikového chování ve vybraných školách v Libereckém kraji ve školním roce 2022/2023).

Náhradní výchovnou péči na území Libereckého kraje poskytují diagnostický ústav, dětské domovy, dětské domovy se školou a střediska výchovné péče. V roce 2023 bylo nově otevřeno středisko výchovné péče v Jablonci nad Nisou (od 2. 1. 2023). Počty pracovníků v dětských domovech vzrostly mezi školními roky 2019/2020 a 2022/2023 z 80 na 94. Následující tabulka detailněji ukazuje jejich odborné zaměření.

Tabulka 22 Odborní pracovníci dětských domovů podle stavu k 31. 10. 2022

	Fyzické osoby	z toho spec. ped.	Přepočtené úvazky
Speciální pedagogové	3	2	3
Vychovatelé	63	33	61,5
Asistenti pedagogů	20	1	18,9
Psychologové	0	0	0
Zdravotničtí pracovníci	0	0	0
Sociální pracovníci	7	0	6,7
Ostatní odborní pracovníci	1	0	0,4
Celkem	94	36	90,5

Zdroj: Statistický výkaz podle stavu k 31. 10. v daném školním roce, MŠMT.

Poznámka: Nejsou zahrnuty počty pracovníků v zařízeních zřizovaných MŠMT.

Mezi školními roky 2019/2020 a 2022/2023 klesl v dětských domovech počet dětí před zahájením povinné školní docházky o 4 procenta, a naopak o 4 procenta se zvýšil počet dětí plnících povinnou školní docházku (viz příloha – Graf 30 Věkové rozložení dětí z dětských domovů v Libereckém kraji). To může naznačovat pozitivní trend snižování počtu mladších dětí umisťovaných do zařízení ústavní a ochranné výchovy.

Zájmové, základní umělecké a celoživotní vzdělávání

Zájmové a základní umělecké vzdělávání je realizováno různými subjekty v kraji. Jedná se o školní družiny (ŠD) a školní kluby (ŠK) při základních školách, dále o střediska volného času (SVČ) a základní umělecké školy (ZUŠ).

V rejstříku škol a školských zařízení bylo k 31. 8. 2022 zapsáno 197 školních družin a 18 školních klubů, z toho jich zřizují obce 200, Liberecký kraj osm, registrované církve tři a soukromé jsou čtyři školní družiny. Účast žáků 1. stupně základních škol v družinách v uplynulém období spíše stoupala. Teprve v posledním sledovaném školním roce 2022/2023 mírně klesla, ale přesto se udržela na nadpoloviční hodnotě, konkrétně 54 % (viz příloha – Graf 31 Účast žáků prvního stupně v zájmovém vzdělávání ve školní družině).

Na území Libereckého kraje je registrováno 17 SVČ. Šestnáct z nich zřizují obce, pouze SVČ Narnie v Liberci má jiného zřizovatele (církev). Následující tabulka shrnuje počet zájmových útvarů a jejich účastníků v rámci neformálního vzdělávání v SVČ Libereckého kraje během čtyř školních let. Z údajů je patrný propad v počtu účastníků se dětí a žáků ve školním roce 2020/2021. Důvodem byla zřejmě situace spojená s pandemií covidu-19, kdy došlo k omezení realizace skupinových volnočasových aktivit. Ve školním roce 2022/2023 se jejich počet také meziročně výrazně snížil, to je ale způsobeno změnou metodiky vykazování účastníků.

Tabulka 23 Přehled činnosti středisek volného času

Počet /podíl	Školní rok			
	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
Střediska	17	17	17	17
Zájmové útvary	912	932	899	919
Účastníci zájmových útvarů	10041	8925	9337	6636
Účastníci v odděleních – průměrný počet	11,0	9,6	10,4	7,2
Žáci základního vzdělávání	42870	42996	42942	44873
Účast žáků základního vzdělávání na činnosti SVČ	23,4 %	20,8 %	21,7 %	14,8 %

Zdroj dat: Statistické výkazy podle stavu k 30. 9., resp. k 31. 10. v daném školním roce, MŠMT.

Poznámka: Údaje o žácích základního vzdělávání zahrnují žáky nižšího stupně víceletých gymnázií, nejsou zahrnuti žáci základních škol zřizovaných MŠMT. Od roku 2022/2023 došlo ke změně metodiky vykazování účastníků (tzv. unikátní účastník), časové řady nelze v plném rozsahu porovnávat.

V Libereckém kraji působí 22 ZUŠ, 21 jich zřizují obce, jedna je soukromá. Převažují ZUŠ zřízené jako samostatné právnické osoby, pouze tři (Liberec Jabloňová, Frýdlant a Hrádek nad Nisou) jsou organizačně spojeny se základní školou. Nejčastěji se děti a žáci účastní vzdělání v oboru hudebním – individuální výuka, výtvarném a tanečním, nejméně pak v literárně-dramatickém. Ve školním roce 2021/2022 se do ZUŠ zapsalo 9 550 účastníků. Podíl žáků základních škol, kteří ZUŠ navštěvují se v posledních školních letech v kraji ustálil na 22,2 % (viz příloha – Graf 32 Podíl žáků ZUŠ k počtu žáků v základním vzdělávání).

Kurzy dalšího vzdělávání poskytují v Libereckém kraji mj. střední školy, a to podle svých možností, odborného zaměření a poptávky. Jedná se o kurzy ekonomické, pedagogické, právní, sociální, zdravotnické nebo v oblasti poskytování služeb, ale také o kurzy všeobecně vzdělávací, zájmové, technické či umělecké. Specifickou kategorií je ověřování profesních kvalifikací ve smyslu [zákona č. 179/2006 Sb.](#), o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů.

Školy dále zprostředkovávají DVPP svých zaměstnanců. Od roku 2017 působí při Střední odborné škole a mateřské škole, Na Bojišti 15, Liberec [Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků](#), které se zabývá pořádáním kurzů DVPP, celoživotního vzdělávání a realizací aktivit a projektů s tím spojených. Na organizaci kurzů DVPP se zaměřuje také krajská pobočka NPI v Liberci nebo Centrum dalšího vzdělávání TUL.

K revizi nabízených profesních kvalifikací a optimalizaci sítě autorizovaných osob, především s ohledem na potřeby a poptávku na trhu práce v Libereckém kraji a v souladu s Národní soustavou kvalifikací, byl ve školním roce 2021/2022 zahájen projekt „UpSkilling“. Národní pedagogický institut, který projekt realizuje, v Libereckém kraji identifikoval celkem 143 profesních kvalifikací, jež lze označit jako kvalifikace potřebné.

Tabulka 24 Struktura autorizovaných osob v Libereckém kraji

	Počty autorizovaných osob v kraji	Počty profesních kvalifikací
Školy	9	100
OSVČ	17	31
Vzdělávací instituce	12	64
Firmy	7	9
Celkem	45	204

Zdroj: Národní pedagogický institut

7.2 Analýza potřeb škol v kraji

Analýza vychází z dat poskytnutých MŠMT krajským úřadům. Obsahují informace o třech typech škol – mateřských, základních a středních. Současně vypovídají o třech oblastech, jimiž jsou: „komplexní rozvoj dětí a žáků“, „propojování formálního a neformálního vzdělávání a školská poradenská zařízení“ a „podpora a rozvoj pedagogických pracovníků“. Jedná se o data zpracovaná z plošného šetření realizovaného pro MŠMT výzkumným konsorciem STEM a PAQ Research v rámci programu BETA2 Technologické agentury ČR v roce 2022.

7.2.1 Mateřské školy v Libereckém kraji

Dotazníkového šetření MŠMT se účastnilo celkem 197 mateřských škol z 240 v Libereckém kraji (tj. 82 % MŠ).

Komplexní rozvoj dětí

Z šetření vyplývá, že nejvíce podpory by při rozvoji dětí MŠ potřebovaly v tématech souvisejících s udržitelným rozvojem, v prevenci a digitálním vzdělávání, především v kyberbezpečnosti. Vliv sociálních médií na rozvoj dítěte považuje za limitující dokonce 31 % MŠ v kraji, což je nejvíc v ČR.

Tabulka 25 Neúspěšné aspekty komplexního rozvoje každého dítěte v MŠ v LK, zájem o podporu

Které aspekty související s komplexním rozvojem dítěte se podle Vás nedaří Vaší mateřské škole realizovat a uvítali byste v tomto ohledu podporu?	LK	ČR
Růstové myšlení, výchova lídrů (osvojení principů)	28 %	29 %
Rozvoj podnikavosti	27 %	29 %
Výchova k dobrovolnictví	25 %	22 %
Rozvoj digitálních kompetencí	24 %	26 %
V žádné z uvedených oblastí	20 %	19 %
Prevence (primární prevence, pozitivní trávení vol. času, kyberbezpečnost, práce s dezinformacemi)	19 %	14 %
Kritické myšlení a vnímání souvislostí	18 %	23 %
Multikulturní rozvoj a rozvoj interkulturních kompetencí	15 %	13 %
Formování občanských postojů (spojeno např. s výchovou demokratického občana)	14 %	14 %
Vzdělávání a výchova k udržitelnosti	13 %	13 %
Podpora výuky v přírodě	8 %	8 %
Rozvoj potenciálu každého dítěte (individuální přístup ke vzdělávání, rozvoji a výchově dítěte)	8 %	9 %
Mezilidské vztahy, podpora vzájemné komunikace a respektování vzájemných odlišností (sociální výchova)	7 %	6 %
Well-being (zajištění tělesné a duševní pohody dětí)	6 %	6 %
Rozvoj schopnosti učit se	5 %	7 %
Zdravý životní styl (výchova ke zdraví, rozvoj pohybových aktivit)	5 %	5 %
Rozvoj osobnosti dítěte (osobnostní výchova)	5 %	4 %
Rozvoj kreativity a tvořivosti	4 %	4 %
Pozitivní vztah ke škole	3 %	3 %

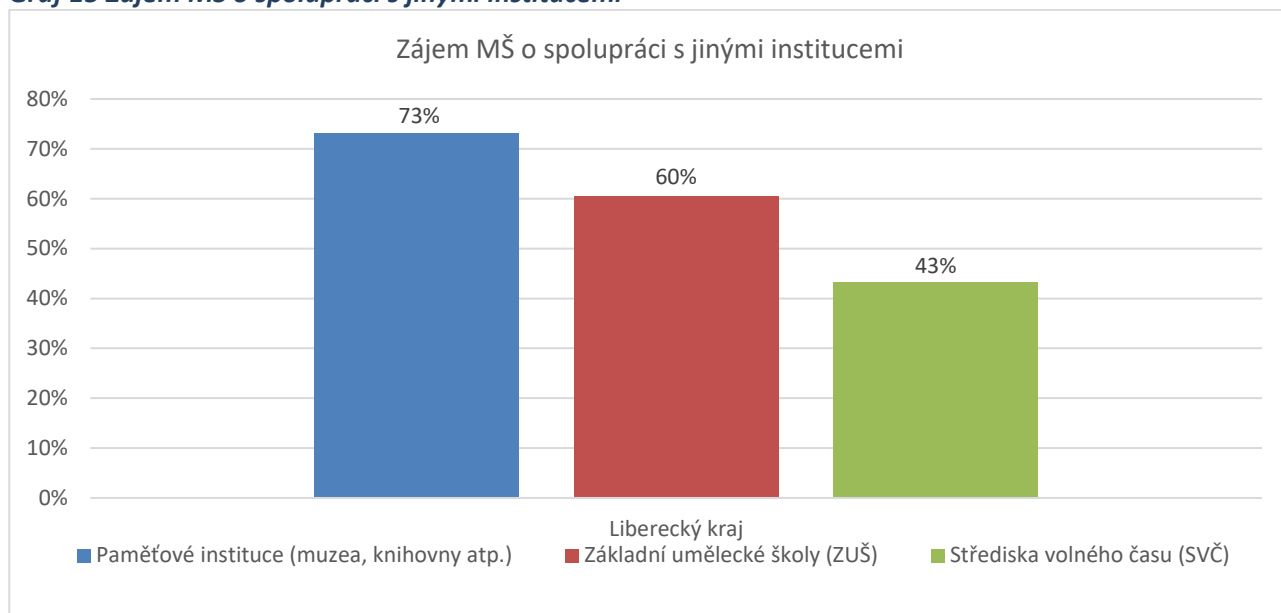
Naopak mateřským školám v kraji se subjektivně dobře daří v individuálním přístupu k dětem a ve výchově ke zdravému životnímu stylu.

Formální a neformální vzdělávání a ŠPZ

Z dotazníkového šetření vyplynulo několik zjištění týkající se formálního a neformálního vzdělávání:

- 50 % MŠ v Libereckém kraji uvedlo, že pedagogičtí pracovníci v MŠ systematicky zohledňují specifické znalosti a kompetence, které děti nabyly v rámci neformálního vzdělávání (průměr v ČR 44 %).
- 73 % MŠ v Libereckém kraji projevilo zájem o spolupráci s paměťovými institucemi, jako jsou muzea a knihovny. Následující graf ukazuje tři typy odpovědí na otázku: „Měla by Vaše škola zájem o větší propojení s následujícími subjekty?“ Tento typ spolupráce lze zařadit do průřezového tématu PO1 Vzdělávání pro udržitelnost jako aktivity realizované mimo školu.

Graf 15 Zájem MŠ o spolupráci s jinými institucemi



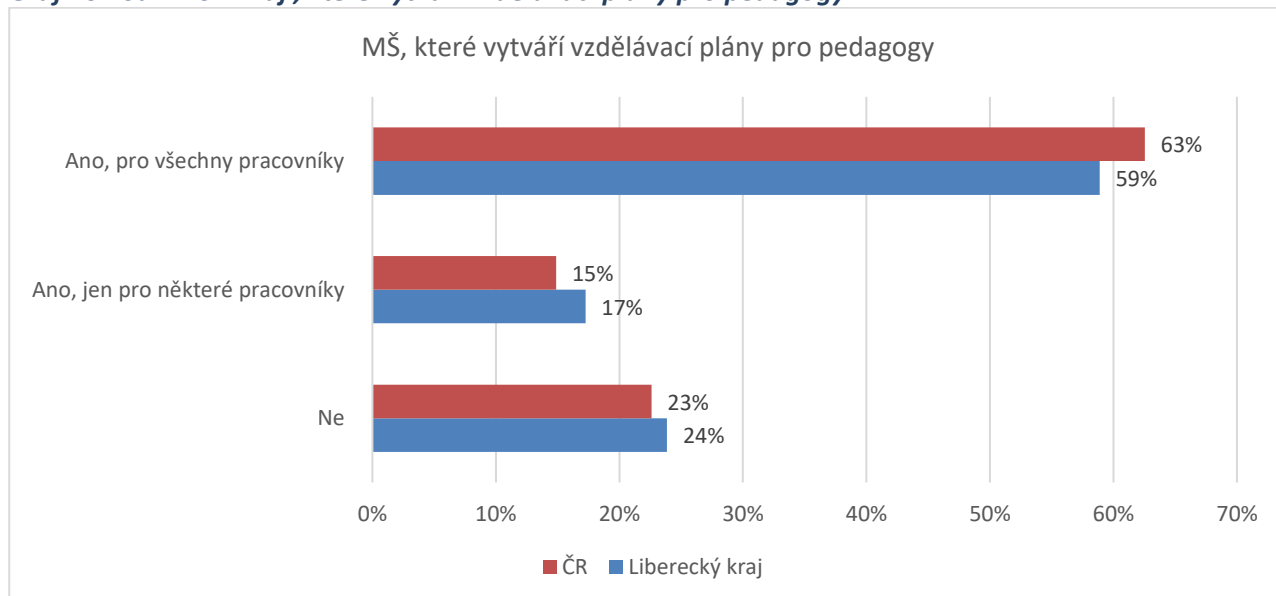
Dotazníkové šetření také odhalilo míru spolupráce mateřských škol se školskými poradenskými zařízeními:

- Spolupráci se školskými poradenskými zařízeními obecně hodnotilo 38 % MŠ v kraji jako velmi dobrou, přitom průměr v ČR je o 11 % nižší. Jde tedy o významný pozitivní rozdíl. Naopak 29 % MŠ s těmito zařízeními vůbec nespolupracuje. Průměr v ČR je ovšem 36 %, takže se opět jedná o lepší výsledek v rámci ČR.
- Spolupráci přímo s PPP označilo za velmi dobrou dokonce 60 % MŠ v Libereckém kraji (průměr v ČR je přitom 40 %).
- 40 % MŠ uvedlo, že by uvítaly užší spolupráci s pracovníky ŠPZ (častější terénní práci pracovníků ŠPZ), ale zároveň pro 40 % MŠ je dosavadní spolupráce dostačující.

Rozvoj pedagogických pracovníků

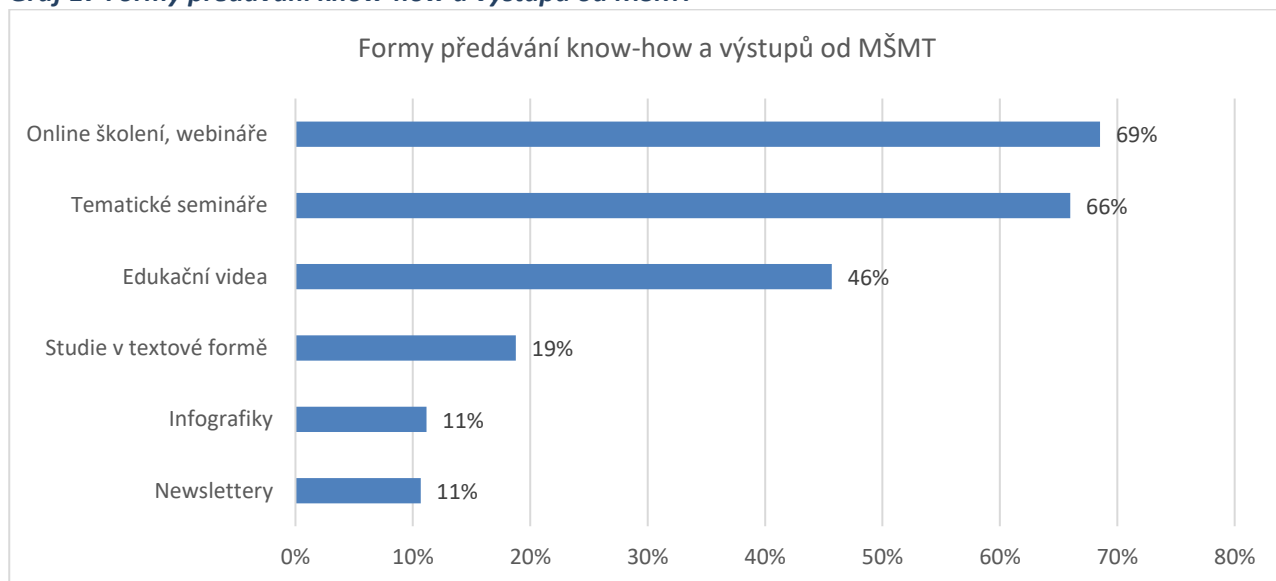
- 59 % MŠ v kraji vytváří vzdělávací plány pro všechny pedagogické pracovníky, přitom průměr ČR je 63 %, Liberecký kraj se tak řadí mezi čtyři kraje s nejnižším podílem takových MŠ.

Graf 16 Podíl MŠ v kraji, které vytváří vzdělávací plány pro pedagogy



- Jako nejčastější překážky v DVPP uvádí MŠ v kraji podobně jako v celé ČR: problémy se suplováním (téměř tři čtvrtiny škol), nedostatek financí a nedostatečnou časovou kapacitu pedagogů pro účast na vzdělávání.
- Rozvoj začínajících učitelů formou mentoringu (nebo uvádějícího učitele) realizuje 49 % MŠ v Libereckém kraji, což je shodné s celorepublikovým průměrem.
- MŠ v kraji by jako formu předávání informací od MŠMT nejraději volily online školení a webináře, jak ukazuje následující graf.

Graf 17 Formy předávání know-how a výstupů od MŠMT



7.2.2 Základní školy v Libereckém kraji

Dotazníkového šetření MŠMT se účastnilo celkem 172 základních škol z 205 v Libereckém kraji (tj. 84 % ZŠ).

Komplexní rozvoj žáků

Z šetření vyplývá, že nejvíce podpory by při rozvoji žáků potřebovaly základní školy v tématech souvisejících s podnikavostí a vzděláváním pro udržitelnost (zejména s růstovým a kritickým myšlením a výchovou k dobrovolnictví). Další neúspěšné aspekty rozvoje každého žáka ukazuje Tabulka 26.

Za druhý nejčastější jev, který limituje rozvoj žáků, označily základní školy v kraji nedostatečné materiální zabezpečení žáků. Tak na situaci nahlíží 24,2 % základních škol, zatímco celorepublikový průměr je o 5 % nižší. Jako nejčastější ho uvedly školy v Ústeckém kraji.

Tabulka 26 Neúspěšné aspekty komplexního rozvoje každého žáka v ZŠ v LK, zájem o podporu

Které aspekty související s komplexním rozvojem žáka se podle Vás nedaří Vaší základní škole realizovat a uvítali byste v tomto ohledu podporu?	LK	ČR
Rozvoj podnikavosti	48 %	41 %
Růstové myšlení, výchova lídrů (osvojení principů)	41 %	37 %
Kritické myšlení a vnímání souvislostí	30 %	29 %
Výchova k dobrovolnictví	25 %	27 %
Rozvoj schopnosti učit se	15 %	19 %
Rozvoj potenciálu každého dítěte (individuální přístup ke vzdělávání, rozvoji a výchově dítěte)	12 %	9 %
Vzdělávání a výchova k udržitelnosti	11 %	14 %
Multikulturní rozvoj a rozvoj interkulturních kompetencí	11 %	11 %
V žádné z uvedených oblastí	11 %	14 %
Podpora výuky v přírodě	10 %	12 %
Well-being (zajištění tělesné a duševní pohody dětí)	10 %	11 %
Rozvoj digitálních kompetencí	10 %	11 %
Formování občanských postojů (spojeno např. s výchovou demokratického občana)	9 %	10 %
Rozvoj osobnosti dítěte (osobnostní výchova)	7 %	5 %
Rozvoj kreativity a tvořivosti	6 %	6 %
Prevence (primární prevence, pozitivní trávení vol. času, kyberbezpečnost, práce s dezinformacemi)	6 %	6 %
Mezilidské vztahy, podpora vzájemné komunikace a respektování vzájemných odlišností (sociální výchova)	6 %	6 %
Zdravý životní styl (výchova ke zdraví, rozvoj pohybových aktivit)	5 %	7 %
Pozitivní vztah ke škole	5 %	6 %

Základním školám v kraji se podle jejich vlastního hodnocení daří podporovat u žáků kvalitní mezilidské vztahy a vzájemnou komunikaci, vytvářet pozitivní vztah ke škole a uplatňovat individuální přístup k žákům, stejně jako je vést ke zdravému životnímu stylu.

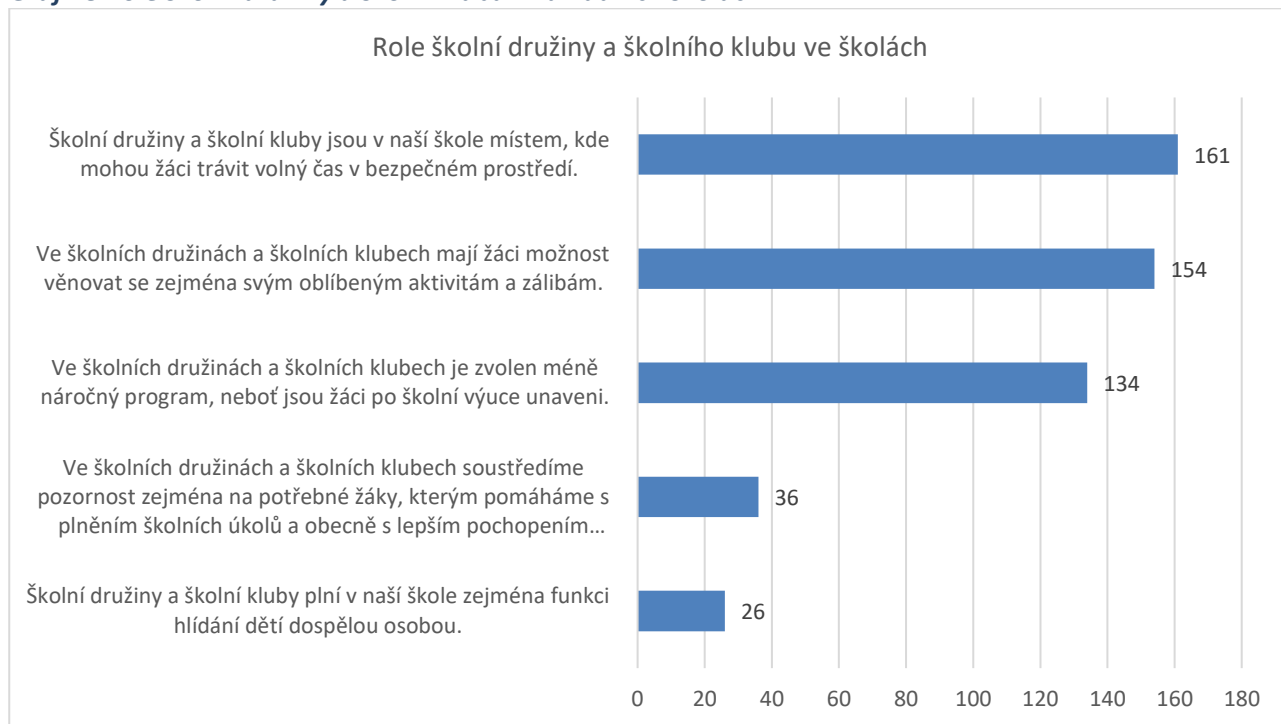
Pro znevýhodněné žáky poskytuje obědy 48 % základních škol, což je o 10 % víc než je republikový průměr. Pomůcky poskytuje 29 % škol a technické vybavení 24 % škol.

Formální a neformální vzdělávání a ŠPZ

Z dotazníkového šetření vyplynulo několik zjištění týkající se formálního a neformálního vzdělávání:

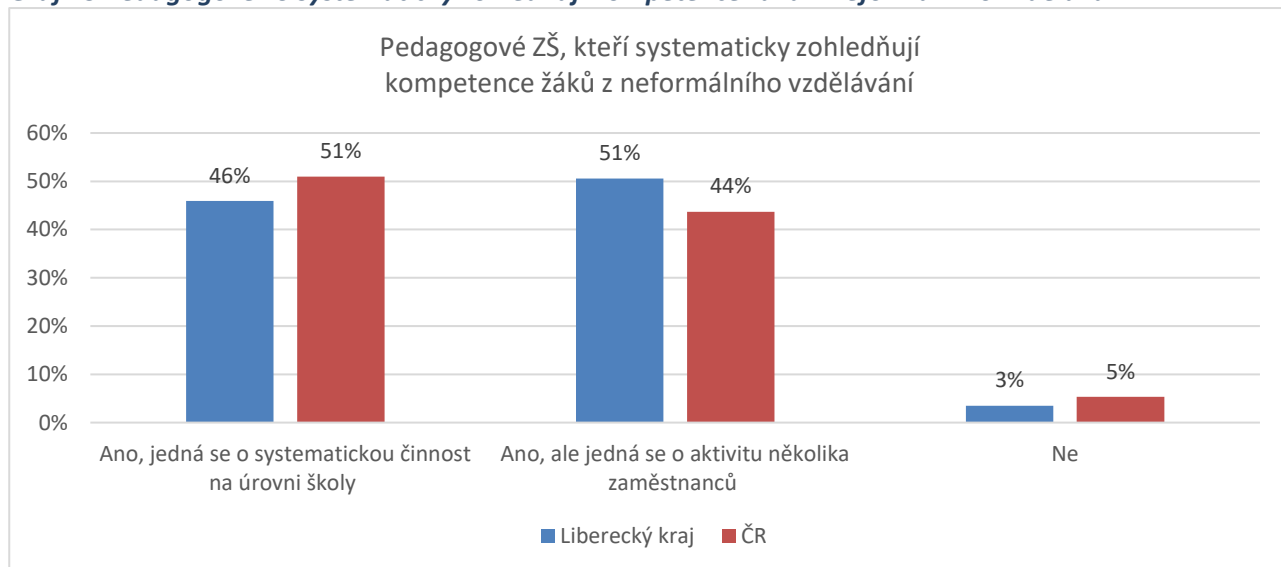
- Většina základních škol (163 ze 172 respondentů, tj. 95 % ZŠ) sdělila, že má školní družinu nebo školní klub. Průměrně v ČR má školní družinu nebo klub 98 % ZŠ. Jakou roli zařízení v jednotlivých školách plní, ukazuje následující graf.

Graf 18 Role školní družiny a školního klubu v základních školách



- 46 % ZŠ v Libereckém kraji uvedlo, že pedagogičtí pracovníci v ZŠ systematicky zohledňují specifické znalosti a kompetence, které žáci nabyli v rámci neformálního vzdělávání (průměr v ČR 51 %).

Graf 19 Pedagogové ZŠ systematicky zohledňují kompetence žáků z neformálního vzdělávání



- 79 % ZŠ v Libereckém kraji by rádo spolupracovalo s paměťovými institucemi, jako jsou muzea a knihovny. Tento typ spolupráce lze zařadit do průřezového tématu PT 1 Vzdělávání pro udržitelnost jako aktivity realizované mimo školu. O spolupráci se SVČ by stálo 62 % a se ZUŠ 59 % škol.

Dále dotazníkové šetření odhalilo míru spolupráce základních škol se školskými poradenskými zařízeními:

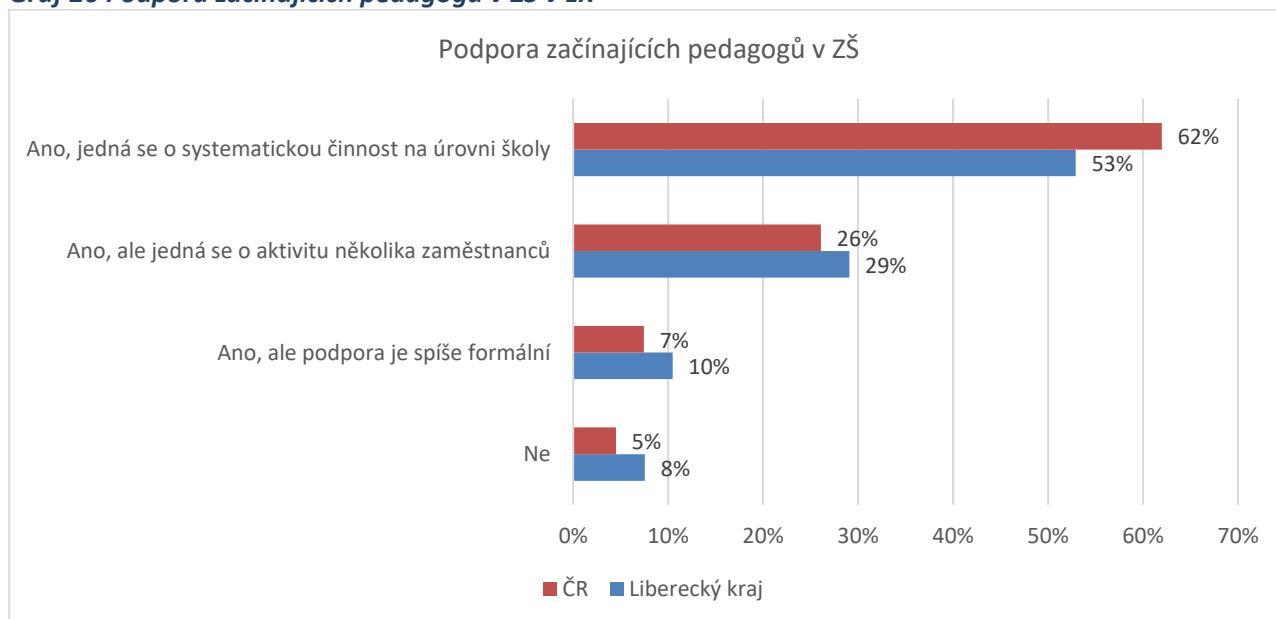
- Spolupráci se školskými poradenskými zařízeními obecně hodnotilo 46 % ZŠ v kraji jako velmi dobrou a 23 % dobrou, přitom průměr v ČR je o 12 a ve druhém případě o 13 % nižší. Jedná se tedy o významný pozitivní rozdíl. Naopak 24 % ZŠ s těmito zařízeními vůbec nespolupracuje. Vzhledem k tomu, že průměr v ČR je 30 %, jde znovu o lepší výsledek v rámci ČR.
- Spolupráci přímo s PPP označilo za velmi dobrou až 67 % ZŠ v Libereckém kraji (průměr v ČR je přitom 49 %).
- 47 % ZŠ uvedlo, že by uvítaly posílení personálních kapacit ŠPZ, dále užší spolupráci s pracovníky ŠPZ (častější terénní práci pracovníků ŠPZ) a také navýšení finanční podpory této oblasti.

Rozvoj pedagogických pracovníků

Z dotazníkového šetření vyplynulo několik zjištění týkající se rozvoje pedagogických pracovníků:

- 51 % ZŠ v kraji vytváří vzdělávací plány pro všechny pedagogické pracovníky (průměr ČR je 55 %). Liberecký kraj spolu s Prahou vykázaly nejnižší podíl takových ZŠ.
- Za nejčastější překážky v DVPP označily základní školy, stejně jako mateřské, problémy se suplováním (63 % škol), nedostatek financí a nedostatek časové kapacity pedagogů pro účast na vzdělávání.
- V rozvoji začínajících pedagogů v základních školách (např. formou mentoringu nebo uvádějícího učitele) jako systematické činnosti Liberecký kraj výrazněji zaostává za republikovým průměrem (o 9 %), což ukazuje následující graf. V mezikrajském srovnání je na posledním místě.

Graf 20 Podpora začínajících pedagogů v ZŠ v LK



7.2.3 Střední školy v Libereckém kraji

Dotazníkového šetření se účastnilo celkem 45 středních škol ze 49 v Libereckém kraji (tj. 92 % SŠ).

Komplexní rozvoj žáků

Z oblastí komplexního rozvoje žáka, které se na středních školách v Libereckém kraji nedaří realizovat, mají

školy největší zájem pracovat na růstovém myšlení žáků. Dále pak na rozvoji schopnosti učit se a na kritickém myšlení a vnímání souvislostí. Všechny tyto aspekty lze zahrnout do aktivit průřezového opatření Vzdělávání pro udržitelnost. Téměř pětina škol by také stála o podporu v rozvoji podnikavosti a výuky v přírodě.

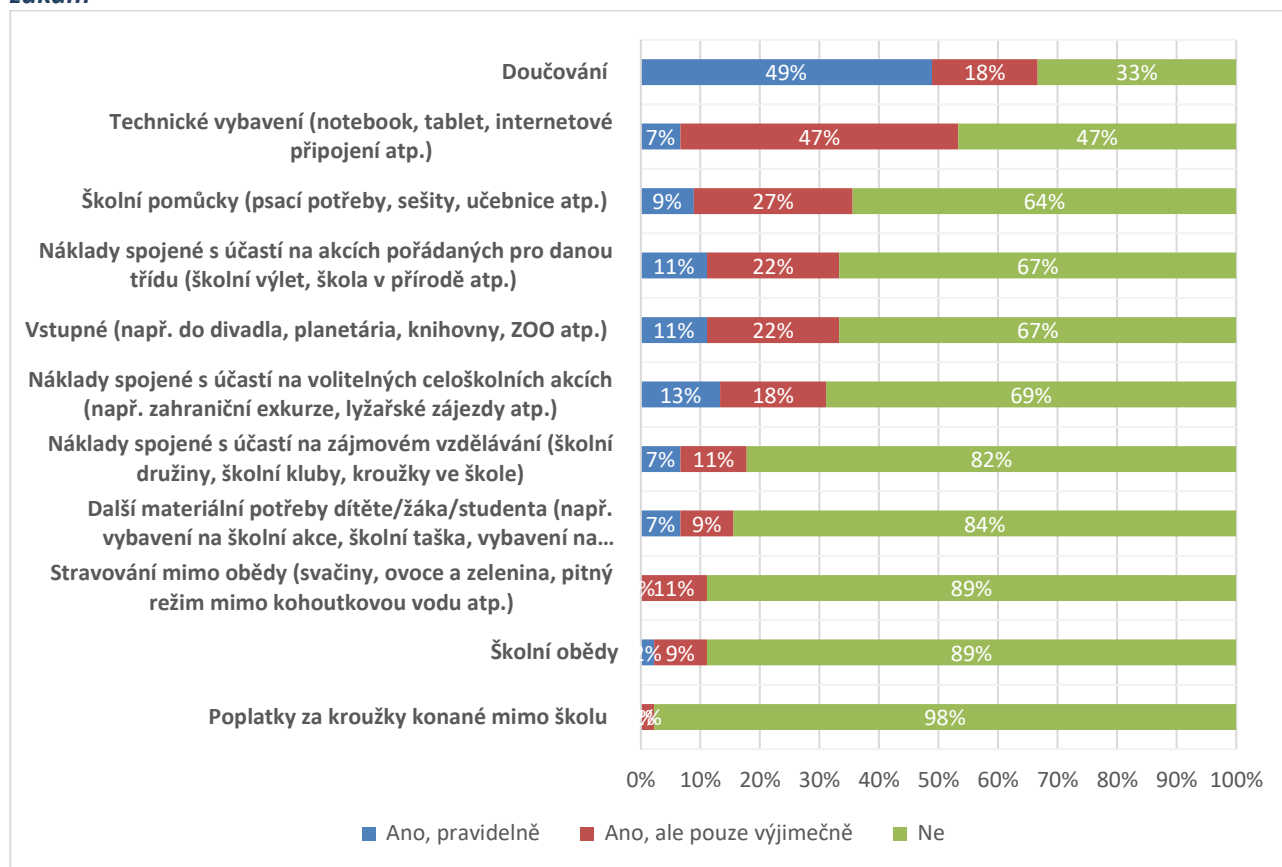
Tabulka 27 Neúspěšné aspekty komplexního rozvoje každého žáka ve SŠ v LK, zájem o podporu

Které aspekty související s komplexním rozvojem žáka se podle Vás nedaří Vaší střední škole realizovat a uvítali byste v tomto ohledu podporu?	LK	ČR
Růstové myšlení, výchova lídrů (osvojení principů)	40 %	32 %
Rozvoj schopnosti učit se	29 %	23 %
Kritické myšlení a vnímání souvislostí	20 %	27 %
Rozvoj podnikavosti	18 %	26 %
Podpora výuky v přírodě	18 %	18 %
Zdravý životní styl (výchova ke zdraví, rozvoj pohybových aktivit)	13 %	13 %
Rozvoj digitálních kompetencí	13 %	11 %
Pozitivní vztah ke škole	13 %	7 %
V žádné z uvedených oblastí	13 %	14 %
Výchova k dobrovolnictví	11 %	20 %
Well-being (zajištění tělesné a duševní pohody dětí)	9 %	15 %
Rozvoj potenciálu každého dítěte (individuální přístup ke vzdělávání, rozvoji a výchově dítěte)	9 %	14 %
Rozvoj kreativity a tvořivosti	9 %	12 %
Formování občanských postojů (spojeno např. s výchovou demokratického občana)	7 %	7 %
Rozvoj osobnosti dítěte (osobnostní výchova)	7 %	6 %
Vzdělávání a výchova k udržitelnosti	4 %	10 %
Multikulturní rozvoj a rozvoj interkulturních kompetencí	2 %	8 %
Prevence (primární prevence, pozitivní trávení vol. času, kyberbezpečnost, práce s dezinformacemi)	2 %	7 %
Mezilidské vztahy, podpora vzájemné komunikace a respektování vzájemných odlišností (sociální výchova)	2 %	4 %

Naopak střední školy v Libereckém kraji příznivě hodnotily své aktivity při rozvoji žáků v těchto oblastech: pozitivní vztah ke škole a mezilidské vztahy, podpora vzájemné komunikace a respektování vzájemných odlišností (sociální výchova). Dále se středním školám subjektivně dobře daří v individuálním přístupu k rozvoji potenciálu každého žáka a v oblasti primární prevence.

Za hlavní překážky v komplexní rozvoji každého žáka označily střední školy v kraji především nízkou motivaci samotných žáků a nedostačující kapacitu školských poradenských pracovišť i samotných pedagogů. Velký vliv na žáky vidí školy na straně sociálních sítí a také rodiny a celkového zázemí. Problémy z jejich pohledu často působí také vysoké absence žáků. Pokud jde o konkrétní typy podpory sociálně či jinak znevýhodněným žákům, většina středních škol se systematictěji zapojuje pouze do doučování žáků. V individuálních případech přistupují některé střední školy v Libereckém kraji k poskytování technického vybavení, jako např. počítačů a tabletů.

Graf 21 Formy podpory, které SŠ v posledních 12 měsících poskytly sociálně či jinak znevýhodněným žákům

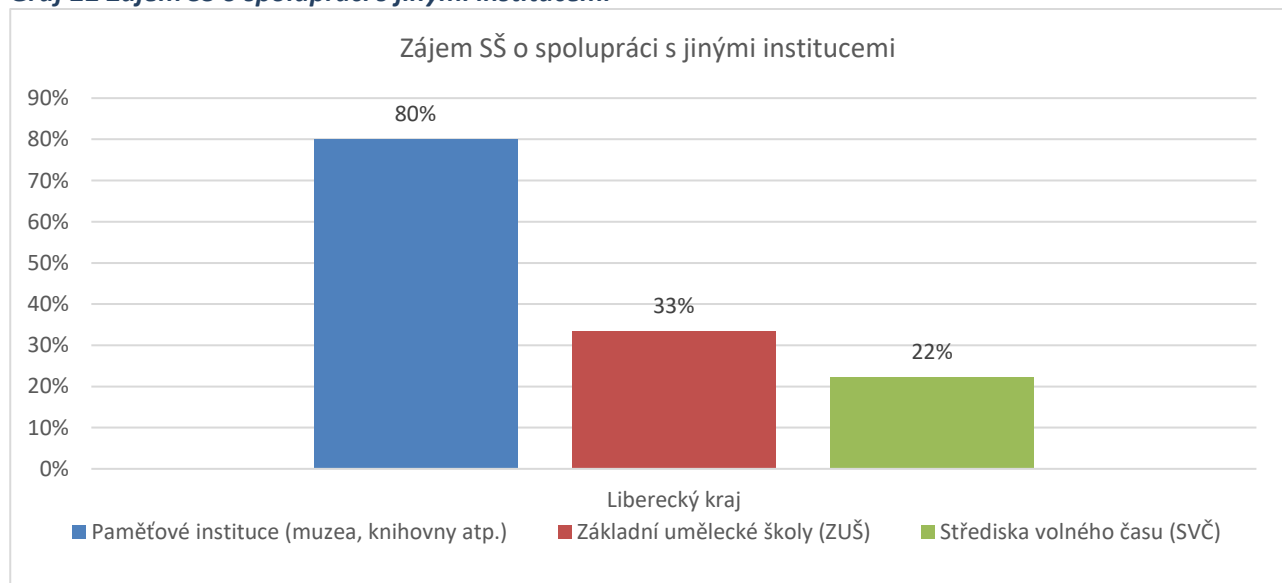


Formální a neformální vzdělávání a ŠPZ

Z dotazníkového šetření vyplynulo několik následujících zjištění:

- 80 % SŠ v Libereckém kraji projevilo zájem o spolupráci s paměťovými institucemi.

Graf 22 Zájem SŠ o spolupráci s jinými institucemi



- 36 % SŠ v Libereckém kraji uvedlo, že pedagogičtí pracovníci v SŠ systematicky zohledňují specifické znalosti a kompetence, které žáci nabylí v rámci neformálního vzdělávání (průměr v ČR 34 %).

Dále dotazníkové šetření ukázalo míru spolupráce středních škol se školskými poradenskými zařízeními:

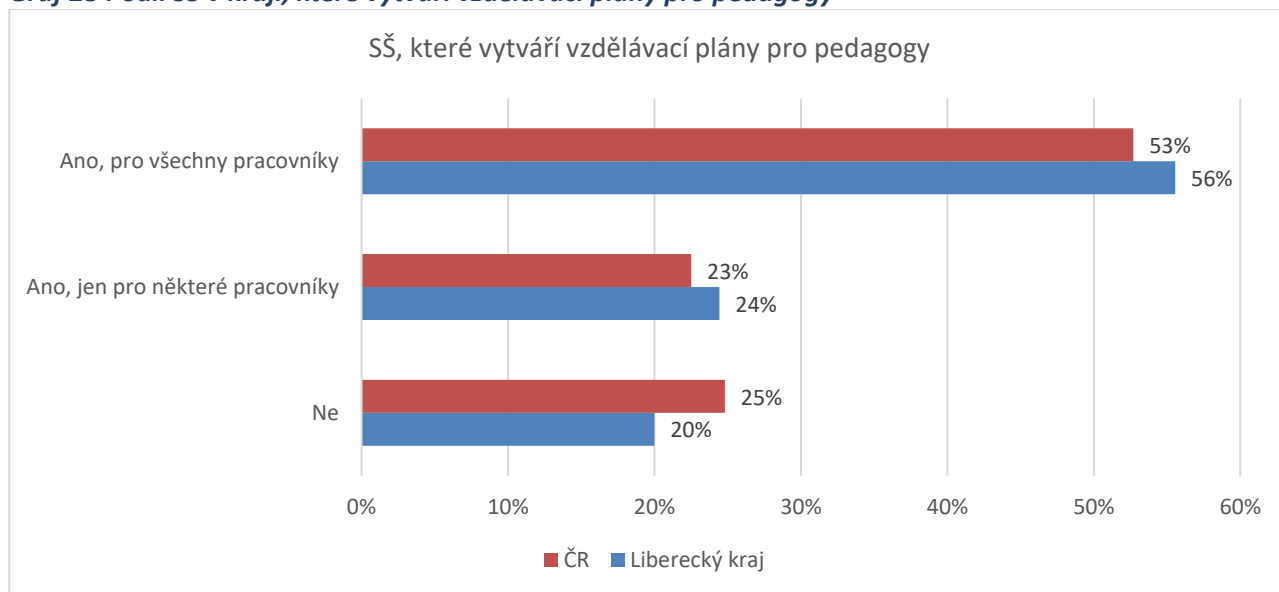
- Spolupráci se školskými poradenskými zařízeními obecně je u středních škol v kraji nižší. 22 % SŠ v kraji ji hodnotilo jako velmi dobrou a 27 % jako dobrou, přitom průměr v ČR je 28 % a ve druhém případě 24 %. Naopak 44 % SŠ s těmito zařízeními vůbec nespolupracuje, což je výrazný rozdíl oproti celorepublikovému průměru 34 %.
- Spolupráci přímo s PPP označilo za velmi dobrou až 53 % SŠ v Libereckém kraji. To je lepší výsledek než průměr v ČR (48 %).
- 42 % SŠ stávající forma spolupráce vyhovuje a 40 % škol uvedlo, že by uvítaly posílení personálních kapacit ŠPZ.

Rozvoj pedagogických pracovníků

Z dotazníkového šetření vyplynulo několik zjištění týkající se rozvoje pedagogických pracovníků:

- 56 % SŠ v kraji vytváří vzdělávací plány pro všechny pedagogické pracovníky a každoročně je aktualizuje také 56 % škol v kraji. Srovnání s celorepublikovým průměrem nabízí následující graf.

Graf 23 Podíl SŠ v kraji, které vytváří vzdělávací plány pro pedagogy



- Mezi překážkami ve vzdělávání pedagogů školy nejčastěji zmiňovaly problémy se suplováním, nedostatek financí a nedostatečnou časovou kapacitu pedagogů anebo nezájem pedagogů o další vzdělávání.
- 73 % škol by uvítalo existenci kariérního systému/řádu (odpověď ano, spíše ano). Pro komunikaci s MŠMT by školy volily nejraději formu tematických seminářů (64 %).
- Rozvoj začínajících učitelů formou mentoringu nebo uvádějícího učitele systematicky realizuje 58 % středních škol v kraji. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem je to ale výrazně méně, a to o 11 %. Liberecký kraj a Kraj Vysočina realizují tuto formu podpory ze všech krajů nejméně.

8 VYHODNOCENÍ DLOUHODOBÉHO ZÁMĚRU NA OBDOBÍ 2020–2024

8.1 Předškolní vzdělávání

Cíle:

- Ve spolupráci se zřizovateli nadále udržet dostupnost předškolního vzdělávání
- V organizaci mateřské školy se zaměřit na lepší možnosti individuálního přístupu ve třídě

Ve spolupráci se zřizovateli byla udržována dostupnost předškolního vzdělávání. K navyšování kapacit docházelo pouze v odůvodněných případech, kdy byly posuzovány všechny požadované náležitosti, včetně demografického vývoje v dané obci. V průběhu sledovaného období tak začaly fungovat mateřské školy v obcích Všelibice (1.9.2020) a Šimonovice (1.9.2021) a zřízena byla i jedna soukromá mateřská škola v Liberci (od 1.9.2020).

Od školního roku 2019/2020 vzrostl v Libereckém kraji počet běžných a speciálních tříd a také dětí v obou typech tříd mateřských škol. Přesto se ve srovnání s rokem 2019/2020 podařilo mírně snížit průměrnou naplněnost tříd. To má pozitivní dopad do předškolního vzdělávání. Pedagogové v mateřských školách tak mohou častěji a snáz volit individuální přístup k dětem.

Pedagogové mateřských škol si také ve sledovaném období rozšiřovali své kompetence, mimo jiné i v oblasti polytechnického vzdělávání. Díky projektu NAKAP LK II se například ve školním roce 2021/2022 konalo celkem 96 tandemových výuk ve 24 mateřských školách v kraji. Výuka začínala workshopy pro pedagogy a poté následovala tandemová výuka pro děti pod vedením specialisty vzdělávání. Každé zúčastněné mateřské škole zůstala k užívání sada didaktických pomůcek.

Důležitou oblastí pro zvyšování kvality předškolního vzdělávání do budoucna zůstane podpora vzdělávání pedagogických pracovníků mateřských škol v diagnostice dítěte předškolního věku.

8.2 Základní vzdělávání

Cíle:

- Ve spolupráci se zřizovateli nadále udržet dostupnost povinného vzdělávání spádovým žákům
- Síť přípravných tříd povolovat dle aktuálních potřeb zřizovatelů
- Nadále podporovat kvalitu vzdělávání na druhém stupni základního vzdělávání
- Nadále podporovat cílené vzdělávání pedagogů na přístupy k žákům v prostředí společného vzdělávání

Pokud jde o dostupnost povinného základního vzdělávání spádovým žákům, ne všude v Libereckém kraji se dařilo tento cíl naplnit. Většina obcí zřizuje základní školy s kapacitami vycházejícími z demografického vývoje. V kraji je však mnoho malých obcí, které základní školy nezřizují a mnohé z nich nemají uzavřenou dohodu o vytvoření společného školského obvodu s jinou obcí. V důsledku toho jsou kapacity škol v okolních městech naplněny.

K podpoře začleňování žáků-cizinců do vzdělávání byla novelizována vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky. Podle ní krajský úřad ve spolupráci se zřizovateli a obecními úřady obcí s rozšířenou působností určil školy, které poskytují bezplatnou jazykovou přípravu žáků-cizinců. K 1. 9. 2023 bylo v Libereckém kraji 85 určených ZŠ.

Síť přípravných tříd byla ve sledovaném období povolována podle aktuálních potřeb. Školy podávaly žádosti o souhlas se zřízením přípravných tříd krajskému úřadu a ten při dodržení zákonných podmínek zřízení povoloval. Mezi školními roky 2019/2020 a 2022/2023 tak vzrostl počet přípravných tříd o tři – o dvě v ORP

Česká Lípa a o jednu v ORP Nový Bor. Celkově je v kraji 12 přípravných tříd.

Další cíle v tomto segmentu, a to podporovat kvalitu vzdělávání a také vzdělávání pedagogů pomáhal mimo jiné naplňovat projekt NAKAP LK II, který se soustředil na zvýšení kvality základního vzdělávání na druhém stupni v oblastech polytechnické vzdělávání, kariérové poradenství a zkvalitnění péče o nadané.

V rámci projektu si učitelé ZŠ zvyšovali odborné kompetence v oblasti polytechniky. Celkem 45 základních škol v kraji bylo vybaveno moderními polytechnickými pomůckami, které umožňují kvalitnější výuku a současně zlepšují připravenost žáků základních škol při přechodu na školy střední. Významné bylo i sdílení zkušeností mezi pedagogy základních a středních škol, ke kterému dochází v rámci projektových dnů pro žáky základních škol pořádaných středními školami a dále v metodických centrech na podporu polytechnického vzdělávání. Ve školním roce 2021/2022 se školy účastnily celkem 297 projektových dnů a uskutečnila se dvě metodická centra zaměřená právě na učitele základních škol.

Díky aktivitě zaměřené na prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání se 40 pedagogů z celého Libereckého kraje zapojilo do pilotního projektu vzdělávání kariérových poradců základních škol. Ve školním roce 2021/2022 měli možnost absolvovat 80 hodin školení kariérového poradenství. Namotivováno k podpoře poradenství na svých školách bylo i 36 ředitelů a vedoucích pracovníků z 33 zapojených škol. Pro ně bylo připraveno úvodní školení a průběžná metodická pomoc zaměřená zejména na zavádění kariérového poradenství do kurikula školy. V souladu s opatřením DZ LK 2020–2024 tak získali tito pedagogové kompetence a dovednosti k práci se skupinou žáků druhého stupně základních škol ohrožených předčasným odchodem. Díky získaným informacím, vzdělávacím materiálům a testům pro žáky mají lepší předpoklady pro jejich motivaci k dalšímu vzdělávání.

V rámci aktivity zaměřené na zkvalitnění péče o nadané se uskutečnily praktické workshopy i teoretická proškolení a v některých třídách také pozorování a vytipování nadaných dětí. S několika školami byla navázána dlouhodobá spolupráce, proběhla série vzdělávání, supervize a následné rozbory a konzultace. Dále byla založena platforma k rozvoji spolupráce, sdílení zkušeností a dobré praxe v rámci práce s nadanými žáky. Oblasti, které celkem 17x a 2x v rámci akce Podzimní škola zvaly k inspiraci, byly například Jak pracovat s nadanými dětmi, Vnitřní motivace ve škole, Jak sehrát kolektiv. Konaly se také dvě krajské konference o nadání s celkem více než dvěma sty účastníky z řad pedagogických pracovníků, studentů pedagogiky a odborníků, další tři vzdělávací akce byly komornější. Všechny se těšily velkému zájmu. Osvěta tématu péče o nadané je stále důležitá a kvalitních lektorů přibývá.

Pedagogy bude nutné nadále cíleně vzdělávat v přístupech nejen k žákům zdravotně znevýhodněným, ale i k žákům ze socioekonomicky či sociokulturně znevýhodněného prostředí a k žákům-cizincům, jejichž počet v uplynulém období významněji vzrostl kvůli přílivu ukrajinských uprchlíků do ČR v souvislosti s ruskou agresí na Ukrajině.

8.3 Střední odborné vzdělávání

Cíle:

- Upravovat skladbu oborů středního vzdělání v souladu s požadavky trhu práce
- Zvyšovat uplatnitelnost a flexibilitu absolventů na trhu práce
- Snižovat předčasné odchody ze vzdělávání
- Vytvářet systém podpory jedinečných, unikátních oborů
- Podporovat tradiční řemeslné obory s výučným listem

Cíl upravovat skladbu oborů středního vzdělávání v souladu s požadavky trhu práce byl naplněn. Kraj jako zřizovatel vždy konzultuje se středními školami jejich oborovou strukturu. Dbá na to, aby byly vytvářeny podmínky pro propustnost oborů vzdělání. Nový obor vzdělání bylo možné zapsat do rejstříku škol a školských zařízení pouze tehdy, když odpovídal předpokládaným dlouhodobým potřebám trhu práce. Změny v síti SŠ a VOŠ zachycuje následující tabulka.

Tabulka 28 Změny v síti středních a vyšších odborných škol v Libereckém kraji v období 2020–2023

S účinností od roku:	Škola	Obor	Upřesnění	
2020	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Liberec, Kostelní 9	53-43-N/21Diplomovaný zdravotní laborant	zápis oboru VOŠ s kapacitou 90	
	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Česká Lípa, 28. října 2707	53-41-M/03 Praktická sestra	zápis s kapacitou 120	
		53-41-H/01 Ošetrovatel	zápis s kapacitou 90	
2021	Integrovaná střední škola, Vysoké nad Jizerou, Dr. Farského 300	23-65-H/03 Strojník silničních strojů	zápis s kapacitou 72	
	Střední škola, Lomnice nad Popelkou, Antala Staška 213	53-41-M/02 Nutriční asistent	zápis s kapacitou 120	
	Střední průmyslová škola strojní a elektrotechnická a Vyšší odborná škola, Liberec 1, Masarykova 3	18-20-M/01 Informační technologie	navýšení kapacity ze 128 na 256	
	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Liberec, Kostelní 9	53-41-M/03 Praktická sestra	navýšení kapacity z 280 na 360	
	Střední škola pedagogická a sociálně právní a střední zdravotnická škola Jana Blahoslava			zápis SŠ s kapacitou 360
		53-41-H/01 Ošetrovatel	zápis s kapacitou 60	
		68-43-M/01 Veřejnosprávní činnost	zápis s kapacitou 120	
		75-31-M/01 Předškolní a mimoškolní pedagogika	zápis s kapacitou 120	
		75-41-L/51 Sociální činnost	zápis s kapacitou 40	
	2022	Střední škola řemesel a služeb, Jablonec nad Nisou, Smetanova 66	68-42-M/01 Bezpečnostně právní činnost	zápis s kapacitou 120 – nezapsáno, NESOUHLAS MV
2023	Gymnázium Dr. Antona Randy, Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace	79-41-K/41 Gymnázium	navýšení kapacity ze 120 na 136	
		79-42-K/41 Gymnázium se sportovní přípravou	navýšení kapacity ze 120 na 136	
	Obchodní akademie, Česká Lípa, náměstí Osvobození 422, příspěvková organizace	63-41-M/02 Obchodní akademie	navýšení kapacity z 224 na 272	
		78-42-M/02 Ekonomické lyceum	navýšení kapacity ze 132 na 136	
		68-43-M/01 Veřejnosprávní činnost	navýšení kapacity ze 124 na 136	
	Střední škola strojní, stavební a dopravní, Liberec, příspěvková organizace	37-41-M/01 Provoz a ekonomika dopravy	navýšení kapacity ze 120 na 136	
	Střední škola Klíč s. r. o.	63-41-M/01 Ekonomika a podnikání	navýšení kapacity ze 104 na 120	

Stanovený cíl byl naplněn také prostřednictvím dalšího vzdělávání a stáží pedagogů. V rámci projektu NAKAP LK II v klíčové aktivitě Podpora škol a školských poradenských zařízení formou jednotkových nákladů (tzv. šablony) si osm středních a vyšších odborných škol vybralo podaktivitu Stáže pedagogů SŠ/VOŠ u zaměstnavatelů. Podaktivitu Personální podpora – Koordinátor spolupráce školy a zaměstnavatele si zvolilo

devět středních a vyšších odborných škol.

Další cíl zvyšovat uplatnitelnost a flexibilitu absolventů na trhu práce byl také naplněn, neboť bylo podporováno technické, přírodovědné a polytechnické vzdělávání. Probíhaly např. pravidelné volnočasové aktivity zaměřené na polytechnické vzdělávání žáků středních škol. Ve školním roce 2021/2022 se do této aktivity zapojilo 16 středních škol, které nabídly svým žákům výběr z celkem 39 konkrétních polytechnických zaměření volnočasových aktivit. Uskutečnila se také tři metodická centra na podporu polytechnického vzdělávání, z nichž jedno bylo zaměřeno přímo na učitele středních škol. Žáci středních škol ve školním roce 2021/2022 sami bádali a odhalovali přírodní zákonitosti na 36 dnech pro žáky SŠ, které na podporu polytechnického vzdělávání pořádala ve svých prostorách iQLANDIA, o.p.s. Střední školy si vybíraly z celkem 9 nabízených výukových programů. Témata odpovídají RVP a byly ideálním rozšířením výuky o neformální vzdělávání.

Na Technické univerzitě v Liberci se ve školním roce 2021/2022 uskutečnilo celkem 43 projektových dnů pro žáky středních škol. Jednalo se o konkrétní rozvoj spolupráce prostřednictvím sdílení učeben a laboratoří vysoké školy pro povinnou výuku žáků středních škol zaměřenou na polytechnické vzdělávání. Do této aktivity se zapojily všechny fakulty Technické univerzity v Liberci.

Díky projektu NAKAP LK II, pod aktivitou Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání, proběhly ve dvou školních letech na 14 středních školách harmonizační akce pro nové žáky. Celkem 1600 žáků v prvním roce a 1457 žáků ve druhém roce se zúčastnilo výjezdní nebo celodenní akce zaměřené na seznámení a adaptaci na nový kolektiv. Z nich bylo vytipováno cca 200 žáků v každém roce ohrožených předčasným odchodem ze vzdělávání. Cílem byla dlouhodobá podpora právě těmto žákům, proto v rámci projektu vznikla na školách speciální pozice metodika prevence předčasných odchodů ze vzdělávání. Ke konci prvního roku realizace odešlo ze vzdělávání 154 žáků a ke konci druhého roku 126 žáků. V souladu s opatřením DZ bylo na školách zapojeno 28 metodiků prevence předčasných odchodů ze vzdělávání.

Seznam unikátních oborů zveřejňuje ministerstvo a v případě požadavku zápisu takového oboru v jiném kraji se posuzuje ve zvláštním režimu. Takovou žádost Liberecký kraj v hodnocených letech 2020-2024 nepodal. Tradiční řemeslné obory s výučním listem byly po celé předemtné období nadále podporovány formou Stipendijního programu Libereckého kraje.

8.4 Vyšší odborné vzdělávání

Cíl:

- Podporovat vyšší odborné školy s vysokou uplatnitelností jejich absolventů na trhu práce

V Libereckém kraji je zapsáno v rejstříku škol a školských zařízení šest vyšších odborných škol. V období let 2020-2024 jich aktivně působilo pět. Všechny byly součástí subjektu, který vykonává činnost střední školy.

Cíl podporovat vyšší odborné školy s vysokou uplatnitelností na trhu práce se kraj jako zřizovatel bude snažit naplňovat i nadále podporou technicky zaměřených oborů a oborů unikátních. S ohledem na omezené množství nabízených oborů budou tato opatření směřovat prakticky do všech oborů vyššího odborného vzdělávání v kraji. Přitom úzká spolupráce se zaměstnavateli je v Libereckém kraji podporována dlouhodobě.

Segment vyššího odborného vzdělávání v rámci celé ČR již mnoho let spíše stagnuje. Ve školním roce 2020/2021 i roce následujícím nebyl otevřen obor 82-41-/N13 Tvorba uměleckého skla ve Vyšší odborné škole sklářské a Střední škole, Nový Bor, Wolkerova 316, příspěvková organizace. Naopak od 1. 9. 2020 se v Libereckém kraji rozšířila nabídka o nový obor, a to 53-43-N/21 Diplomovaný zdravotní laborant. Zapsán byl ve Střední zdravotnické škole a Vyšší odborné škole zdravotnická, Liberec, Kostelní 9, příspěvková organizace. Noví studenti se v něm vzdělávají od školního roku 2021/2022.

8.5 Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Cíle:

- Podporovat vzdělávání pedagogických pracovníků v aktuálně definovaných problematikách, např. speciální pedagogika, spolupráce s asistentem pedagoga a poradenským pracovištěm, využívání technických možností při výuce
- Nadále udržovat nabídku oborů středního vzdělávání pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- Podporovat spolupráci a komunikaci rodičů a školy
- Zachovat a zkvalitnit speciální školství jako relevantní možnost inkluzivního vzdělávání

Pedagogičtí pracovníci byli po celé období 2020–2024 podporováni formou metodického vedení, které zajišťoval krajský úřad i školská poradenská zařízení (dále jen „ŠPZ“). Podpora byla zaměřená jak na školní poradenská pracoviště, tak na ředitele škol a ostatní pedagogy. Konala se mj. různá setkání a konference metodiků prevence či speciálních pedagogů (např. konference z projektu NAKAP LK II). Kdykoli vyvstane akutní problém, lze jej konzultovat přímo na odboru školství krajského úřadu nebo s jednotlivými ŠPZ.

V souladu s cíli DZ LK 2020–2024 byl nadále podporován také rozvoj středních škol vzdělávajících žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen „SVP“), a to zejména ve studijních oborech C, E a J. Typickým příkladem je Střední odborná škola, Liberec, Jablonecká 999, příspěvková organizace, která se přímo specializuje na vzdělávání těchto žáků a jejich uplatnitelnost na trhu práce. Škola se zaměřuje na poskytování speciálně pedagogické péče v oblasti středního a středního odborného vzdělávání. Nabízí vzdělání v řadě tradičních řemeslných oborů a ve specifických oborech vhodných pro žáky a žákyně s kombinovaným znevýhodněním.

Metodickou pomoc pedagogům poskytoval krajský úřad také ve vztazích rodič-škola. Snahou je vždy najít v rámci platné legislativy takové řešení, které povede ke shodě mezi zákonnými zástupci a pedagogy. Při hledání řešení byla využívána i multidisciplinární spolupráce na úrovni obec-kraj a mezirezortní spolupráce mezi odbory školství, sociálních věcí a zdravotnictví. Týkalo se to například situací, kdy chybí následná péče o žáky, kteří splní povinnou školní docházku a jejich zdravotní stav jim neumožňuje pokračovat ve vzdělávání a uplatnění na trhu práce.

Liberecký kraj podporoval vzdělávání dětí a žáků se SVP, jak už bylo zmíněno, i formou projektů. Projekt NAKAP LK II například umožnil ve školním roce 2021/2022 sestavit tým odborníků z oblasti vzdělávání žáků se SVP v podobě platformy pro rovné příležitosti ve vzdělávání. Setkání se konala pravidelně 4x ročně, členové platformy navzájem sdíleli informace ze svých organizací a diskutovali o aktuálních tématech. Zaměřili se přitom na distanční výuku, předčasné odchody ze vzdělávání, spolupráci mezi zapojenými organizacemi a seznámení se s metodou storytellingu jako interaktivního vzdělávacího nástroje.

Vzhledem ke vzrůstajícímu podílu žáků se SVP v české populaci bude i nadále nezbytné podporovat nejen samotné děti, žáky a studenty se SVP ve vzdělávání, ale také jejich rodiče a především pedagogy.

8.6 Poradenské služby

Cíle:

- V rámci stávajících subjektů upravit síť pracovišť poradenských zařízení s cílem udržení dostupnosti poradenských služeb
- Podporovat užší spolupráci školských poradenských zařízení a škol
- Rozvíjet školní poradenská pracoviště ve všech jeho funkcích

Liberecký kraj podporuje reorganizaci stávajících speciálně pedagogických center (dále jen „SPC“), a to jak navyšováním úvazků pracovníků, tak zřízením odloučených pracovišť těchto školských poradenských zařízení (dále jen „ŠPZ“).

V souladu s opatřením DZ LK 2020–2024 především v podpoře užší spolupráce ŠPZ a škol se projekt NAKAP LK II snažil vytvářet podmínky pro získávání odborných pracovníků pro ŠPZ. V rámci projektu vznikly dvě odborné pozice zajišťující vedení odborných stáží v pedagogicko-psychologických poradnách (dále jen „PPP“) a ve speciálně pedagogických centrech. Důraz byl kladen na spolupráci ŠPZ se studenty pedagogiky a příbuzných oborů (psychologie, speciální pedagogika, specializační studium pro výchovné poradce a školní metodiky prevence). Ve školním roce 2021/2022 dokonce absolvovalo v celém Libereckém kraji odborné praxe v PPP 25 stážistů a v SPC 27 stážistů.

V rámci projektu byl vytvořen prostor i pro další spolupráci ŠPZ v kraji. Prostřednictvím PPP Jablonec nad Nisou se Liberecký kraj zapojil do projektu Institucionalizace podpůrných pedagogických pozic (školní psycholog, školní speciální pedagog). Díky tomu se podařilo v některých školách rozšířit školní poradenské pracoviště o sdíleného školního speciálního pedagoga.

8.7 Základní umělecké vzdělávání

Cíle:

- Zvýšit dostupnost základního uměleckého vzdělávání v oblastech, kde je vykazována nižší hodnota stanoveného indikátoru
- Podporovat vzdělávání pedagogických pracovníků i managementu ZUŠ

Základní umělecké vzdělávání poskytuje základy vzdělání v uměleckých oborech hudebním, tanečním, výtvarném a literárně-dramatickém. Na území Libereckého kraje působí 21 základních uměleckých škol, všechny jsou zřizovány obcemi.

DZ LK 2020–2024 v kritériích rozvoje povoloval nárůst kapacit stávajících ZUŠ pouze v souladu s demografickým vývojem dané věkové kategorie. Zároveň vycházel z DZ ČR 2019-2023, který umožňoval navýšení kapacit ZUŠ tam, kde jejich podíl na populaci ve věku 6-18 let nepřekračoval 20 %. V Libereckém kraji tvořil tento podíl v průměru 17,28 %. Mezi jednotlivými okresy však byly velké rozdíly, například okres Semily s 30 % ostatní vysoce převyšoval.

Ve všech okresech Libereckého kraje s výjimkou Semil tak byl dán prostor pro vyrovnání rozdílů v dostupnosti základního uměleckého vzdělávání v rámci kraje, a to především zřízením odloučených pracovišť stávajících základních uměleckých škol, nebo navýšením kapacit již zapsaných pracovišť. Podpora dostupnosti základního uměleckého vzdělávání směřovala do menších obcí nebo socioekonomicky slabých oblastí. ZUŠ s nízkým podílem kapacit na populaci ve věku 6–18 let byly vyzvány k podání žádosti o navýšení, pokud to umožňovaly jejich materiální a personální podmínky. Nejvyšší povolené počty žáků veřejných ZUŠ byly v období 2020–2024 navýšeny celkem o 1 227 míst.

Krajský úřad trvale poskytuje informace a poradenství v oblasti řízení všem základním uměleckým školám. Na další vzdělávání pedagogických pracovníků v jednotlivých školách ale nemá vliv. Vedení základních uměleckých škol byla v posledním roce poskytována metodická podpora zejména právě v souvislosti s žádostmi o navýšení nejvyššího povoleného počtu žáků.

8.8 Zájmové vzdělávání

8.8.1 Školní družiny

Cíle:

- Zajistit možnost zájmového vzdělávání ve školní družině pro 50 % žáků prvního stupně dané základní školy

V předcházejících letech vstupovalo do základního vzdělávání více žáků. Kvůli tomu rostla poptávka po zařazení žáků do zájmového vzdělávání ve školní družině. Kapacity školních družin nelze z úrovně krajského úřadu snižovat, naopak DZ LK 2020–2024 v kritériích rozvoje stanovil, že kapacity školních družin lze

navyšovat tak, aby umožňovaly docházku 50 % žáků prvního stupně příslušné základní školy. Výjimkou mohou být kapacity družin v obcích s nedostatečnou dopravní obslužností a nízkou mírou jiných volnočasových aktivit žáků. Základním školám, které toto kritérium splňovaly a podaly žádost o navýšení kapacity školní družiny, bylo vyhověno.

Přestože už mezi školními roky 2020/2021 a 2021/2022 poklesl počet žáků na 1. stupni základních škol, bylo otevřeno více oddělení školní družiny. I tak je ze základních škol stále patrný tlak na další navýšování kapacit školních družin s tím, aby byl plně uspokojen zájem o přijetí pro žáky 1. stupně.

8.8.2 Střediska volného času

Cíle:

- Zachovat stávající dostatečnou síť středisek volného času
- Ve spolupráci se zřizovateli podporovat zájmové činnosti reflektující současné požadavky

Podle znění DZ LK 2020–2024 jsou kapacity středisek volného času v kraji dostatečné a nemají být navyšovány. Zřizovateli středisek volného času jsou obce, z hlediska Krajského úřadu proto není možné přímo ovlivnit zachování všech středisek ani jejich personální a materiální zabezpečení.

O zájmových útvarech rozhoduje ředitel střediska a jeho zřizovatel. Je zřejmé, že jednotlivá střediska v daném období se zájmové činnosti, například pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami nebo žáky nadané, věnovala.

8.9 Ústavní a ochranná výchova

Cíle:

- Podporovat náhradní rodinnou péči tam, kde je pro dítě vhodná
- Zkvalitňovat poskytování ústavní výchovy

Na území Libereckého kraje se nachází diagnostický ústav, dětské domovy, dětské domovy se školou a střediska výchovné péče. V rámci sledovaného období let 2020–2024 bylo nově otevřeno středisko výchovné péče v Jablonci nad Nisou (od 2. 1. 2023). Dětské domovy se svou strukturou a péčí přibližují normálnímu fungování rodin. Všechny dětské domovy v kraji se také zapojují do aktivit ve městech a obcích, kde sídlí. Děti navštěvují školská zařízení a volnočasové aktivity i mimo dětské domovy.

S ohledem na cíle DZ LK 2020–2024 se zaměstnanci dětských domovů nadále snažili podporovat náhradní rodinnou péči tam, kde je pro dítě vhodná. Pro zlepšení situace v této oblasti je důležitá bližší spolupráce s ostatními subjekty, které se na náhradní rodinné péči podílí. I do budoucna tedy zůstává cílem nastavit efektivní spolupráci subjektů v péči o ohrožené děti.

8.10 Ostatní školské služby

8.10.1 Domovy mládeže

Cíle:

- Zachovat dostatečnou dostupnost domovů mládeže
- Zvyšovat kvalitu materiálního a kulturního zázemí domovů mládeže

Cíle DZ LK 2020–2024 se podařilo naplnit částečně. Kapacita školských ubytovacích zařízení neodpovídá zcela stavu segmentu středního a vyššího odborného školství v Libereckém kraji. Kapacity zařízení, zejména domovů mládeže, jsou v celkovém součtu nad reálnými potřebami. Domovy mládeže a internáty byly ve školním roce 2021/2022 naplněny přibližně ze 77 %, volných míst tak zbývalo 316. V následujícím školním roce obsazenost žáky a studenty k celkové lůžkové kapacitě dosáhla až 80 %. Ovlivnil to zejména nárůst počtu středoškoláků.

Přestože celkové kapacity školských výchovných a ubytovacích zařízení jsou tedy v kraji dostatečné,

v některých místech nemusí v následujícím období zcela stačit. Na zájem o ubytování působí různé faktory, např. demografický vývoj, rozložení sítě středních škol a jejich dostupnost, zájem o nabízené obory a jejich dostupnost, socioekonomický status rodiny, slevy na jízdě apod.

Negativem segmentu je skutečnost, že se dosud nepodařilo stanovit standardy pro materiální vybavení domovů mládeže. Naopak pozitivně můžeme hodnotit, že kulturní a volnočasové aktivity jsou v těchto zařízeních organizovány a podporovány dlouhodobě.

8.10.2 Zařízení školního stravování

Cíle:

- Podporovat školská stravovací zařízení v aktivitách vedoucích ke zdravému školnímu stravování
- Podporovat začlenění dětí, žáků a studentů, kteří se nemohou účastnit z finančních důvodů školního stravování

V souladu s cíli DZ LK 2020–2024 byly krajskou metodickou školního stravování pravidelně organizovány porady pro vedoucí všech zařízení školního stravování v Libereckém kraji. Setkání se účastnily i pracovnice Krajské hygienické stanice. S vedoucími školních jídelen nejčastěji hovořily o aktuálních otázkách z oblasti školního stravování a o základech hygienického minima. Metodická školního stravování se soustředila na podporu všech škol a školních jídelen bez ohledu na zřizovatele tak, aby poskytované školní stravování splňovalo aktuálně platné legislativní požadavky.

Liberecký kraj již téměř deset let podporuje školní stravování dětí mateřských škol a žáků základních škol, případně žáků nižších stupňů víceletých gymnázií ze sociálně slabých rodin (ve věku 3–15 let)⁵⁰. Bezplatně se toto stravování dařilo zabezpečovat díky projektu „Potravinová pomoc dětem v Libereckém kraji“ z výzvy Operačního programu Potravinové a materiální pomoci vyhlášené Ministerstvem práce a sociálních věcí. Do projektu bylo každým rokem zapojeno přes 70 příspěvkových organizací v kraji a bezplatné stravování získalo v průměru přibližně 1 400 dětí a žáků ročně.

8.11 Pedagogičtí pracovníci

Cíle:

- Ve spolupráci s pedagogickou fakultou i vedením škol motivovat studenty i stávající pedagogické pracovníky k práci ve školství
- Metodicky vést začínající pedagogické pracovníky i ředitele škol
- Zvýšit kompetence ředitelů škol v oblastech řízení školy
- Systematicky využívat DVPP pro zvyšování odbornosti pedagogických pracovníků

Ve spolupráci s pedagogickou fakultou i vedením škol bude potřeba i nadále motivovat studenty a stávající pedagogické pracovníky k práci ve školství. Podíl mladých učitelů do 35 let se v posledních letech v Libereckém kraji zlepšil v mateřských školách. Stoupl na téměř 27 %, přitom celorepublikový průměr je 25 %. V základních školách je však situace horší, podíl učitelů do 35 let zůstává stejně jako v celé ČR na pouhých 16 %. To je i pod průměrem zemí OECD.

Pokud jde o metodické vedení a podporu začínajících pedagogických pracovníků, patřil v roce 2022 podle údajů MŠMT Liberecký kraj mezi čtyři regiony, kde se v rámci celé ČR přidělovali uvádějící učitelé k těm začínajícím v nejnižší míře. Podle dat ČŠI za školní rok 2021/2022 je přidělování mentora tou nejčastější pomocí, které se začínajícím učitelům dostává na středních školách v kraji. Z dotazníkového šetření MŠMT pro analýzu potřeb na školách vyplynulo, že ve srovnání s celorepublikovým průměrem si v Libereckém kraji vedou v podpoře začínajících učitelů nejlépe mateřské školy, základní školy zaostávají o 9 % a střední školy

⁵⁰ Zabezpečení školního stravování dětem mateřských škol a žákům základních škol (případně žákům nižších stupňů víceletých gymnázií) ze sociálně slabých rodin ve věku 3–15 let se týká těch, které se jako společně posuzované osoby z hlediska nároku na příspěvek na živobytí nacházejí v hmotné nouzi, a to již bez ohledu na délku rozhodného období.

dokonce o 11 % oproti průměru ČR.

Také zvyšování kompetencí ředitelů škol zůstane i do budoucna v centru pozornosti, přestože se v uplynulém období ředitelé škol účastnili různých forem dalšího vzdělávání, aby zkvalitnili svou práci při vedení škol a nabyli nových znalostí a dovedností. Z dat ČŠI za školní rok 2021/2022 vyplývá, že ředitelé základních škol v Libereckém kraji si nejčastěji z DVPP vybírali kurzy zaměřené na legislativu a právní předpisy a na řízení pedagogického procesu a pedagogické vedení školy. Ředitelé středních škol se ve svém dalším vzdělávání zajímali o témata organizační řízení školy, ekonomická a finanční oblast a na třetím místě také o řízení pedagogického procesu a pedagogické vedení školy.

Cíl systematicky využívat DVPP pro zvyšování odbornosti pedagogických pracovníků se ve sledovaném období let 2020–2024 dařilo naplňovat. I přes potíže způsobené pandemií covidu-19. DVPP bylo v kraji realizováno četnými subjekty v různých formách. Jednou z nich byla účast škol v tzv. šablonách – projektech zjednodušeného vykazování. Ze šablon II si ZŠ v Libereckém kraji vybíraly nejčastěji DVPP v rozsahu 8 hodin v oblasti sociálního rozvoje, a to dokonce v největší míře v porovnání se všemi kraji v ČR. Častěji oproti republikovému průměru si také ZŠ v kraji vybíraly DVPP zaměřené na cizí jazyky. Naopak vzdělávání věnované čtenářské a matematické gramotnosti si volily méně, než představuje průměr v ČR.

Na realizaci DVPP se v kraji podílely Centrum vzdělanosti Libereckého kraje a Krajská pobočka NPI nebo Centrum dalšího vzdělávání TUL. Další vzdělávání pedagogických pracovníků probíhalo také díky projektu NAKAP LK II, a to v rámci metodických center pro podporu polytechnického vzdělávání a matematické gramotnosti. Vzdělávací aktivity byly dále realizovány v rámci regionálních Elixírů do škol a vzdělávací akce připravovaly i některé MAS při implementaci svých Místních akčních plánů (MAP). DVPP se již delší dobu věnuje také iQLANDIA, o.p.s. nebo Krajská vědecká knihovna, která v rámci projektu NAKAP LK II vedle metodického centra podpory čtenářské gramotnosti. Oblasti DVPP se v kraji věnují také nestátní neziskové organizace, profesní a komerční subjekty.

8.12 Kvalita a hodnocení počátečního vzdělávání

Cíle:

- Podporovat dobré klima školy a kvalitu vzdělávání na všech stupních
- K průběžnému zvyšování kvality zavádět prvky formativního hodnocení
- Vzdělávat vedení škol i pedagogické pracovníky v metodách formativního hodnocení

Školy za poslední roky prošly výraznými změnami, které kladly požadavky i na řízení školy. V náročném období pandemie musely zvládnout organizaci distanční výuky a současně vést pedagogy k novým metodám výuky včetně online prostředí nebo zavádění prvků formativního hodnocení.

V návaznosti na měnící se přístupy v hodnocení žáků, individualizaci přístupu, inkluzi a požadavku na dobré klima školy se v posledních letech adekvátně proměnila i nabídka DVPP, které mohly školy a školská zařízení dle svých potřeb v různé míře využívat. V rámci projektu KAP LK I byl na jaře roku 2021 organizován online vzdělávací workshop na téma formativní hodnocení určený pro pedagogické pracovníky a vedení škol v kraji. Podobné workshopy organizovaly i jednotlivé MAS v území.

S ohledem na komplikace v životě škol v hodnoceném období, které způsobila nejen pandemie covidu-19, ale také příliv a začleňování žáků z Ukrajiny do všech segmentů vzdělávání, je i pro následující období cílem snaha o podporu dobrého klimatu školy a kvalitu vzdělávání na všech jeho stupních.

8.13 Celoživotní vzdělávání

Cíle:

- Podporovat další vzdělávání ve školách
- Zaměřit aktivity Centra vzdělanosti Libereckého kraje na aktuální požadavky v celoživotním vzdělávání

Celoživotní vzdělávání bylo v období DZ 2020–2024 výrazně ovlivněno pandemií covidu-19, což značně změnilo jak přístup k celoživotnímu vzdělávání, tak nastavené priority v této oblasti. Situace se promítla i do realizace cílů a opatření uvedených v DZ LK 2020–2024. Školy a další poskytovatelé se v souvislosti s pandemií potýkali se sníženou poptávkou a některé kurzy rušili, případně měnili jejich formu. Na druhou stranu byla tato zkušenost pozitivní. Zlepšila dovednosti všech aktérů v práci s IT technikou a v online vzdělávání.

Přístup k podpoře především středních škol jako autorizovaných osob pro udělování profesních kvalifikací zůstával stejný. Přesto v období pandemie covidu-19 aktivity škol v této oblasti poklesly. Důvodem byl i nízký zájem veřejnosti. K oživení došlo opětovně až v roce 2022 díky projektu NPI „Upskilling“. Ten se zaměřil na optimalizaci sítě autorizovaných osob v kraji a propagaci Národní soustavy kvalifikací.

Období pandemie nepříznivě ovlivnilo organizaci kurzů celoživotního vzdělávání a zejména dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v Centru vzdělanosti Libereckého kraje, které působí při Střední odborné škole a mateřské škole, Liberec, Na Bojišti 15, příspěvková organizace. Vzdělávání se postupně transformovalo na e-learningové kurzy, online kurzy primární logopedické prevence a diskusní kluby. V rámci DVPP byly žádané hlavně webináře zaměřené na IT dovednosti. S koncem pandemie se ale nejvyhledávanějšími znovu staly kvalifikační studium pro asistenty pedagoga a kurzy ekonomických a účetních dovedností.

K dalším významným poskytovatelům celoživotní vzdělávání a DVPP v Libereckém kraji patřily a patří také Krajská pobočka NPI nebo Centrum dalšího vzdělávání Technické univerzity v Liberci. Počet poskytovatelů v online prostředí vzrostl i v rámci celé ČR. S ohledem na rychle se měnící společnost a požadavky trhu práce bude nutné i v dalším období věnovat celoživotnímu vzdělávání a rozvoji potenciálu každého dospělého zvýšenou pozornost.

8.14 Jazykové vzdělávání

Cíl:

- Zkvalitňovat jazykovou výuku

Cíl DZ LK 2020–2024 zkvalitňovat jazykovou výuku je naplňován díky podpoře škol a jejich zapojení v několika projektech. Podpora škol v oblasti zkvalitňování jazykové výuky je hrazena převážně z programu Domu zahraniční spolupráce Erasmus+. Jedná se o podporu zahraniční mobility pro žáky i pedagogické pracovníky. Této příležitosti využilo 9 středních a vyšších odborných škol v Libereckém kraji.

Střední a vyšší odborné školy v Libereckém kraji jsou také partnery v projektech zaměřených na spolupráci se zahraničními školami, například „Učíme stejně? Výměny zkušeností Visegrádských průmyslových škol“ (Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola, Liberec, příspěvková organizace) nebo „Fake news in the age of democracy“ (Gymnázium, Frýdlant, Mládeže 884, příspěvková organizace).

Nejčastější kombinací prvního cizího jazyka s dalším cizím jazykem v základních a středních školách je anglický a německý jazyk. Trend volby angličtiny jako primárního cizího jazyka bude i nadále pokračovat. Větší zastoupení německého jazyka je tradiční a pravděpodobně je dáno i geografickou polohou Libereckého kraje, resp. celé ČR. Zastoupení jednotlivých cizích jazyků se v čase téměř nemění. Především zastoupení anglického a německého jazyka ve výuce v ZŠ i SŠ zůstává stabilní a výrazný posun nelze očekávat ani v příštích letech. Kromě kompatibility vzdělávacích programů důležitou roli sehrává i personální zajištění výuky cizích jazyků.

8.15 Informační a komunikační technologie

Cíle:

- Podporovat modernizaci vybavení škol
- Zavádět znalosti v oblastech digitálních technologií do výuky
- Podporovat rozvoj digitálních kompetencí pedagogů

- Účelně využívat ICT ve vzdělávání (mezioborová propustnost ICT)

Cíle DZ LK 2020–2024 byly v oblasti ICT úspěšně naplňovány. Školám v Libereckém kraji se dařilo obnovovat počítače jak v desktopové verzi, tak i počítače přenosné. Vzrostl podíl nových zařízení ve stáří do 2 let, a to jak u stolních počítačů, tak u přenosných zařízení. Nadále se zvyšují i absolutní počty počítačů ve školách. Z hlediska typu zařízení dochází k posunu ve prospěch přenosných, která tvoří už polovinu veškeré počítačové techniky.

V posledních letech byly téměř všechny počítače určené žákům připojeny k internetu. Dostupnost bezdrátové sítě ve školách v Libereckém kraji se tak pohybuje přibližně na úrovni průměru za celou Českou republiku, na druhém stupni základních škol je stoprocentní. Podíl škol s vlastním intranetem se v Libereckém kraji nachází mírně pod úrovní ČR, naopak u středních škol je zastoupení intranetu vyšší, než představuje republikový průměr.

Využívání informačních a komunikačních technologií bylo podporováno také napříč polytechnickými aktivitami projektu NAKAP LK II. Obsaženo bylo ve volnočasových aktivitách zaměřených na polytechnické vzdělávání žáků SŠ, v některých dnech určených pro žáky SŠ probíhající v iQLANDII, o.p.s., nebo v projektových dnech pro žáky SŠ pořádaných Technickou univerzitou v Liberci. Žáci ZŠ i SŠ se mohli seznamovat s digitálními technologiemi i díky nákupu polytechnického vybavení jednotlivých škol. Webináře pro pedagogy v kraji byly organizovány na začátku pandemie covidu-19 také z projektu Strategické plánování rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje (KAP LK II.)

Po celé období let 2020–2024 byly navíc i krajským pracovištěm Národního pedagogického institutu ČR v Liberci realizovány stovky vzdělávacích akcí z oblasti nové informatiky a digitálních kompetencí. Například jen ve školním roce 2021/2022 se 215 vzdělávacích akcí zúčastnilo celkem 1050 pedagogů. Školy v kraji využívaly i vzdělávací programy NPI z projektu SYPO, který poskytoval podporu prostřednictvím krajského kabinetu informatiky a ICT, ale i jiných krajských kabinetů v rámci mezipředmětové spolupráce (krajský kabinet přírodovědného vzdělávání, krajský kabinet matematiky, aj.).

8.16 Environmentální vzdělávání, výchova, osvěta

Cíle:

- Podporovat krajský systém EVVO pokrývající všechny oblasti a stupně vzdělávání a celoživotní vzdělávání

Rozvoj dlouhodobé systematické spolupráce environmentálního vzdělávání a udržitelného rozvoje vychází především z krajských koncepcí „Koncepce EVVO Libereckého kraje 2021–2030“ a „Akční plán EVVO“. V období let 2020–2024 se dařilo spolupráci škol s dalšími organizacemi v oblasti EVVO. Pouze pandemie covidu-19 některé aktivity na čas přerušila.

Praktická ekologická výchova pro školy byla po celou dobu platnosti DZ LK 2020-2024 realizována především Střediskem ekologické výchovy Libereckého kraje (STŘEVLIK). Jeho hlavní činností je organizace pobytových výukových programů pro školní kolektivy mateřských, základních i středních škol v pobočkách v Hejnicích, Oldřichově v Hájích a Dolánkách u Turnova. V mateřských školách dále STŘEVLIK realizoval celostátní program MRKVIČKA (malý rádce kvalitní ekologické výchovy pro MŠ). Intenzivně se také věnoval přípravě a realizaci programů pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. V době pandemie ale musely být vzdělávací programy včetně pobytových omezeny. Environmentální výchova v základních a středních školách byla zajišťována prostřednictvím programu MRKEV (metodika a realizace komplexní ekologické výchovy). Ten koordinovala ZOO Liberec – Středisko ekologické výchovy DIVIZNA. Ekologické výchově se na území kraje věnovaly také Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, Středisko ekologické výchovy Český ráj a Geopark Ralsko o. p. s.

Na konci školního roku 2021/2022 byla zahájena realizace projektu Libereckého kraje Strategické partnerství

v oblasti EVVO. S šesti organizacemi z této oblasti byly uzavřeny smlouvy na realizaci první etapy projektu, jehož cílem je především rozvoj dlouhodobé systematické environmentální výchovy ve školách na území Libereckého kraje.

8.17 Prevence rizikového chování

Cíle:

- Koordinovat specifickou primární prevenci ve školství ve spolupráci s dalšími resorty
- Vzdělávat pedagogické pracovníky v oblasti specifické primární prevence

Liberecký kraj v období let 2020-2024 každý rok finančně podporoval specifickou primární prevenci ve školách dotačním programem na specifickou primární prevenci a účelovou dotací na podporu činnosti organizace, která se problematice věnuje. Preventivní programy ve školách nejčastěji realizovaly nestátní organizace (Maják, o.p.s., Advaita, z. ú. nebo Most k naději), komerční subjekty, školská poradenská zařízení, Policie ČR a městská policie. Dále se Liberecký kraj už od roku 2016 podílí na projektu „Kraje pro bezpečný internet“, kterého se vždy účastní několik desítek žáků a studentů z jednotlivých škol v kraji.

V rámci koordinace specifické primární prevence docházelo ke spolupráci krajského koordinátora primární prevence s odborem sociálních věcí a krajským protidrogovým koordinátorem. Krajský školský koordinátor primární prevence navíc pravidelně pořádal a dále pořádá setkání s oblastními metodiky primární prevence působícími při pedagogicko-psychologických poradnách. Účastní se také setkávání školních metodiků primární prevence, kde informuje o nejrůznějších akcích, seminářích a novinkách.

Vzdělávat pedagogické pracovníky v oblasti specifické primární prevence se dařilo mimo jiné díky projektu „Vzdělávací aktivity v oblasti duševního zdraví pro pedagogické pracovníky“ (dotace ze státního rozpočtu ČR na rok 2023 činila 256.800 Kč). V rámci něj jsou organizovány vzdělávací semináře pro školní metodiky prevence, konference, vzdělávací semináře pro oblastní metodiky prevence a také skupinové supervize. Přes 70 % školních metodiků prevence v Libereckém kraji má absolvované specializační studium, většina (přibližně 73 %) přitom současně vykonává funkci třídního učitele.

Negativní dopad pandemie covidu-19 na společnost se projevil nejvíce právě v oblasti prevence rizikového chování. Počty dětí, žáků a studentů s obtížemi týkajícími se duševního zdraví výrazně narostly a odborníci v kraji nestíhali pokrývat poptávku po těchto službách. Ve školách proto bude v nejbližších letech ještě mnohem více potřeba podporovat prevenci rizikového chování a výukové aktivity v oblasti duševního zdraví.

9 VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍCH ZŘIZOVANÝCH KRAJEM

DZ LK 2024-2028 představuje významný koncepční dokument pro oblast vzdělávání na území kraje. Obsahově navazuje na celorepublikový DZ ČR 2023–2027 schválený vládou 20. 12. 2023.

9.1 Priority kraje

Východiska pro stanovení krajských priorit vzešla jak z předchozího DZ LK 2020–2024, tak ze strategických a koncepčních dokumentů národní a regionální povahy, které se věnují vzdělávání a lidským zdrojům obecně. Jedná se zejména o Strategii 2030+, DZ ČR 2023–2027, Strategii rozvoje Libereckého kraje (SR LK) a Strategii sociálního začleňování Libereckého kraje. Proto je v prioritách kraje kladen důraz jak na kvalitu vzdělávání a kompetenční učení žáků pro jejich uplatnění v profesním i osobním životě, tak na snižování nerovností ve vzdělávání a jeho dostupnost. To vše samozřejmě i při vědomí důležitosti dalšího vzdělávání pedagogů, ředitelů a nepedagogických pracovníků, stejně jako příznivého vlivu zintenzivnění vzájemné komunikace a užší spolupráce všech aktérů vzdělávání v území.

Priority kraje nastavené pro následující období tedy reflektují trendy v současném vzdělávání a zároveň výsledky analýz o vzdělávání v regionu. Hlavním rysem nově formulovaných priorit je jejich zaměření na oblasti a problémy, které je třeba s vizí kvalitnějšího regionálního školství řešit napříč všemi stupni vzdělávací soustavy, včetně vzdělávání dospělých:

PRIORITA 1: Dostupné kvalitní vzdělání pro každého bez rozdílu

PRIORITA 2: Vzdělávání pro uplatnitelnost v dalším studiu i praxi

PRIORITA 3: Podpora pedagogů a spolupráce všech aktérů vzdělávání

9.2 Přehled škol a školských zařízení zřizovaných krajem

DZ LK 2024–2028 je **jako celek koncipován tak, aby se svými opatřeními a aktivitami vztahoval na všechny školy a školská zařízení na území kraje**, tj. na všechny školy a školská zařízení bez rozdílu zřizovatele. Veškerá opatření a aktivity navrhovaná v tomto dokumentu, obdobně jako kritéria rozvoje, se tedy také týkají vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných krajem.

Následující tabulka uvádí **počty škol a školských zařízení zřizovaných Libereckým krajem** k začátku školního roku 2023/2024, seznam škol a školských zařízení (v právní formě příspěvkových organizací zřizovaných krajem) naleznete v tabulce na konci této kapitoly (viz Tabulka 33).

Tabulka 32 Počet škol a školských zařízení zřizovaných Libereckým krajem (k 1. 9. 2023)

Typ	Zřizovatel Liberecký kraj	Celkem škol a školských zařízení v LK
Mateřská škola	8	239
Základní škola	10	205
Střední škola	36	48
Vyšší odborná škola	6	6
PPP	4	4
SPC	5	5
Dětský domov	7	7
Domov mládeže/internát	17	19

Zdroj: OŠMTS, [MŠMT – školský rejstřík](#)

9.3 Strategie rozvoje a kritéria rozvoje

Tato podkapitola stručně popisuje stav vybraných segmentů a strategii rozvoje (tj. opatření a aktivity), včetně kritérií rozvoje na období 2024–2028 pro školy a školská zařízení zřizovaná Libereckým krajem.

9.3.1 Předškolní a základní vzdělávání

V segmentech předškolního a základního vzdělávání je převažujícím zřizovatelem obec. Přesto všechna opatření, která jsou v těchto segmentech navržena, se vztahují i na mateřské a základní školy zřizované Libereckým krajem. Ten je dominantním zřizovatelem základních škol speciálních a škol zřizovaných podle § 16 odst. 9. Celkem Liberecký kraj zřizuje 10 mateřských a základních škol.

Strategie rozvoje

V posledních letech v české populaci neustále stoupá počet dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V Libereckém kraji od školního roku 2019/2020 vzrostl počet dětí a žáků se SVP v mateřských a základních školách o víc než pět set. Většinu představují žáci základních škol.⁵¹

Vzhledem k tomu bude v následujícím období nezbytné věnovat dětem a žákům se SVP či jinak znevýhodněným dostatečnou pozornost a podporovat **rozvíjení potenciálu každého dítěte a žáka bez rozdílů**. To vyžaduje především zvyšovat kompetence samotných pedagogických pracovníků v oblasti pedagogické diagnostiky, práce s heterogenní skupinou apod. Neméně důležité je přitom i vzdělávání těchto pedagogů v oblasti well-beingu, a to jak jejich, tak žáků (PO4).

Nedílnou součástí podpory rozvoje potenciálu každého dítěte, žáka a studenta bez rozdílů zůstává také v následujícím období snaha Libereckého kraje zajistit dostatečné kapacity speciálních tříd a škol pro děti a žáky se SVP.

Mateřských a základních škol, které zřizuje Liberecký kraj, se proto kromě platnosti všech opatření a aktivit DZ LK 2024–2028 navržených v těchto segmentech, bude dotýkat zejména opatření a aktivity z kapitoly 4 E. Rovný přístup a podpora pro všechny žáky bez rozdílů.

➤ E 1 Rozvíjení potenciálu každého dítěte, žáka a studenta bez rozdílů

- E 1.1 Zvyšovat kompetence PP v rozvíjení potenciálu každého dítěte/žáka (podpora talentu, práce s heterogenní skupinou, práce se žáky s nedostatečnou znalostí českého jazyka, pedagogická diagnostika atd.)
- E 1.2 Zajišťovat dostatečné kapacity speciálních tříd, škol a oborů středního vzdělání pro děti a žáky se SVP

Kritéria rozvoje

Přestože DZ ČR 2023–2027 nepodporuje zřizování nových škol podle § 16 odst. 9 či navyšování kapacit oboru základní škola speciální, dává prostor krajům, aby byla kapacita přizpůsobena dle místních potřeb. Pro segmenty předškolního a základního vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných Libereckým krajem jsou platná kritéria rozvoje obsažená v DZ LK 2024–2028, v 6. kapitole, a to konkrétně **ustanovení 3.3 Školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona a obor vzdělání 79-01-B/01 Základní škola speciální** (s. 52).

9.3.2 Všeobecné a odborné vzdělávání

V Libereckém kraji poskytuje vzdělání 48 středních škol, 36 z nich zřizuje kraj. Dále se v regionu nachází jedna

⁵¹ Podrobněji k tomu v kapitole 7.1 Analýza vzdělávací soustavy (*Tabulka 19 Počty dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v MŠ, ZŠ a SŠ*)

církevní, dvě obecní a devět soukromých SŠ. Ve školním roce 2022/2023 je navštěvovalo 17 328 žáků. Vyšší odborné školy ve stejném školním roce navštěvovalo 212 studentů. Celkově Liberecký kraj v tomto segmentu zřizuje 75 % všech středních škol a všech šest vyšších odborných škol v území.

Strategie rozvoje

V návaznosti na DZ ČR 2023–2027 je podporována vize vyššího podílu všeobecného vzdělávání, ale hledí se také na potřeby zaměstnavatelů a předpokládaný vývoj trhu práce. Proto je důležité udržet i pestrou oborovou strukturu.

V Libereckém kraji tvoří oborovou nabídku středních škol 24 z celkového počtu 31 skupin oborů. Žákům vycházejícím ze základních škol poskytuje poměrně pestré možnosti pro volbu povolání. Přesto zůstává i do budoucna potřebné **upravovat skladbu oborů středního vzdělání pro další studium i praxi** absolventů. To znamená racionalizovat podle demografického vývoje kapacity středních škol a posílit obory s vyšším podílem všeobecného vzdělávání.⁵²

V posledních letech se do středního vzdělávání přelila vlna nejsilněji zastoupených populačních ročníků 2008 a 2009. Další početně výraznější ročník 2016 vstoupí do středních škol za sedm let. S ohledem na to již Liberecký kraj v uplynulém období mírně upravil skladbu oborů ve prospěch všeobecného vzdělávání. Snahou kraje přitom i nadále zůstává zachovat co nejpestřejší oborovou nabídku středních škol a současně vytvářet podmínky pro co největší vertikální a horizontální prostupnost oborů.

Zvyšovat kvalitu vzdělávání ve středních školách znamená v současnosti především soustředit se na jazykové vzdělávání a mezinárodní spolupráci škol včetně stáží. V rámci jazykového vzdělávání budou proto také v následujícím období preferovány zahraniční výměnné pobyty žáků (např. program mobility žáků Erasmus+ apod.), pozornost bude třeba věnovat ale i výuce češtiny pro žáky-cizince.

Neméně důležité je nadále získávat kvalifikované odborníky z praxe do výuky a zprostředkovávat jak žákům, tak učitelům odborný výcvik u zaměstnavatelů. V uplynulém období střední a vyšší odborné školy v Libereckém kraji nejčastěji organizovaly přednášky nebo jinou formu účasti odborníka z praxe ve výuce a také odborný výcvik nebo praxi žáků ve firmách. Necelá polovina škol pak posílala své pedagogy na stáže k zaměstnavatelům.⁵³

Vzhledem k rychle se měnícím potřebám trhu práce a úsilí snižovat u mladistvých předčasně odchody ze studií je nezbytné zintenzivnit na středních školách **podporu kariérového poradenství a prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání**.⁵⁴

Důležité je zlepšovat kompetence samotných žáků pro výběr kariéry. V této souvislosti budou v nadcházejícím období více rozvíjeny také základní funkční gramotnosti žáků nematuritních oborů. Ti se mají naučit lepší orientaci v praktickém životě a adaptaci na trhu práce. K tomu je mimo jiné zapotřebí, aby pedagogové více využívali aktivizační metody výuky pro žáky v hodinách.⁵⁵

⁵² V Libereckém kraji je ve srovnání s celorepublikovým průměrem dlouhodobě vyšší podíl nově přijímaných žáků do středního vzdělání s výučním listem (E, H) a nižší podíl žáků v gymnaziálním vzdělání (K). Blíže k tomu v: *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji*, s.35. Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>. Podrobněji k tomu také v kapitole 7.1 Analýza vzdělávací soustavy.

⁵³ *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji*, s.39. Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>.

⁵⁴ Zhruba polovina středních a vyšších odborných škol v kraji organizuje kariérové poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli. Tři čtvrtiny ze zapojených středních škol v kraji si v projektech zjednodušeného vykazování vybraly aktivitu kariérový poradce v SŠ (tzv. Šablony pro SŠ a VOŠ I. z OP JAK).

⁵⁵ Podle údajů ČŠI za školní rok 2021/22 zaostávají střední školy v Libereckém kraji v mezikrajském srovnání v aktivizaci žáků SŠ. Jde o druhý nejnižší podíl hodin s vyšší aktivizací žáků především v hodinách českého a cizího jazyka. Blíže k tomu v: *Liberecký kraj. Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji*, s.4. Dostupné z: <https://www.edu.cz/analyticke-podklady-pro-tvorbu-dlouhodobych-zameru-v-jednotlivych-krajich/#stazeni>. Podrobněji k tomu také v kapitole 7.1 Analýza vzdělávací soustavy.

Dále bude vhodné zaměřovat se na vzdělávání pracovníků ŠPP, zejména kariérových a výchovných poradců na středních školách, aby dokázali lépe pracovat se žáky ohroženými předčasným odchodem ze vzdělávání. Nejčastěji se jedná o žáky s určitým znevýhodněním, ať už socioekonomickým, sociokulturním či jazykovým, nebo s potřebou podpůrných opatření, z nepodnětného rodinného prostředí apod. Liberecký kraj bude také podporovat spolupráci škol, poradenských zařízení a rodiny. Z analýzy potřeb škol vyplynulo, že celkem 44 % středních škol v kraji s poradenskými zařízeními vůbec nespolupracuje, a to je více než republikový průměr (34 %).⁵⁶

Liberecký kraj bude v této souvislosti podporovat také spolupráci škol, poradenských zařízení a rodiny. Z analýzy potřeb škol vyplynulo, že celkem 44 % středních škol v kraji s poradenskými zařízeními vůbec nespolupracuje, a to je více než republikový průměr (34 %).⁵⁷ Tato aktivita spolu se vzděláváním pracovníků ŠPP by měla přispět ke zlepšení duševního zdraví žáků nebo studentů a k vytvoření bezpečnějšího klimatu ve školách (PO4).

V segmentu vyššího odborného vzdělávání bude Liberecký kraj nadále usilovat o dostupnou oborovou nabídku vyšších odborných škol. Proto bude nadále podporovat obory s dobrou uplatnitelností na trhu práce (zejména obory zdravotnické, technické a přírodovědné) a obory unikátní. Oborová síť může být rozšířena nejen s ohledem na demografický vývoj či naplněnost kapacit, ale také podle regionálních nebo v případě unikátních oborů nadregionálních potřeb.

Ve středních a vyšších odborných školách zřizovaných Libereckým krajem budou uplatňována všechna opatření a aktivity navržené v DZ LK 2024-2028 v kapitole 4 C. Všeobecné a odborné vzdělávání.

➤ **C 1 Úprava skladby oborů středního vzdělání pro další studium i praxi**

- C 1.1 Racionalizovat podle demografického vývoje kapacity středních škol a posílit obory s vyšším podílem všeobecného vzdělávání
- C 1.2 Vytvářet podmínky pro zajištění vertikální i horizontální prostupnosti oborů

➤ **C 2 Zvyšování kvality vzdělávání ve středních školách**

- C 2.1 Podporovat partnerskou spolupráci škol s odborníky z praxe a se zaměstnavateli
- C 2.2 Podporovat jazykové vzdělávání žáků včetně podpory výuky češtiny pro žáky-cizince
- C 2.3 Podporovat mezinárodní spolupráci škol včetně stáží

➤ **C 3 Podpora kariérového poradenství a prevence předčasných odchodů ze vzdělávání**

- C 3.1 Rozvíjet kompetence žáků/studentů SŠ a VOŠ nejen pro zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce
- C 3.2 Vzdělávat pracovníky ŠPP
- C 3.3 Podporovat spolupráci školy, ŠPZ a rodiny

➤ **C 4 Dostupná oborová nabídka vyšších odborných škol**

- C 4.1 Podporovat obory s dobrou uplatnitelností na trhu práce a obory unikátní

Kritéria rozvoje

Pro segmenty středního a vyššího odborného vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných Libereckým krajem jsou platná kritéria rozvoje obsažená v DZ LK 2024–2028, v 6. kapitole, a to konkrétně **ustanovení 4. Střední školy** a **ustanovení 5. Vyšší odborné školy** (s. 52, 53).

⁵⁶ Spolupráci přímo s PPP však označilo za velmi dobrou až 53 % SŠ v kraji, což je lepší výsledek než průměr v ČR (48 %). 42 % SŠ stávající forma spolupráce vyhovuje a 40 % škol uvedlo, že by uvítaly posílení personálních kapacit ŠPZ. Podrobněji k tomu v kapitole 7.2 Analýza potřeb škol.

⁵⁷ Spolupráci přímo s PPP však označilo za velmi dobrou až 53 % SŠ v kraji, což je lepší výsledek než průměr v ČR (48 %). 42 % SŠ stávající forma spolupráce vyhovuje a 40 % škol uvedlo, že by uvítaly posílení personálních kapacit ŠPZ. Podrobněji k tomu v kapitole 7.2 Analýza potřeb škol.

9.3.3 Školská poradenská zařízení

Liberecký kraj je jediným zřizovatelem ŠPZ v území. V současné době v regionu fungují čtyři pedagogicko-psychologické poradny (Liberec, Jablonec n. Nisou, Semily, Česká Lípa) a pět speciálně pedagogických center.

PPP poskytují služby žákům všech stupňů vzdělávání. Nejčastějšími důvody, které klienty do PPP přivedou, jsou výukové problémy a školní zralost, dále výchovné problémy a profesní orientace (viz příloha – *Graf 28 Klienti pedagogicko-psychologických poraden podle důvodu příchodu*). SPC jsou většinou součástí základních škol, jejich služby se zaměřují na žáky se zdravotním postižením, s hlubokým mentálním postižením nebo se zdravotním znevýhodněním.

Strategie rozvoje

V uplynulém období vzrostl zájem o poradenské služby, které ŠPZ poskytují. Vzhledem ke stoupajícímu počtu dětí a žáků se SVP v kraji, mj. také v souvislosti s uzavřením škol v důsledku pandemie covidu-19, bude i nadále stoupat na významu potřebnost těchto zařízení.

Oblast rozvoje potenciálu každého žáka se tak v dalším období neobejde bez dalšího zvyšování kvality poradenských služeb. Proto budou realizovány vzdělávací aktivity určené pracovníkům školských poradenských zařízení. Tematicky se zaměří na diagnostiku dětí, žáků a studentů a na zlepšení spolupráce poradenských zařízení se školou, ŠPP a rodinou. Tyto aktivity by měly napomáhat k navození pocitu duševní pohody u žáků a k vytváření bezpečného klimatu ve školách (PO4).

Podle výsledků analýzy potřeb škol hodnotilo v Libereckém kraji spolupráci se ŠPZ jako velmi dobrou výrazně více mateřských a základních škol, než je republikový průměr. Přitom až 40 % mateřských škol by uvítalo užší spolupráci s pracovníky ŠPZ (častější terénní práci pracovníků ŠPZ) a 47 % základních škol také posílení personálních kapacit ŠPZ. Spolupráci přímo s PPP označilo za velmi dobrou až 53 % středních škol, což je lepší výsledek, než je průměr v ČR (48 %).

V období 2020–2024 se projekt NAKAP LK II snažil vytvářet podmínky k získávání odborných pracovníků pro ŠPZ. V rámci projektu vznikly dvě odborné pozice zajišťující vedení odborných stáží v pedagogicko-psychologických poradnách a speciálně pedagogických centrech. Důraz byl kladen na spolupráci poradenských zařízení se studenty pedagogiky a příbuzných oborů (psychologie, speciální pedagogika, specializační studium pro výchovné poradce a školní metodiky prevence). Ve školním roce 2021/2022 dokonce absolvovalo v celém Libereckém kraji odborné praxe 25 stážistů v pedagogicko-psychologických poradnách a 27 stážistů ve speciálních poradenských centrech.⁵⁸ V těchto aktivitách by bylo žádoucí pokračovat.

Pro všechna ŠPZ v Libereckém kraji tedy platí v DZ LK 2024–2028 navržená opatření a aktivita z kapitoly 4 E Rovný přístup a podpora pro všechny žáky bez rozdílu.

➤ E 2 Zvyšování kvality poradenských služeb

- E 2.1 Vzdělávat a metodicky vést pracovníky ŠPZ k užší spolupráci se školami, ŠPP a rodinami

Kritéria rozvoje

Pro segment školských poradenských zařízení zřizovaných Libereckým krajem jsou platná kritéria rozvoje obsažená v DZ LK 2024–2028, v 6. kapitole, a to konkrétně **ustanovení 8.1 Školská poradenská zařízení** (s. 55).

9.3.4 Dětské domovy

Liberecký kraj je zřizovatelem všech sedmi dětských domovů v území. Kapacita těchto dětských domovů je

⁵⁸ Podrobněji k tomu v kapitole 8.6 Vyhodnocení DZ LK 2020–2024, Poradenské služby.

dostačující. Představuje 230 míst a často bývá využívána i k umístování dětí a žáků z jiných regionů.

Strategie rozvoje

Systém péče o ohrožené děti a jejich rodiny by měl v následujícím období v celé ČR prioritně směřovat k rozvoji dítěte v jeho přirozeném rodinném prostředí. To v praxi znamená věnovat se více preventivním aktivitám ve školách, ŠPZ a střediscích výchovné péče, a teprve poté přistupovat k náhradní výchovné péči ve školských zařízeních. Pokud totiž děti zůstávají v systému náhradní výchovné péče dlouhou dobu, snižují se jim šance na úspěšný návrat do běžného života. Délku pobytu ve výchovných ústavech tak bude nadále vhodné zkracovat.

Liberecký kraj bude proto i v následujícím období pokračovat v započaté transformaci dětských domovů. Jejím cílem je deinstitucionalizace pobytové péče pro ohrožené děti a zvýšení dostupnosti služeb komunitního typu pro kvalitnější život těchto dětí v menších rodinných skupinách.

V Libereckém kraji tak pro další období zůstává hlavním opatřením zvyšování kvality ústavní a ochranné výchovy a přiblížení se režimu rodinného způsobu života. Důležitá je zejména bližší spolupráce všech subjektů, které se na péči o ohrožené děti podílí, stejně jako vytváření podmínek pro život rodinných skupin. V dalším období bude podporována efektivní spolupráce všech zařízení poskytujících ústavní a ochrannou výchovu v kraji s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Proto budou mj. organizována další společná setkání ředitelů dětských domovů s vedoucími OSPOD podporující multidisciplinární spolupráci.

Pro všechny dětské domovy v Libereckém kraji tedy platí v DZ LK 2024–2028 navržená opatření a aktivita z kapitoly 4 F. Prevence a náhradní výchovná péče.

➤ F 2 Zvyšování kvality ústavní a ochranné výchovy

- F 2.1 Podporovat efektivní spolupráci zařízení poskytujících ústavní a ochrannou výchovu s OSPOD
- F 2.2 Transformovat pobytovou péči pro ohrožené děti

Kritéria rozvoje

Pro segment dětských domovů zřizovaných Libereckým krajem jsou platná kritéria rozvoje obsažená v DZ LK 2024–2028, v 6. kapitole, a to konkrétně **ustanovení 9. Školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy** (s. 56).

9.3.5 Školská výchovná a ubytovací zařízení

Liberecký kraj je většinovým zřizovatelem těchto zařízení v území. V kraji je provozováno 19 školských výchovných a ubytovacích zařízení, z toho 17 domovů mládeže a dva internáty. Přitom 15 domovů mládeže a oba internáty zřizuje Liberecký kraj, jeden domov mládeže soukromá osoba a jeden domov mládeže církev.

V uplynulém období pokračoval trend zvyšování zájmu o ubytování ve školských výchovných a ubytovacích zařízeních ovlivněný mj. narůstajícím počtem žáků středních škol, kteří především tyto služby využívají. Obsazenost domovů mládeže a internátů dosahuje až 80 % celkové kapacity nabízených lůžek. Přesto v některých místech regionu nemusí v následujícím období tato zařízení kapacitně zcela stačit.

Kritéria rozvoje

Pro segment školských výchovných a ubytovacích zařízení zřizovaných Libereckým krajem jsou platná kritéria rozvoje obsažená v DZ LK 2024–2028, v 6. kapitole, a to konkrétně **ustanovení 8.3 Školská výchovná a ubytovací zařízení** (s. 55).

9.4 Průřezová opatření

Ve všech segmentech bude Liberecký kraj jako zřizovatel také realizovat doporučení související s průřezovými

opatřeními obsaženými v DZ ČR 2023–2027. Zejména se to týká:

- podpory tématu udržitelnosti ve vzdělávání a zvyšování energeticky šetrné školské infrastruktury,
- prevence kyberbezpečnosti a vzdělávání pedagogů v digitálních kompetencích,
- zajišťování jazykové přípravy pro žáky-cizince,
- podpory rozvoje školních poradenských pracovišť,
- nabízení poradenství při volbě vzdělávacích drah i s ohledem na individuální talent/nadání a
- racionalizace oborové struktury středního vzdělávání v kraji podle potřeb společnosti.

Tabulka 33 Seznam škol a školských zařízení (v právní formě příspěvkové organizace zřizovaných Libereckým krajem)

	IČO	Název příspěvkové organizace
1	46748059	Základní škola a mateřská škola logopedická, Liberec, příspěvková organizace
2	46749799	Základní škola a Mateřská škola pro tělesně postižené, Liberec, Lužická 920/7, příspěvková organizace
3	60254190	Základní škola, Jablonec nad Nisou, Liberecká 1734/31, příspěvková organizace
4	70842922	Základní škola a Mateřská škola při dětské léčebně, Cvikov, Ústavní 531, příspěvková organizace
5	70972826	Základní škola a Mateřská škola při nemocnici, Liberec, Husova 357/10, příspěvková organizace
6	60254301	Základní škola a Mateřská škola, Jablonec nad Nisou, Kamenná 404/4, příspěvková organizace
7	60254238	Základní škola, Tanvald, Údolí Kamenice 238, příspěvková organizace
8	70839921	Základní škola a Mateřská škola, Jilemnice, Komenského 103, příspěvková organizace
9	70839999	Základní škola speciální, Semily, Nádražní 213, příspěvková organizace
	IČO	Název příspěvkové organizace
1	62237004	Gymnázium, Česká Lípa, Žitavská 2969, příspěvková organizace
2	828840	Gymnázium, Mimoň, Letná 263, příspěvková organizace
3	60252758	Gymnázium, Jablonec nad Nisou, U Balvanu 16, příspěvková organizace
4	60252570	Gymnázium, Tanvald, příspěvková organizace
5	46748016	Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec 11, Partyzánská 530, příspěvková organizace
6	46748067	Gymnázium, Frýdlant, Mládeže 884, příspěvková organizace
7	856070	Gymnázium Ivana Olbrachta, Semily, Nad Špejcharem 574, příspěvková organizace
8	854981	Gymnázium, Turnov, Jana Palacha 804, příspěvková organizace
9	60252537	Gymnázium Dr. Antona Randy, Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace
10	856037	Gymnázium, Střední odborná škola a Střední zdravotnická škola Jilemnice, příspěvková organizace
11	46748075	Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Liberec, Jeronýmova 425/27, příspěvková organizace
12	49864637	Obchodní akademie, Česká Lípa, náměstí Osvobození 422, příspěvková organizace
13	60252511	Vyšší odborná škola mezinárodního obchodu a Obchodní akademie, Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 15, příspěvková organizace
14	46747966	Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Liberec, Šamánkova 500/8, příspěvková organizace
15	7519507	Obchodní akademie, Hotelová škola a Střední odborná škola, Turnov, Zborovská 519, příspěvková organizace
16	48283142	Střední průmyslová škola, Česká Lípa, Havlíčkova 426, příspěvková organizace
17	46747982	Střední průmyslová škola stavební, Liberec 1, Sokolovské náměstí 14, příspěvková organizace
18	46747991	Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola, Liberec, příspěvková organizace

19	49864688	Vyšší odborná škola sklářská a Střední škola, Nový Bor, Wolkerova 316, příspěvková organizace
20	62237039	Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská, Kamenický Šenov, Havlíčkova 57, příspěvková organizace
21	60252600	Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola, Jablonec nad Nisou, Horní náměstí 1, příspěvková organizace
22	60252766	Střední uměleckoprůmyslová škola sklářská, Železný Brod, Smetanovo zátíší 470, příspěvková organizace
23	854999	Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola, Turnov, Skálova 373, příspěvková organizace
24	673731	Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Liberec, Kostelní 9, příspěvková organizace
25	581071	Střední zdravotnická škola, Turnov, 28. října 1390, příspěvková organizace
26	671274	Střední škola a Mateřská škola, Liberec, Na Bojišti 15, příspěvková organizace
27	526517	Střední škola strojní, stavební a dopravní, Liberec, příspěvková organizace
28	528714	Střední škola, Semily, příspěvková organizace
29	87891	Integrovaná střední škola, Vysoké nad Jizerou, Dr. Farského 300, příspěvková organizace
30	14451018	Střední zdravotnická škola a Střední odborná škola, Česká Lípa, příspěvková organizace
31	18385036	Střední průmyslová škola technická, Jablonec nad Nisou, Belgická 4852, příspěvková organizace
32	140147	Střední škola řemesel a služeb, Jablonec nad Nisou, Smetanova 66, příspěvková organizace
33	555053	Střední škola gastronomie a služeb, Liberec, Dvorská 447/29, příspěvková organizace
34	15043151	Střední škola, Lomnice nad Popelkou, Antala Staška 213, příspěvková organizace
35	82554	Střední škola hospodářská a lesnická, Frýdlant, Bělíkova 1387, příspěvková organizace
36	46746862	Střední odborná škola, Liberec, Jablonecká 999, příspěvková organizace
	IČO	Název příspěvkové organizace
1	49864360	Dětský domov, Česká Lípa, Mariánská 570, příspěvková organizace
2	49864351	Dětský domov, Jablonné v Podještědí, Zámecká 1, příspěvková organizace
3	70226458	Dětský domov, Základní škola a Mateřská škola, Krompach 47, příspěvková organizace
4	63778181	Dětský domov, Dubá – Deštná 6, příspěvková organizace
5	60252774	Dětský domov, Jablonec nad Nisou, Pasecká 20, příspěvková organizace
6	46748105	Dětský domov, Frýdlant, Větrov 3005, příspěvková organizace
7	855006	Dětský domov, Semily, Nad Školami 480, příspěvková organizace
	IČO	Název příspěvkové organizace
1	70948801	Pedagogicko-psychologická poradna, Česká Lípa, Havlíčkova 443, příspěvková organizace
2	70948798	Pedagogicko-psychologická poradna, Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace
3	70848211	Pedagogicko-psychologická poradna, Liberec 2, Truhlářská 3, příspěvková organizace
4	70948810	Pedagogicko-psychologická poradna a speciálně pedagogické centrum, Semily, příspěvková organizace
5	8729590	Speciálně pedagogické centrum logopedické a surdopedické, příspěvková organizace

Zdroj: OŠMTS

10 PŘÍLOHY

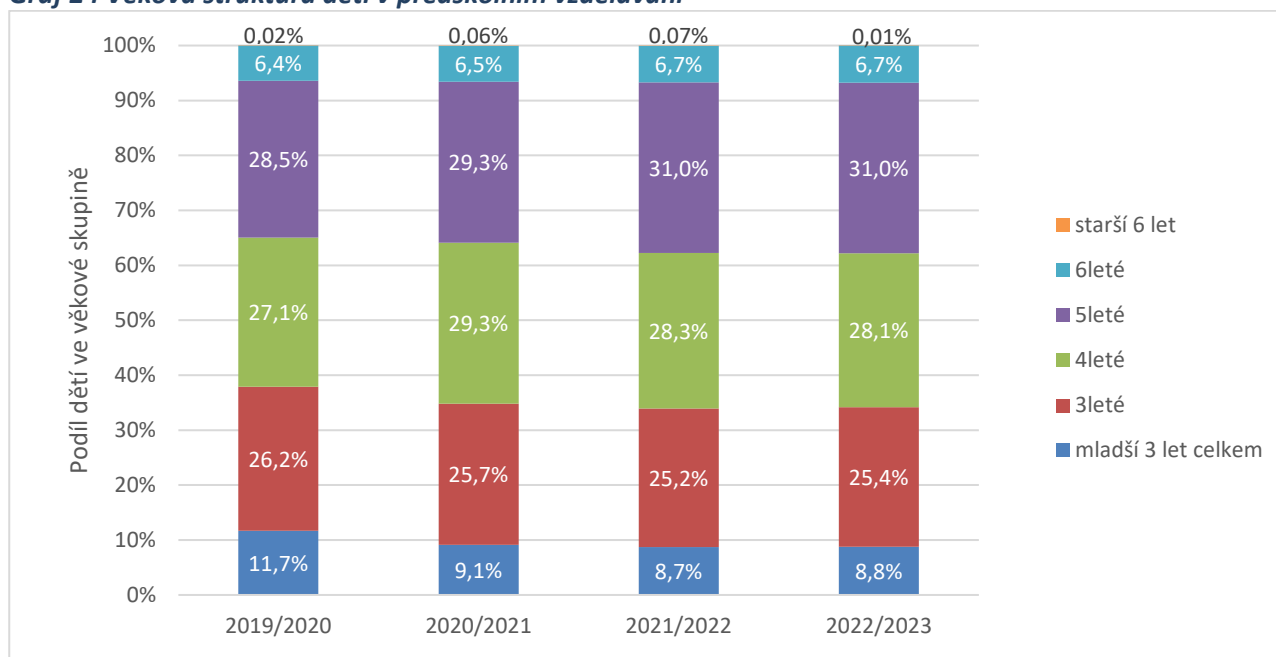
10.1 Seznam použitých zkratk

Zkratka	Celý název
BT	běžná třída
ČŠI	Česká školní inspekce
DD	dětský domov
DDM	dům dětí a mládeže
DDÚ	dětský diagnostický ústav
DM	domov mládeže
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
DZ LK 2020–2024	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Libereckého kraje 2020–2024
DZ ČR 2019–2023	Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2019–2023
DZS	Dům zahraniční spolupráce
EDUCA	veletrh vzdělávání a pracovních příležitostí
EVVO	enviromentální vzdělávání, výchova a osvěta
ICT	informační a komunikační technologie
IT	informační technologie
KAP LK	Krajský akční plán Libereckého kraje
KÚ	krajský úřad
LU	Lex Ukrajina
MAP	místní akční plán
MAS	místní akční skupina
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
NAKAP LK	Naplňování krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Libereckého kraje
NPI	Národní pedagogický institut
ORP	obce s rozšířenou působností
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
OŠMTS	odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Krajského úřadu Libereckého kraje
PO	průřezová opatření
PP	pedagogický pracovník/pedagogičtí pracovníci
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
PS	přípravný stupeň
PT	přípravná třída
RgŠ	regionální školství
RVP ZV	rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SEPA	systém evidence preventivních aktivit
SES	socioekonomický statut
SEV	středisko ekologické výchovy
SOŠ	střední odborná škola
SPC	speciálně pedagogické centrum

SŠ	střední škola
ST	speciální třída
SVČ	středisko volného času
SVP	speciální vzdělávací potřeby
ŠD	školní družina
ŠJ	školní jídelna
ŠD	školní družina
ŠK	školní klub
ŠPP	školní poradenské pracoviště
ŠPZ	školské poradenské zařízení
ŠMP	školní metodik prevence
ŠVP	školní vzdělávací program
ŠZ	Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
VOŠ	vyšší odborná škola
ZP	zdravotní postižení
ZŠ	základní škola
ZUŠ	základní umělecká škola

10.2 Tabulky a grafy

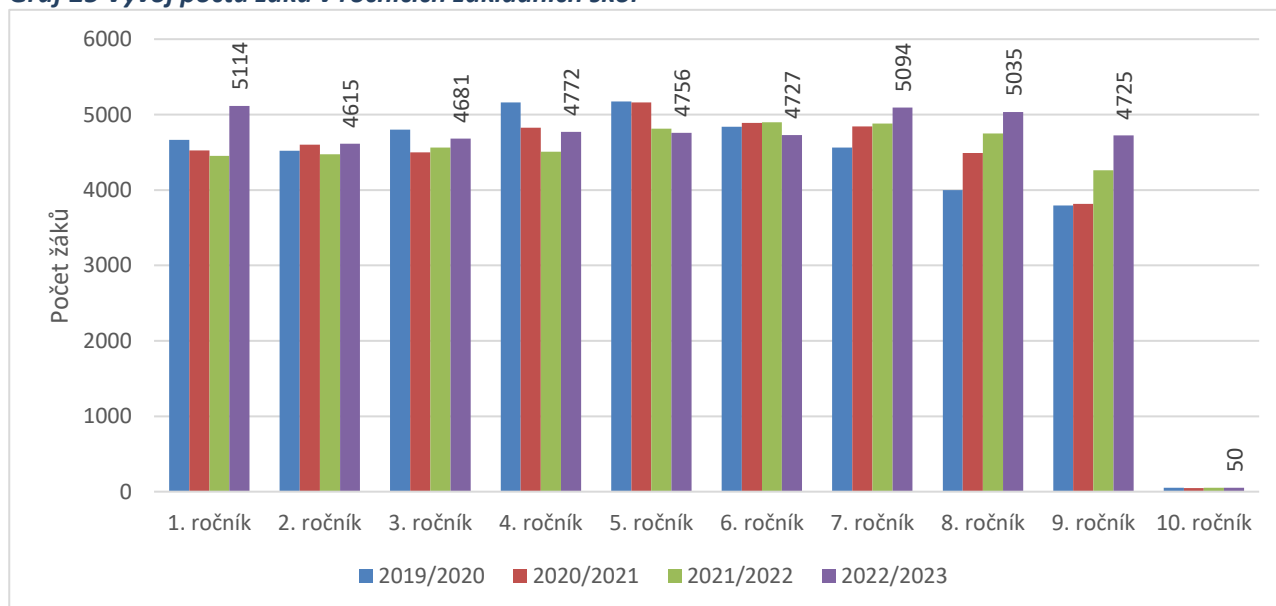
Graf 24 Věková struktura dětí v předškolním vzdělávání



Zdroj: Statistické výkazy podle stavu k 30. 9. daného školního roku, MŠTM.

Poznámka: Jsou zahrnuty mateřské školy všech zřizovatelů.

Graf 25 Vývoj počtu žáků v ročnících základních škol



Zdroj: Statistické výkazy podle stavu k 30. 9. daného školního roku, MŠTM.

Poznámka: Údaje zahrnují všechny školy poskytující základní vzdělávání všech zřizovatelů kromě MŠMT. Nejsou zahrnuti žáci nižšího stupně víceletých gymnázií.

Tabulka 29 Podíl žáků, kteří zahájili povinnou školní docházku v ZŠ podle věku, sedmiletí a starší

Věk	Školní rok			
	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
mladší 6 let	24	21	23	31
6letí	3468	3340	3261	3735
7letí a starší	1123	1123	1106	1289
Celkem	4615	4484	4390	5055
Podíl 7letých a starších	24,3 %	25,0 %	25,2 %	25,5 %

Zdroj: Statistické výkazy podle stavu k 30. 9. daného školního roku, MŠTM.

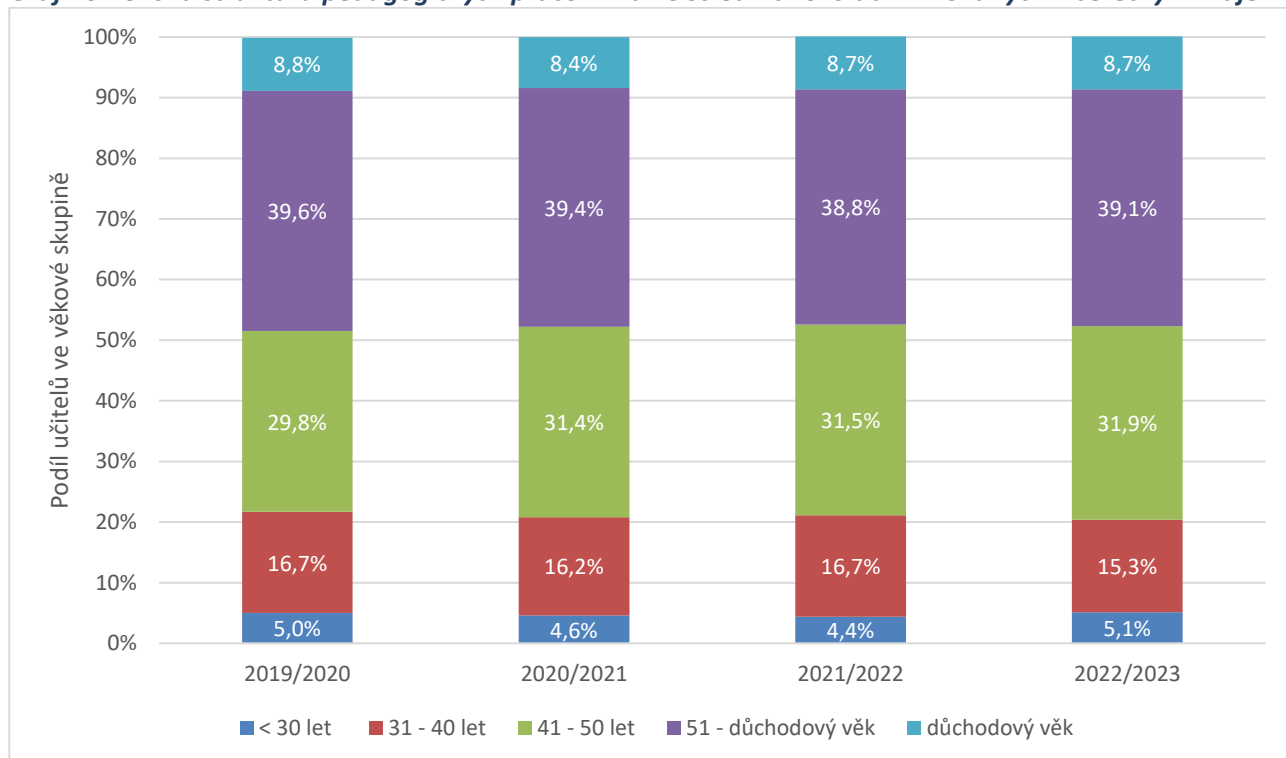
Poznámka: Nejsou zahrnuti žáci nově přijatí do 1. ročníku ZŠ ve školách zřizovaných MŠMT.

Tabulka 30 Počet žáků vzdělávajících se ve stipendijně podporovaných oborech vzdělání

	Podpora od šk.roku	Kód KKO V	Název oboru	Školní rok			
				2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
1.	2016/2017	41-41-M/01	Agropodnikání	16	23	31	52
2.	2011/2012	26-51-H/02	Elektrikář – silnoproud	131	129	147	165
3.	2011/2012	26-51-H/01	Elektrikář – slaboproud	193	194	178	186
4.	2020/2021	26-52-H/01	Elektromechanik pro zařízení a přístroje	69	67	70	88
5.	2011/2012	36-52-H/01	Instalatér	107	139	143	150
6.	2012/2013	23-62-H/01	Jemný mechanik	43	43	37	41
7.	2020/2021	23-55-H/02	Karosář	12	16	13	10
8.	2011/2012	23-55-H/01	Klempíř	0	0	0	0
9.	2020/2021	31-58-H/01	Krejčí	23	29	30	26
10.	2020/2021	41-56-H/01	Lesní mechanizátor	31	29	24	27
11.	2011/2012	39-41-H/01	Malíř a lakýrník	14	23	12	14
12.	2010/2011	23-52-H/01	Nástrojař	160	127	96	78
13.	2015/2016	23-56-H/01	Obráběč kovů	101	90	71	73
14.	2019/2020	53-41-H/01	Ošetřovatel	122	118	115	122
15.	2020/2021	29-53-H/01	Pekař	38	40	37	46
16.	2010/2011	29-56-H/01	Řezník – uzenář	7	10	10	6
17.	2010/2011	28-58-H/01	Sklář – výrobce a zušlechťovatel skla	68	69	68	86
18.	2010/2011	23-51-H/01	Strojní mechanik	134	136	154	160
19.	2017/2018	23-65-H/03	Strojník silničních strojů	3	0	6	10
20.	2016/2017	28-46-M/01	Technologie silikátů	9	6	6	7
21.	2010/2011	36-64-H/01	Tesař	32	32	44	49
22.	2020/2021	28-63-H/01	Výrobce bižuterie a dekor. předmětů	27	24	26	35
23.	2020/2021	41-52-H/01	Zahradník	20	15	24	28
24.	2010/2011	36-67-H/01	Zedník	45	52	58	58
25.	2016/2017	41-51-H/01	Zemědělec – farmář	98	100	110	105
26.	2020/2021	82-51-H/03	Zlatník a klenotník	36	36	30	35
27.	2020/2021	41-57-H/01	Zpracovatel dřeva	4	6	10	18
CELKEM žáků v podporovaných oborech, bez ohledu na rok počátku podpory				1 543	1 553	1 550	1 675

Zdroj: Výkazy MŠMT o střední škole k 30. 9. daného školního roku. Data vždy zahrnují i absolventy z předchozího školního roku.

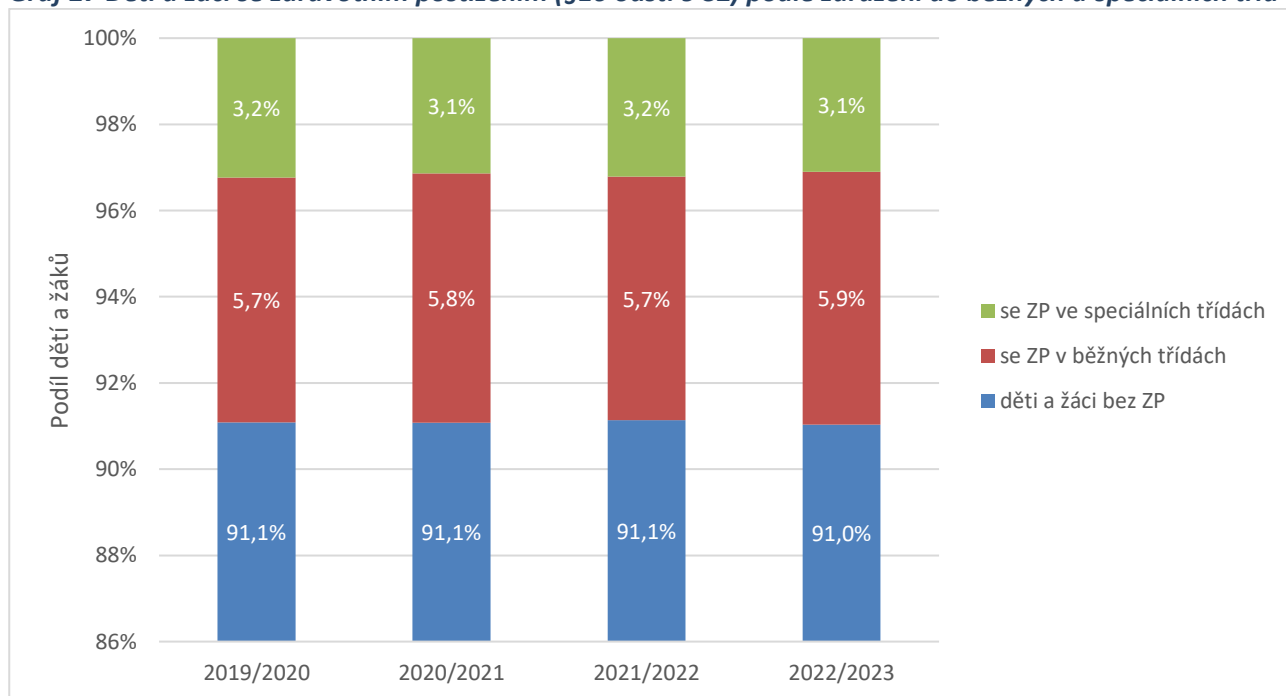
Graf 26 Věková struktura pedagogických pracovníků ve středních školách zřizovaných Libereckým krajem



Zdroj: Výroční zprávy středních škol zřizovaných Libereckým krajem, vlastní zpracování.

Poznámka: Podíl je vypočítán z přepočtených úvazků, nikoliv z počtu fyzických osob.

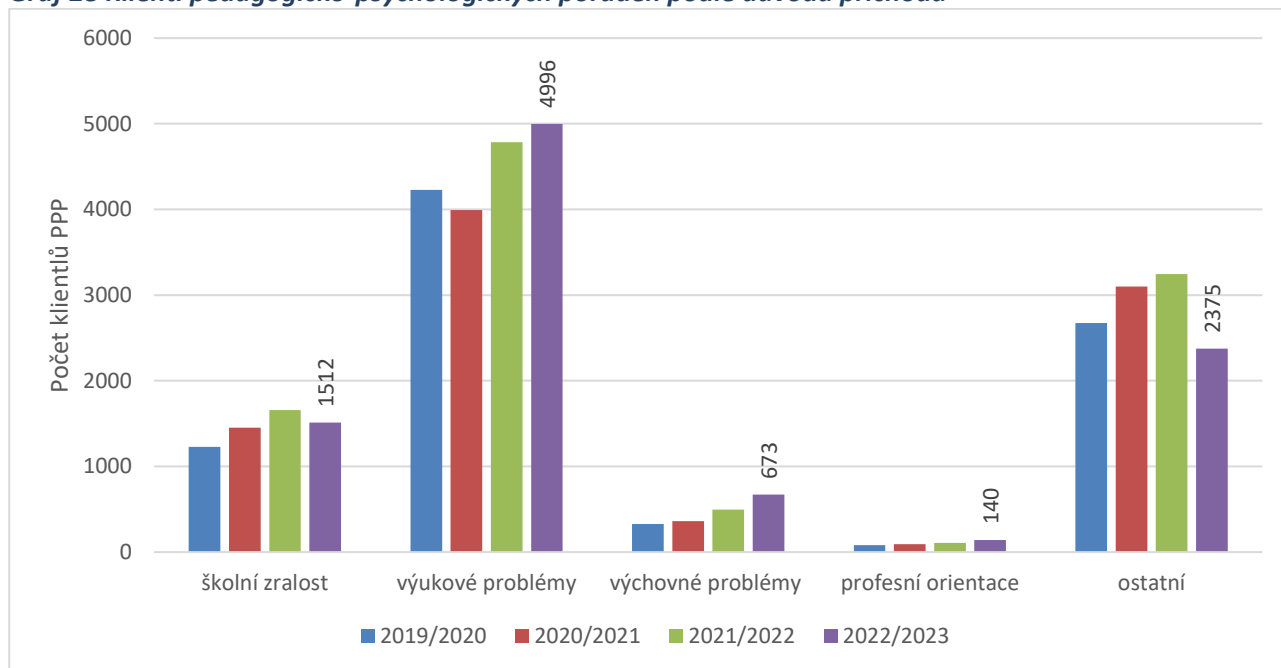
Graf 27 Děti a žáci se zdravotním postižením (§16 odst. 9 ŠZ) podle zařazení do běžných a speciálních tříd



Zdroj: Statistické výkazy k 30. 9. daného školního roku, MŠMT.

Poznámka: Údaje zahrnují pouze děti v mateřských školách, žáky základních a středních škol.

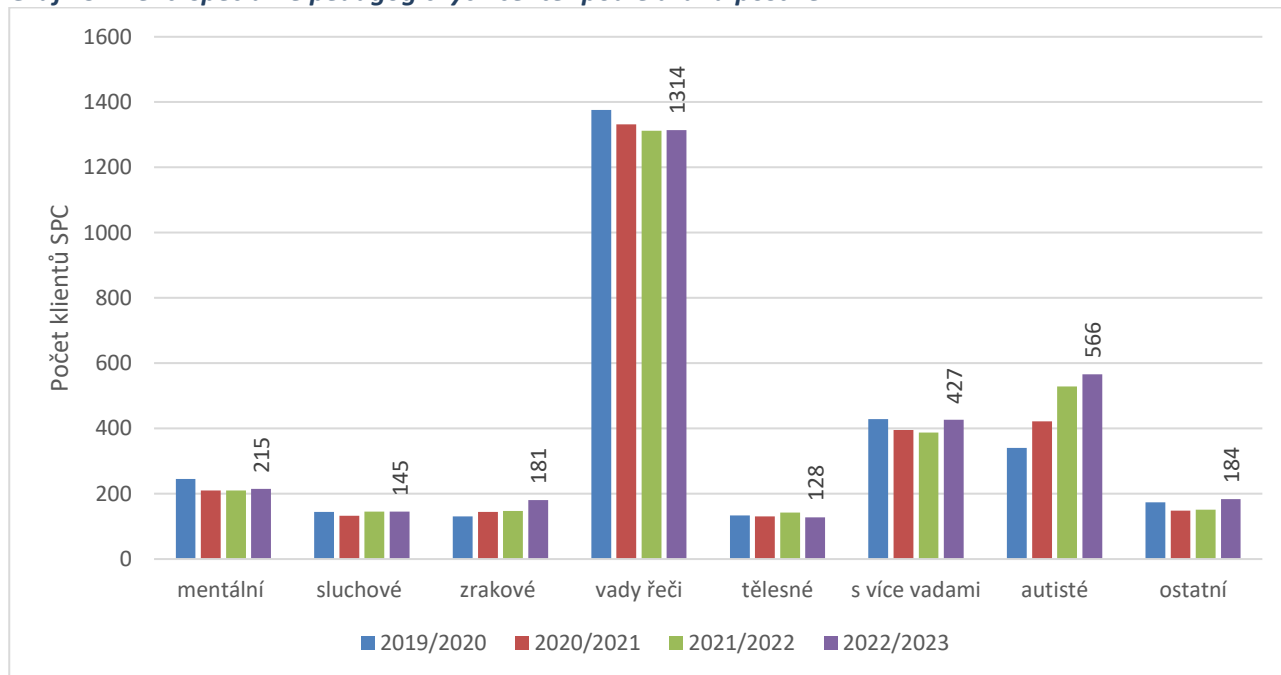
Graf 28 Klienti pedagogicko-psychologických poraden podle důvodu příchodu



Zdroj: Statistické výkazy k 30. 9., MŠMT.

Poznámka: Klienti se vykazují za předcházející školní rok, nejnovější údaje jsou tedy ze statistického výkazu k 30. 9. 2023

Graf 29 Klienti speciálně pedagogických center podle druhu postižení



Zdroj: Statistické výkazy k 30. 9., MŠMT.

Poznámka: Klienti se vykazují za předcházející školní rok, nejnovější údaje jsou tedy ze statistického výkazu k 30. 9. 2023.

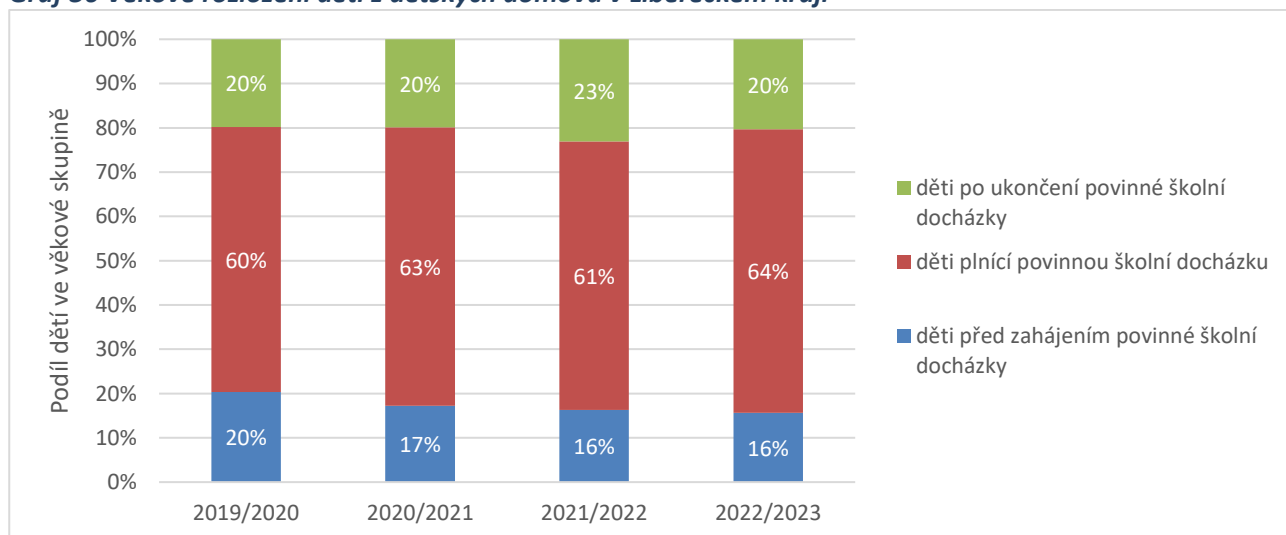
Tabulka 31 Výskyt rizikového chování ve vybraných školách v Libereckém kraji ve školním roce 2022/2023

Sledovaný jev	ZŠ	SŠ, VOŠ
Špatné vztahy mezi žáky (počet případů, nikoliv počet žáků)	869	119
Vyloučení určitých jedinců z kolektivu, ostrakizace (počet případů, nikoliv počet žáků)	197	27
Případy opakovaného záměrného psychického i fyzického ubližování (počet případů, nikoliv počet žáků)	303	12
Případy využití elektronických prostředků (např. mobilní telefon, sociální sítě) k opakovanému záměrnému psychickému ubližování (počet případů, nikoliv počet žáků)	117	20
Projevy rasismu a xenofobie (počet případů, nikoliv počet žáků)	55	4
Slovní či fyzické útoky na pracovníky školy (výskyt u počtu žáků)	80	7
Záškoláctví (výskyt u počtu žáků)	127	70
Podezření na skryté záškoláctví (záškoláctví s vědomím rodičů) (výskyt u počtu žáků)	174	78
Rizikové chování ve sportu, rizikové pohybové aktivity, extrémní sporty atd. (výskyt u počtu žáků)	10	10
Rizikové chování v dopravě (výskyt u počtu žáků)	31	2
Rizikové sexuální chování a nevhodné projevy sexuality (výskyt u počtu žáků)	60	5
Poruchy příjmu potravy (výskyt u počtu žáků)	87	43
Sebepoškozování a autoagrese (výskyt u počtu žáků)	196	41
Kriminální chování – přestupky, provinění, trestné činy (výskyt u počtu žáků)	54	6
Zanedbávání, zneužívání či týrání dítěte (výskyt u počtu žáků)	31	0
Užívání* tabáku (výskyt u počtu žáků)	233	373
Užívání* alkoholu (výskyt u počtu žáků)	45	11
Užívání* konopných látek (např. marihuana, hašiš) (výskyt u počtu žáků)	70	16
Užívání* dalších návykových látek (např. extáze, pervitin atd.) (výskyt u počtu žáků)	46	11
Závislostní chování pro nelátkové závislosti (hazard, počítačové hry apod.) (výskyt u počtu žáků)	105	17

*Pod termín „užívání“ zahrnujeme užití opakované i jednorázové experimentování s látkou atd.

Zdroj dat: Výkaz systému evidence preventivních aktivit (SEPA) za šk. rok 2022/2023, nezahrnuje všechny školy v Libereckém kraji.

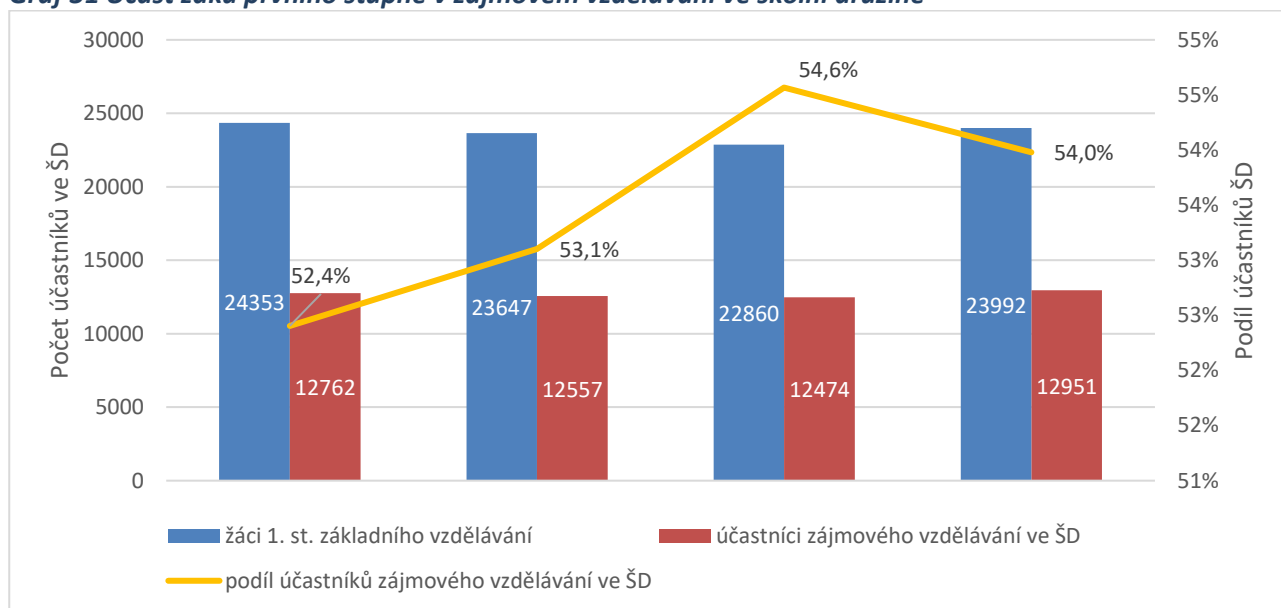
Graf 30 Věkové rozložení dětí z dětských domovů v Libereckém kraji



Zdroj: Statistický výkaz podle stavu k 31. 10. v daném školním roce, MŠMT.

Poznámka: Údaje nezahrnují dětské domovy a diagnostické ústavy zřizované MŠMT.

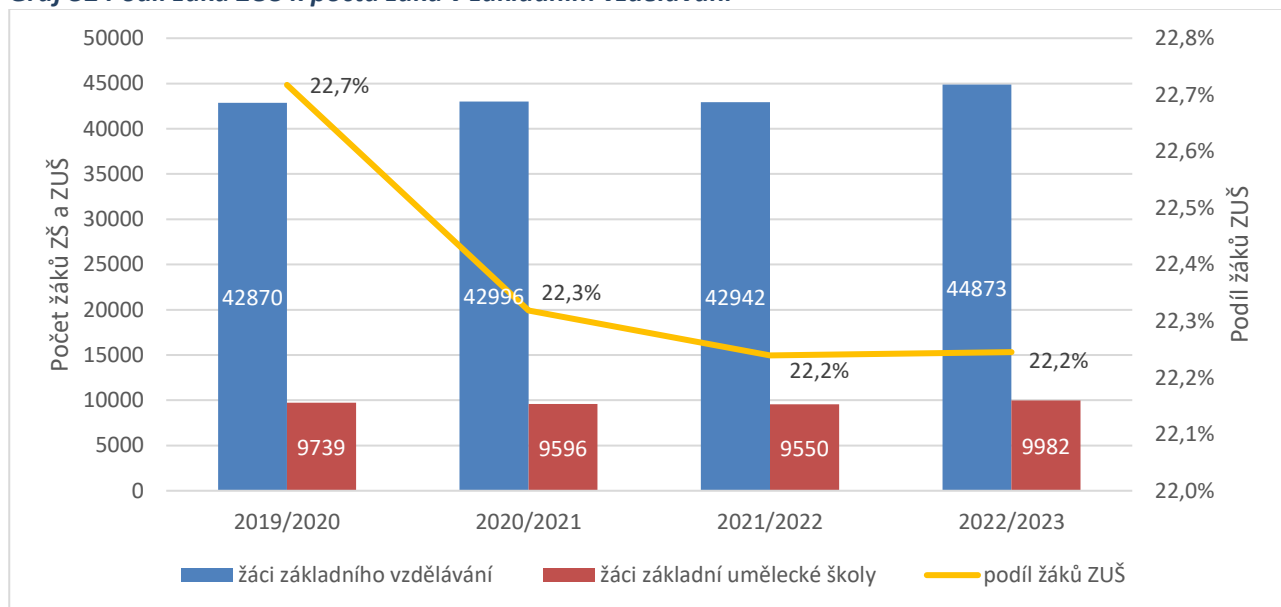
Graf 31 Účast žáků prvního stupně v zájmovém vzdělávání ve školní družině



Zdroj dat: Statistické výkazy podle stavu k 30. 9., resp. k 31. 10. v daném školním roce, MŠMT.

Poznámka: Údaje o žácích základního vzdělávání nezahrnují žáky základních škol zřizovaných MŠMT.

Graf 32 Podíl žáků ZUŠ k počtu žáků v základním vzdělávání



Zdroj: Statistické výkazy k 30. 9., MŠMT.

Poznámka: Údaj o žácích v základním vzdělávání zahrnuje žáky základních škol a nižšího stupně víceletých gymnázií. Nejsou započítáni žáci základních škol zřizovaných MŠMT. Údaj o žácích ZUŠ nezahrnuje vzdělávání dospělých.